

Täysistunto

Keskiviikko 12.10.2022 klo 14.00—20.12

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.12.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—14.59 ja 18.13—20.12), puhemies Matti Vanhanen (14.59—16.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.58—18.13).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 192/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, pääministeri Marin, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.00 **Pääministeri Sanna Marin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston korruption vastainen toimielin Greco on suositellut, että Suomi laatii ministerien ministerikauden jälkeistä toimintaa koskevat menettelytavat. Valtioneuvoston oikeuskansleri, valtion virkamieseettinen neuvottelukunta ja perustuslakivaliokunta ovat myös nostaneet esille lailla säättämisen tällaisista menettelytavoista.

Valtioneuvosto on antanut esityksen, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki valtioneuvoston jäsenten tehtävään liittyvästä karenssista. Uuden lain nojalla voitaisiin rajoittaa enintään 12 kuukauden määräajaksi valtioneuvoston jäsenen, pääministerin ja ministerin oikeutta siirtyä toimikautensa päätyttyä muihin tehtäviin. Lakia sovellettaisiin myös valtioneuvoston jäsenyydestä vapautettuun 12 kuukautta eron myöntämisestä. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.6.2023.

Ehdotuksen mukaan lain piirissä olevien tulisi ilmoittaa karenssilautakunnalle aikomuksistaan siirtyä uuteen tehtävään. Ilmoitusvelvollisuus koskisi laajasti yksityiselle sektorille

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

siirtymistä. Ilmoitusta ei olisi tarpeen tehdä siirryttäessä julkisen hallinnon tehtävään tai julkiseen luottamustehtävään. Toiminnassaan riippumaton ja itsenäinen karenssilautakunta voisi tapauskohtaisen harkinnan perusteella määrätä karenssin. Karenssin määrittäminen edellyttäisi, että ministerin asemassa olisi saatu julkisuutta rajoittavien säännösten suojamaa tietoa, jota voitaisiin uudessa tehtävässä hyödyntää. Karenssi voitaisiin myös määrätä tilanteessa, jossa uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin muusta erityisestä syystä katsoa johtavan ilmeiseen eturistiriitaan ministerinä toimimiseen nähden. Kummassakin tapauksessa karenssin määrittämisen edellytyksenä olisi myös se, että uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin katsoa vaarantavan yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön. Karenssi lykkäisi uudessa tehtävässä aloittamisen ajankohtaa — ehdotetulla sääntelyllä ei siten ole tarkoitus estää ministereiden siirtymistä yksityisen sektorin tehtäviin. Ehdotettu karenssin enimmäispituus vastaisi valtion ylimpien virkamiesten nykyisen lainsäädännön mukaista karenssin enimmäisaikaa. Sääntelyn odotetaan olevan ennemminkin ennalta ehkäisevää siten, ettei karenssien määrittämiselle olisi laajamittaista ja säännönmukaista tarvetta.

Arvoisa puhemies! Muista Pohjoismaista Ruotsissa ja Norjassa on voimassa ehdotetun lain kaltainen ministereiden karenssisääntely. Myös useissa muissa Euroopan maissa ja Euroopan unionin korkeimmissa poliittisissa tehtävissä säännellään karenssia. Uuden lain tavoitteena onkin vastaavalla tavalla suojata yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö osuu ajankohtaiseen saumaan, kun parhaillaan on käyty julkista keskustelua muun muassa entisten pääministerien myöhemmistä tehtävistä yksityisellä sektorilla — vaikkakin selkeästi nyt ehdotettua karenssiaikaa myöhemmin — esimerkiksi venäläis-saksalaisessa Nord Streamissä tai sitten venäläisessä pankissa Sberbankissa. Mutta luottamus ylimpien valtioelinten toimintaan ja julkiseen hallintoon on keskeistä demokraattisessa yhteiskunnassa, ja aivan keskeisessä asemassa ovat ministerit, joilla valtioneuvoston jäsenenä on pääsy sellaisiin tietoihin ja verkostoihin, joita voitaisiin käyttää ministeriajan jälkeisissä tehtävissä merkittävällä tavalla ja kilpailuetuja saaden, mistä voisi joskus koitua jopa vahinkoa kilpaileville yrityksille tai yhteisöille. Erityisen merkittävää ministerien karenssilainsäädäntö olisikin yleisen luottamuksen kannalta. Kansalaisen tulee voida luottaa siihen, että hallitusvaltaa käytetään vastuullisesti, isänmaallisesti, läpinäkyvästi, niin ettei synny epäilyjä korruptiosta tai epäeettisestä vaikuttamisesta.

Valtioneuvosto antoi 2014 syyskuussa ehdotuksen toimenpiteiksi ministerien siirtyessä toisiin tehtäviin, ja silloin annettiin suositus, että hallituksen järjestäytyessä sen jäsenet sitoutuvat ilmoittamaan aikomuksestaan mahdollisesti siirtyä toisiin tehtäviin. Samalla esitettiin, että ministerien sitoutumisesta saatujen kokemusten perusteella tehdään arvio, tulisiko asiasta säätää laki. No, en löytänyt tästä esityksestä ihan yksityiskohtaista arviota näistä saaduista, kerätyistä kokemuksista, mutta yleisesti täällä kerrotaan, että sekä Sipilän että Marinin hallitukset antoivat suosituksen mukaiset sitoumukset tultuaan nimitetyiksi ministerin tehtäviin. Näiden puitteissa ei ole tehty yhtään ainoaa ilmoitusta virkamiesetiselle neuvottelukunnalle, mutta julkisuudessaan käsiteltiin sittemmin ministeri Berne-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

rin siirtymistä hallituskauden päättyessä SEB-pankin hallitukseen. Tapaukset, joissa ministeri siirtyy kesken virkakautensa tai heti sen jälkeen yksityisen sektorin palvelukseen, ovat siis Suomessa harvinaisia huolimatta siitä, että yksittäinenkin tapaus saa huomattavaa julkisuutta. Ministerien esikunnan jäsenten siirtymistä elinkeinoelämän palvelukseen karenssisopimuksen jälkeen lienee tapahtunut huomattavasti enemmän.

Kahdentoista kuukauden karenssiajalta ehdotetaan nyt siis maksettavaksi ministeripalkan suuruinen palkkio. Tällä hetkellä ministerillä palkkio on 10 441 euroa kuukaudessa, pääministerillä 13 390 euroa kuukaudessa. Sen lisäksi ehdotetaan vielä kaksi kuukautta kestävältä asian käsittelyn ajalta palkkion maksua. On selvää, että karenssiajan korvausten vaikutukset julkiseen talouteen ovat pienet, minimaaliset, mutta periaatteellisesti ja yleisen luottamuksen kannalta tästäkin on merkittävää keskustella, ja toivon, että valiokunta huolellisesti harkitsee, ovatko täydet palkkiot koko karenssiajalta tarpeen. Nimittäin harvassa OECD-maassa maksetaan täysi palkkio koko karenssiajalta. Esimerkiksi Ranskassa karenssi voi olla jopa kolme vuotta mutta palkkaa saa vain kolmelta kuukaudelta. Yksityisen puolen kilpailukieltosopimuksissa korvaus on 40—60 prosenttia palkasta. Lain tavoite ei toteudu, jos laki johtaa ikään kuin valtion maksamiin sapattivuosiin. Tulisi myös selvittää, voitaisiinko karenssiajan kulut siirtää uudelle työnantajalle, voisiko uusi työnantaja ottaa siitä vastuuta.

Karenssin alaisiin uusiin tehtäviin luetaan myös esimerkiksi hallituksen, hallintoneuvoston, johtoryhmän tai vastaavan toimielimen jäsenyys valtion liikelaitoksessa tai yksityisoikeudellisessa yhtiössä, säätiössä, yhdistyksessä tai muussa yksityisoikeudellisessa oikeushenkilössä. Näissä elimissä maksetut korvaukset saattavat olla huomattavasti pienempiä kuin nämä ministeripalkat, ja kysynkin pääministeriltä: voisiko käydä niin, että esimerkiksi valinta hallintoneuvoston jäseneksi ministeriajan jälkeen johtaisi siihen, että entinen ministeri voisi kuitata 12 kuukauden palkkiot saatuaan karenssin tähän hallintoneuvoston jäsenyyteen?

Esityksessä on lähdetty siitä, että valtioneuvoston jäsenen nopea työllistyminen ministerikauden jälkeen liike-elämän palvelukseen saattaa tuoda joitain negatiivisia vaikutuksia. Tämä on mahdollista. Ongelmat on otettava vakavasti, mutta toisaalta lähtökohtaisesti myös valtioneuvoston jäsenen, kuten kenen tahansa huippuasiantuntijan, nopea työllistyminen on toki Suomen etu.

Korostan myös ministerin omaa vastuuta ja harkintaa uuden tehtävän vastaanottamisessa. Valtioneuvoston jäsenillä on kuitenkin mahdollisuus siirtyä monenlaisiin tehtäviin, joissa karenssille ei edes ole tarvetta, joten tilanteiden, joissa maksettaisiin vuoden karenssipalkka, pitäisi olla erittäin poikkeuksellisia, ja henkilöllä itsellään on päävastuu arvioida mahdollisen eturistiriidan muodostuminen uuteen tehtävään siirtymisen yhteydessä.

Kaiken kaikkiaan tämä asia liittyy demokratian uskottavuuteen ja voisi olla myös kansanvaltaa kiinnostava asia, josta voisi keskustella julkisesti jo ennen ministerivalintoja ja ehkäpä jo eduskuntavaalien alla.

Ja ihan lopuksi: Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.6.2023, ja sitä ei sovellettaisi valtioneuvoston jäseniin, joiden toimikausi on päättynyt ennen lain voimaantuloa. On toki ymmärrettävää, että takautuvasti ei puututa palvelussuhdesopimukseen, mutta jäin pohtimaan sitä, mikä on perustelu sille, miksi laki ei voisi tulla voimaan jo tällä vaalikaudella, kun näihin periaatteisiin [Puhemies koputtaa] kuitenkin kaikki nykyisetkin ministerit ovat sitoutuneet. [Timo Heinonen: Viisas puheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

14.11 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tätä lakia ei ole syytä vastustaa sinänsä. On ihan hyvä ajatus, että tämä karenssi ulotetaan nyt myös ministereihin. Mutta kuten tässä edustaja Räsänen edellä totesi, tässä on muun muassa ongelmana se, että miksi valtio maksaisi täyden palkan tältä 12 kuukaudelta. Näin ei muuallakaan välttämättä tehdä, ja sitten taas toisaalta voidaan ajatella, että kyllä ministeritkin voivat työllistyä johonkin muuhun kuin niihin työpaikkoihin, joita tämä karenssi nyt tässä koskee. Meillä on itse asiassa työvoimapula tässä maassa, niin kuin monesti täällä toivotetaan, ja siltä osin työpaikkoja varmasti löytyisi ehkä julkiseltakin puolelta. Tältä osin tämä palkanmaksu on ehkä kohtuuton koko vuodelta niin, että se on täysimääräinen, ja toivoisin, että eduskunta tältä osin vielä katsoisi, onko tämä kansalaistenkin näkökulmasta kohtuullista, että ministerin tehtävä lakkaa ja sitten ollaan 12 kuukautta mahdollisesti karenssissa, jossa täysi palkka tulee.

Sitten toinen kysymys on tämä voimaantulo. Miksi tämä ei voisi tulla voimaan 1.4.2023? Varmasti siltäkin osin eduskunta voisi tätä katsoa, että myös nykyiset ministerit kuuluisivat tähän.

Sitten kolmantena nostan vain sen, että kun virkamieslakia taannoin muutettiin, niin siinä 12 kuukauden maksimikarenssi muun muassa valtiosihteereille on nyt mahdollista, mutta silloin jätettiin erityisavustajat pois. Ja kuten me olemme nyt viime kuukausina lukee, tämä pyörövi tuntuu kyllä olevan valtioneuvostossa nimenomaan erityisavustajien osalta aikamoista. Eli voisiko tässäkin kohta vielä tiukentaa ehkä heidänkin karenssejansa niin, että valtioneuvosto ei olisi kohta kuin Milttonin sivukonttori? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Hallitus siis esittää tässä esityksessä ministereiden karenssiksi enintään 12:ta kuukautta, eli lain nojalla voitaisiin jatkossa rajoittaa enintään vuoden määräajaksi ministerin oikeutta siirtyä toimikautensa päätyttyä julkishallinnon ulkopuolisiin tehtäviin, jos ministerin asemassa on saatu julkisuutta rajoittavien säännösten suojaamaa tietoa, jota voidaan uudessa tehtävässä hyödyntää. Tätä oikeutta voitaisiin rajoittaa myös, jos uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin muusta erityisestä syystä katsoa johtavan ilmeiseen eturistiriitaan ministerinä toimimiseen nähden. Näiden molempien kohdan edellytyksenä olisi lisäksi se, että uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin katsoa vaarantavan yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön.

Minun mielestäni kristillisdemokraattien edustaja Päivi Räsänen, entinen ministeri, käytti hyvän puheenvuoron ja pohti sitä, miten ministerinä saatua tietoa voidaan käyttää ja toisaalta voidaanko sitä tämän tyyppisellä lainsäädännöllä edes estää. Se lähtee enempi siitä ministerin valasta ja siitä, miten sen kanssa toimitaan.

Valitettavasti joudun toteamaan, että tämä on vähän sellaista hyvesignaalointia. Ei tämä, arvoisat kollegat, tätä ongelmaa tule korjaamaan. Tehdään vähän enemmän ehkä näön vuoksi. Ja eiväthän nämä henkilöt rikoksia ole tekemässä: he käyttävät omaa tietoaan, ja ei se tieto katoa mihinkään tässä muutamassa hetkessä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

No, tänään on tullut tuore tieto, että pääministeri Marinin erityisavustaja Niilo Toivonen loikkaa nyt konsultiksi. Vajaan vuoden hän on ollut tässä tehtävässä, ja hänelle maksetaan karenssiaika tästä eteenpäin niin, että hän aloittaa konsulttina helmikuussa 2023. Mitä hän tekee sitten tämän karenssiajan, että hän hukkaa sen kaiken tiedon, mitä hän on saanut pääministerin erityisavustajana? En ymmärrä, mitä tällä saavutetaan, että hänelle maksetaan nyt tietyllä tavalla palkallista lomaa sinne asti, että hän pääsee helmikuussa aloittamaan. Vajaan vuoden on ollut tehtävässä, neljässä kuukaudessa hän tyhjentää päänsä, ja sen jälkeen muka siellä ei ole enää mitään sellaista, mitä hän voisi väärin käyttää. Kyllä kyse on siitä, miten tällainen henkilö tulevissa tehtävissä toimii, niin kuin edustaja Räsänen esille toi.

Nyt on ollut paljon esillä sosiaalidemokraattien entisen pääministerin Paavo Lipposen tapaus. Eihän tämäkään laki siihenkään olisi puuttunut, vaikka tässäkin tuodaan esille tiettyjä toimenpiteitä. No, hän siirtyi pääministerin tehtävästä puhemieheksi, sitten perusti itselleen Cosmopolis-nimisen lobbaus- tai tällaisen vaikuttamisyhtiön ja toimi Gazpromille ja kääri venäläistä rahaa miljoonatonkulla. Voi kysyä, minkälaisella lainsäädännöllä siihen olisi voitu puuttua — no, ei minkälaisella. Siinä olisi tarvittu isänmaallisuutta enempi. Itse asiassa sopisi lainaus Sofi Oksasen Twitteristä: ”Nord Streamin putkimiesten toiminnasta tulee mieleen lähinnä sana maanpetturuus.”

Iltalehti uutisoi myös eilen Viron entisen presidentin Toomas Hendrik Ilveksen kommentteista sosiaalidemokraattien entiseen pääministeri Lipposen liittyen. Ilves vastusti Nord Stream -hanketta virassa ollessaan ja mietti, että kuinkahan suuri vaikutus lobbaajilla oli muun muassa hänen mustamaalaamiseensa. Ja näitä Nord Streamille lobbanneita demareita on enempi: Tapio Pekkola, Sebastian Sass, nykyinen puoluesihteerin Antton Rönholm, joka myös toimi Gazpromin South Stream -kaasuputkihankkeen lobbarina.

Sitten edustaja Räsänen nosti esille myös venäläiset pankit, Sberbankin, johon taasen keskustalainen ex-pääministeri Esko Aho meni, ja tätä on myös kritisoinut hallituspuolue vihreät, vihreiden puheenjohtaja Maria Ohisalo: ”Kaksi Suomen entistä pääministeriä pestautui Kremlin kontrolloimien yritysten palkkalistoille ja lobbareiksi. Saksan ja Suomen idänpolitiikan lähihistoriaa syytäkin perata. Myös silloisten valtapuolueiden tehtävä tiliä”, totesi Maria Ohisalo.

Kristi Raik, Viron ulkopoliittisen instituutin johtaja, taas totesi tähän Lipposen ja demarien Nord Stream -vyyhtiin: ”Nähdäkseni yksi oppitunti Suomelle tulisi olla se, että jos ja kun Saksa alkaa taas rakentaa läheisiä suhteita Venäjään, Suomen ei tulisi ryhtyä juoksupojaksi vaan miettiä tarkkaan omaa turvallisuusintressiään.”

No, sitten tässä edellä edustaja Rantanen toi esille tämän pyöröoven. Mehän päivittelimme silloin tämän hallituksen alkaessa, kun avustajakuntaa paisutettiin aivan valtavasti. Avustajia palkattiin ennätysmäärät, ja nyt sitten kerrotaan, että heille on maksettu vielä näistä lyhyistä, kun pyöröovi on pyörinyt ja on lähdetty pois sieltä avustajista, yli 620 000 lomarahoja, kun he eivät ole enää menneetkään ministerin avustajan tehtäviin vaan he ovat olleet karenssissa. [Leena Meri: Järkyttäviä summia!] Ja vielä räikein tapaus löytyy eräästä avustajasta. Erikoiseksi tapauksen tekee se, ettei kyseinen avustaja siirtynyt uuteen tehtävään, vaan hän jatkoi sitten toisessa erityisavustajan tehtävässä, puhemiehen avustajana. Sitten tässä todetaan, että ei hän siirtynytäkään tehtävään elinkeinoelämän puolelle, kun ongelmaksi tuli karenssiaika, hän siirtyi puhemiehen avustajaksi. Sitten toimittaja oli kysynyt, miten tämän karenssin suhteen: ”Vaikka et siirtynyt uuteen tehtävään, niin karenssi astui voimaan?” Tämä vastasi: ”Kyllä, se neljä kuukautta. Se jää voimaan. Ei se tietotaito ja

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kontaktit mihinkään katoa.” No, sitten ne varmaan katosivat sen neljän kuukauden aikana, niitä tietoja ei sitten enää olekaan.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti hyvää tarkoittava esitys on kyllä hyvesignaalointia pahimmillaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.20 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Hieman ihmettelen tätä edustaja Heinosen puheenvuoroa siitä näkökulmasta, että nimenomaan kokoomuksella itsellään on ollut näitä terveysjättien edustajia. Esimerkiksi Helsingin kaupunginvaltuustossa meillä on erittäin monta tällaista keissiä, joissa on suoraan siirrytty sitten monikansalliseen terveysyritykseen [Leena Meri: Se on totta kyllä!] ja nimenomaan semmoisiin tehtäviin, joissa tavoitteena on haalia niitä julkisia terveyspalveluita [Timo Heinosen välihuuto] ja lobata sen eteen, että niitä yksityistettäisiin ja ulkoistettaisiin kunnissa. Eli kyllä minä ihmettelen sitä, että vähätellään, ikään kuin tätä asiaa ei pitäisi ottaa vakavasti. [Timo Heinosen välihuuto] Sen sijaan näen tämän kyllä tällaisena hyvin sensaatiomaisena puheenvuorona, jossa vain mässäillään tällaisilla palkkioasioilla.

Se on ihan totta — samaa mieltä olen Rantasen kanssa siitä — että tämä pyörövi-ilmio on vakava ilmiö ja korruptio on erittäin vakava yhteiskunnallinen ongelma, ja meidän pitää suhtautua siihen hyvin, hyvin vakavasti. On hyvä, että myös löytyy konkreettisia toimenpiteitä siihen. Samaa mieltä olen siitä, että tässä esityksessä esitetty karenssiajan ansio kyllä tuntuu aikamoiselta. Muissa maissa, esimerkiksi Ranskassa, se ei näin avokätinen ole ollut.

Sitten haluaisin nostaa esille tämän viestintätoimistojen aseman ja ilmiön. Viestintätoimistojen määrä ja valta on Suomessa kasvanut ihan valtavasti. Tästä on esimerkiksi yhteiskuntatieteilijä Matti Ylönen tehnyt tutkimusta, ja ihan tuore kirja on tullut ulos viestintätoimistojen vallasta Suomessa. Hän kuvaa siinä nimenomaan tätä ilmiötä, jossa viestintätoimistoista siirrytään suoraan sinne politiikan ytimeen ja toisaalta sieltä politiikan paraatipaikoilta siirrytään sitten viestintätoimistoihin töihin. Ja kun me samaan aikaan tiedetään, että esimerkiksi tutkimuslaitosten budjetit on leikattu, ja siinäkin määrin näitten viestintätoimistojen valta on kasvanut, niin kyllä tämä pyörövi-ilmio on oikeasti semmoinen, jota pitäisi perata vähän tarkemmin. Matti Ylösen aikaisempi kirja oli nimeltään Konsulttidemokratia, jossa hän kuvasi myös tätä ilmiötä, että me poliittisina päätöksentekijöinä myös luovutetaan sitä valtaa näille viestintätoimistoille ikään kuin vapaaehtoisesti myös siinä, että me ei enää ulkopuolisilta tutkimuslaitoksilta tilata niitä tutkimuksia esimerkiksi kunta-politiikassa, vaan nämä viestintätoimistot tekevät ne. Eli koko tämä ilmiö liittyy tiiviisti korruptioon, ja varsinkin viestintätoimistojen kasvanut valta on todella iso ongelma, jota pitäisi perata tarkemmin. Minä olen iloinen siitä, jos tähän löytyy yhteisymmärrystä myös yli puoluerajojen. — Kiitos. [Ben Zyskiewicz: Vastauspuheenvuoro! Kyllä pitäisi vähän debatoida, on sen verran monimutkainen ongelma! — Timo Heinosen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

14.23 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston jäsenen siirtyessä toisiin, valtionhallinnon ulkopuolisiin tehtäviin syntyy moraalisesti kyseenalaisia ja hankalia

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tilanteita. Tästä on olemassa aiemmin julkisuudessa puituja esimerkkejä. Suomalaisessa yhteiskunnassa luottamus ylimpien valtioelinten ja julkishallinnon toimintaan on verrattain korkealla tasolla, ja tämä luottamus on tärkeimpiä demokraattisen yhteiskunnan perusarvoja. On siis hyvä, että tällä lainmuutoksella vahvistetaan luottamusta ja luodaan lainsäädännölliset puitteet valtioneuvoston jäseniä koskevalle karenssille. Nykyisessä menettelyssä kyse on periaatepäästötasoisesta sitoumuksesta ilman lain velvoitteita ilmoittamiseen. On tarpeellista, että tähän tehdään nyt muutos ja luodaan selkeät pelisäännöt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä ongelma sinänsä kyllä on olemassa, mutta hallituksen ratkaisussa tähän ongelmaan paistaa läpi jonkinlainen vieraantuminen arkitodellisuudesta ja etuoikeutetun asemaan samaistuminen. Herää kysymys, että kun tavallinen työntekijä lähtee työpaikastaan, hänellä on salassapitosopimus, häneltä suljetaan suu ja kilpailu kielletään, niin tämä on puhtaasti työntekijän ongelma. Nyt tässä tulee hallituksen ministereille sitten veronmaksaja maksajaksi. Kansalaisen oikeustajuun ei mene, että tällainen lysti maksettaisiin kokonaisen vuoden ajalta veronmaksajien rahoilla, ja kuten on aiemminkin sanottu, eiväthän tietotaito ja kontaktit häviä mihinkään sen vuoden aikana. Jos ajatellaan vaikka tapausta näistä putkimiehistä, joista on puhuttu, niin nehan olivat paljon myöhemmin kuin vuosi ministerinä toimimisen jälkeen. Kontakteja tuntui riittävän erilaisiin suuntiin. [Juha Mäenpää: Kaasuputkimiehistä!] — Kaasuputkimiehistä puhuttaessa nimenomaan.

Erityisesti kun viime aikoina on keskusteltu tästä hallituksen paisuneesta avustajakaarista, valtiosiihteereistä, erityisavustajista, joita riittää jokaiselle sormelle ja parhaassa tapauksessa varpaallekin, niin tulee mieleen, että tässä kyllä luodaan jonkinnäköinen vapaa rälssi sukankuluttajia elämään veronmaksajien rahoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.26 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö sinällään lienee tarpeellinen, mutta tässä on käynyt kyllä hyvin ilmi, että ei tämäkään aukoton järjestelmä ole. Toki täytyy sekin ymmärtää, että suomalainen yhteiskunta on kuitenkin aika pieni, ja silläkin on tietty arvonsa, että ihmisiä liikkuu eri tehtävistä toiseen — myös yksityiseltä sektorilta julkiselle sektorille ja päinvastoin, eli en lähtisi sitä nyt lähtökohtaisesti tuomitsemaan. Toki itseäni ihmetyttää, minkä takia tällaiset viestintätoimistot niin voimakkaasti nykyään vetävät henkilöitä ja niiden palveluita käytetään, koska ymmärtääkseni Suomessa ainakin kansanedustajan välityksellä pystyy saamaan aikaan tapaamisen melkein kenen kanssa tahansa. Mihin siinä tarvitaan näitä viestintätoimistoja, ja miksi niille kannattaa maksaa, sitä vähän ihmettelen, mutta se on oma asiansa.

En sinänsä nyt lähtisi tätä asiaa ja ongelmaa liioittelemaan, mutta sen haluan tässä kyllä sanoa — ja viittaan siinä edustaja Heinosen puheenvuoroon — että kyllä nämä entisten pääministerien, Lipposen ja Ahon, tapaukset ovat ihan omassa luokassaan. Minä todellakin toivon, että ne eivät saa enää jatkoa. Kun ollaan sellaisten toimijoiden kanssa tekemisissä, jotka selvästi toimivat vieraan valtion keskeisissä elimissä ja ovat niitten kanssa yhteyksissä, niin kyllä silloin sellaista tehtävää pitäisi todellakin harkita. Ennen kuin entinen pääministeri sellaiseen tehtävään ryhtyy, niin olisi kyllä todellakin harkinnan paikka, että

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

ollaanko nyt sitä omaa tietotaito-osaamista ja verkostoa viemässä sellaisen tahon palvelukseen, jossa se on jollain tavalla moraalisesti kestävä. Minun mielestäni tämä on asia, josta täytyy ottaa kyllä opiksi, ja toivon, että se ainakin nyt sitten tulevaisu tapauksissa huomioidaan ja osataan tämä asia arvioida ja tehdä paljon järkevämmin, vaikka sitä ei lailla voidakaan estää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tässä vaiheessa tälle asialle varattu aika on päättymässä. Pääministeri Marin, minuutti, ja sen jälkeen jatketaan toisella asialla. — Olkaa hyvä.

14.28 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Kiitän tähänastisesta keskustelusta. Todella tässä tavoitteena ei suinkaan ole estää ministereitä siirtymästä toisiin tehtäviin niin julkiselle kuin yksityiselle puolelle. Mielestäni on tärkeää, että ihmiset voivat toimia julkisissa tehtävissä ja myös yksityisissä tehtävissä. Tässä pyritään nimenomaisesti rajoittamaan sitä, että palvelukseen siirryttäessä ei sitten esimerkiksi siirtyisi yksityisen puolen tiedoksi sellaista tietoa, joka on tuoretta, eli sen vuoksi tähän tätä karenssia nyt esitetään.

Meillä on lähihistoriassa kaksi tapausta, joissa on noussut tämä kysymys erityisesti esille. Ne eivät ole nämä entisten pääministerien tapaukset, jotka tässä keskustelussa ovat nousseet esille, vaan kyse on ollut esimerkiksi edellisen hallituksen ministeri Anne Bernerin siirtymisestä SEB-pankin palvelukseen ja aikoinaan myös Jyri Häkämiehen siirtymisestä suoraan Elinkeinoelämän keskusliiton palvelukseen. Tällöin on käyty keskustelua siitä, onko asianmukaista, että siirrytään tämänkaltaisiin tehtäviin suoraan ministerin paikalta, vai pitäisikö siinä välissä olla karenssi. Nyt on päädytty siihen, että lainsäädäntöteitse esitetään karenssia, joka olisi enimmillään 12 kuukautta. [Puhemies koputtaa] Se ei tarkoita suinkaan sitä, että kaikki karenssit olisivat tuon mittaisia, mutta se on se enimmäismäärä, ja se vastaa samaa aikamäärettä kuin ylimmille virkamiehille tarkoitetut karenssit, eli tässä on yhtymäkohta jo nykyisin virkamiehiä koskevaan sääntelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.47.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä. — Avaan keskustelun. Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

19.47 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä esitetään, että valtio-neuvoston jäsenen tehtävään liittyisi karenssi, ja uuden lain nojalla voitaisiin rajoittaa enintään 12 kuukauden määräajaksi työskentelyä toisessa tehtävässä. Tällä hallituskaudella itse

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

asiassa, jos tämäkin laki hyväksytään, on saatu askeleita eteenpäin korruption vastaisessa toiminnassa ja lainsäädännössä.

Toinen tärkeä kokonaisuus, joka on nyt eduskunnan käsittelyssä, on avoimuusrekisterilainsäädäntö, jonka parlamentaarisen ryhmän jäsenenä sain toimia.

On hyvä tiedostaa, että tässä talossa, niin kuin muuallakin lainvalmistelussa, päätökset perustuvat siihen, mitä tietoa on käytössä. Tutkitun tiedon rooli on tässä keskeinen, mutta valitettavasti sitä ei aina hyödynnetä niin paljon kuin kannattaisi laadukkaan lainvalmistelun varmistamiseksi.

Keskustelussa tuotiin esiin nämä kaikkein räikeimmät esimerkit siitä, mitä tällä lainsäädännöllä oikeastaan olisi pitänyt jo saada aikaiseksi aiemmin, jos tällainen olisi ollut meillä käytössä. Paavo Lipposen konsultoinnit on nostettu ihan syystä esiin, samoin keskustalaisen entisen pääministerin Esko Ahon hallitustoimet Venäjällä. On huolestuttavaa, että tällaisiin ei ole havahduttu aiemmin, vaikka voidaan todeta, että nämä ovat kyllä vaarantaneet monin tavoin yleistä etua.

Tämä ei tietenkään koske vain kahta puoluetta. Suomeen on syntynyt erittäin laaja vaikuttajaviestintätoimistojen kenttä, jolla työskentelee kyllä todennäköisesti kaikista puolueista ihmisiä, ja niin kuin nyt viimeisetkin uutiset osoittavat, myöskin esimerkiksi pääministerin erityisavustaja on siirtymässä näihin tehtäviin — niin kuin moni muukin.

Varmasti vaikuttajaviestintätoimistoissa ei ole millään tavalla syyttä näitä ihmisiä, vaan kyllä heidän osaamisellaan ja verkostoillaan on rahanarvoinen vaikutus lainsäädäntöömme, kun vaikuttajaviestintätoimistojen kasvu on viime vuosina ollut aika merkittävää. Se toki myös asettaa meidät päätöksentekijät uuteen maisemaan. Meidän täytyy tunnistaa entistä paremmin, minkälaista tietoa käytämme ja minkälaista tietoa tarjoillaan. Olisi hyvä entistä selkeämmin eriyttää se, milloin kyseessä on taloudellista intressiä ajava taho ja milloin sitten on kyseessä esimerkiksi taho, joka pystyy tarkastelemaan samaa ilmiötä tai lainsäädäntöä hieman laajemmasta näkökulmasta. Totta kai päätöksenteossa tarvitaan tietoa ihan näistä kaikista ryhmistä, ja on tärkeätä, että intressiryhmät ovat siellä kuultavana, mutta sen lisäksi tarvitaan tutkittua tietoa, joka pystyy hieman kauempaa tarkastelemaan, ottamaan askeleen taaksepäin ja tarkastelemaan ilmiöitä laajemmin.

Täällä käytiin myös keskustelua siitä, onko järkevää maksaa ihmisille karenssista. Näkisin itse, että kyllä ne hyödyt, joita tällä lainsäädännöllä voidaan saavuttaa, ovat huomattavasti suurempia kuin ne kustannukset, jotka aiheutuvat. Tietenkään tämä lainsäädäntö ei kaikkea ratkaise, mitä toi kokoomus täällä erityisesti esiin, mutta kyllä kokoomuksellakin olisi syytä varmasti tunnustaa ja tunnistaa omien entisten jäsentensä pyöröovi-ilmiö entistä paremmin. Täällä tuotiin esiin esimerkiksi sote-sektorin henkilöstövaihdokset, joita tässä taannoisina vuosina nähtiin. Silloinhan kun viime sote-uudistusta valmisteltiin, muuttamat kokoomuksen edustajat toivat ihan itse lehdistölle esiin, kuinka räikeitä esimerkkejä siellä oli erilaisten vaikuttajien taholta, tuotiin esiin jopa melkein niin, että sieltä soiteltiin suoria ohjeita. Toki sitten varmasti toivon mukaan päätöksentekijät niitä suodattavat, mutta kyllä se kokoomuksen omienkin kritiikki oli aika kovaa sen sote-uudistuksen osalta, kuinka paljon sitä tietyt terveysjätit ilmeisesti ajoivat.

Kaivosteollisuus on aivan oma lukunsa. Luonnonvarabisnekseen aina liittyy hyvin herkästi vaikuttamisen tarvetta, ja myöskin maailmalla on paljon havaittuja korruptiotapauksia. Tässähän meillä on oikein valitettava esimerkki siitä, miten lainsäädännön pyöröovi toimii. Tässä olisi varmasti enemmänkin tutkimista toimittajille, minkälaiset verkostot

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

siellä on, kun tuntuu, että tämä nykyinenkin kaivoslaki on hyvin vähän liikahtanut eteenpäin ja asiaa on tarkasteltu hyvin vahvasti sieltä nykyisten intressiryhmien näkökulmasta.

Tässä uudessa kirjassa ja tutkimuksessa, jossa on tarkasteltu Suomen vaikuttajaviestintäkenttää, johon täällä keskustelussa aiemmin viitattiin, todetaan alussa, että tajusimme, että valta on jossain muualla kuin siellä eduskunnassa. No, itse en nyt ihan samaa mieltä tästä ole, mutta kyllä usein on niin, että täällä monella taholla on hyvin paljon mahdollisuuksia päätöksentekoon vaikuttaa, ja varmasti eduskunnan roolia tulisi monessa suhteessa myös vahvistaa. Demokratiassa valta varmasti ei ole missään yhdessä paikassa, ei vaikuttajaviestintätoimistoissa tietenkään pelkästään tai ministeriöissä tai eduskunnassa, vaan kyllä se näillä kaikilla on — onneksi myös täällä eduskunnassakin.

Täällä keskustelun yhteydessä on todettu, että yhteydessä ei ole ollut kaasuputkiyhtiön lobbari vaan putkiyhtiön konsultti, ja mietin, miten tässä keskustelussa vielä ollaan tällä tasolla. [Puhemies koputtaa] Meidän pitäisi kyllä miettiä ja suhtautua hyvin tietoisesti siihen, [Puhemies: Kiitoksia!] kun meitä lobataan, ja tunnistaa tämä ilmiö paremmin. Tämä lainsäädäntö varmasti vie askelia eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Adlercreutz poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.54 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kun edustaja Holopainen äsken kysyi, onko järkevää maksaa niistä karensseista, niin käsitykseni mukaan aiemmin käytiin aika merkittävääkin keskustelua siitä, että karenssin kustannusta voitaisiin siirtää tämän henkilön mahdolliselle uudelle työnantajalle tai että karenssista ei maksettaisi täyttä palkkaa. Se olisi vähintäänkin kohtuullista, ettei siitä maksettaisi nyt ihan täyttä palkkaa, mitä siitä työnteosta saa. Jos ajatellaan tällaisia tilanteita, joissa karenssi on jopa pidempi kuin työura, niin se ei ole missään tapauksessa mielekästä eikä kohtuullista maksaa sellaisia palkkioita.

Ylipäänsä tämä valtioneuvoston pyöröovi tuntuu toimivan vähän samalla tavalla kuin Helsingin kaupunginvaltuusto ihan todellisuudessa. Eli siellä käyvät varavaltuutetut istumassa varsinaisen valtuutetun tuolilla saadakseen HSL:n kuukausikortin käyttöönsä. Siellä on sellainen käytäntö, että valtuustossa istuneet saavat sen kortin käyttöönsä, ja varavaltuutetut sitten käyvät istumassa siellä tuolilla sen kortin hakemassa. Jotenkin tuntuu, että valtioneuvostossa on käynnissä vähän samanlainen kuvio, että kun kerran ollaan päästy hillopurkin äärelle, niin sitten käytetään kaikki kaverit ja tuttavat siellä valtiosuhteereinä ja erityisavustajina vailla minkäänlaista pätevyyttä nostamassa kovaa palkkaa ja ottamassa päälle karenssit.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

19.56 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä varmasti on syytä jatkaa keskustelua, kun täällä hyvin paljon sekoitetaan asioita ja valtuustokäytäntöjä keskenään. Varmasti on tarpeen tämän lakiesityksen myötä myös käydä laajempi keskustelu siitä, miten valtaa Suomessa käytetään ja kuka sitä käyttää ja miten sitä pitää seurata. Mediallahan on tässä aivan äärimmäisen tärkeä rooli suhtautua kriittisesti ja tuoda esiin niitä päätöksiä, joita tehdään, mutta sen lisäksi todella tärkeätä on se avoimuusrekisterilainsäädäntö, joka nyt

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tuo lobbaamisen läpinäkyvämmäksi. Tämä on myös erittäin tärkeä askel, joka on tällä hallituskaudella saatu tänne eduskuntaan tämän karenssilainsäädännön lisäksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 207/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.30 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys koskee julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa valtiolta kunnille. Kysymys on merkittävästä rakenteellisesta uudistuksesta, jossa nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot esitetään lakkautettaviksi ja niiden tehtävät siirrettäviksi pääosin kuntien järjestämisvastuulle. Myös siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä, jotka korvaisivat nykyisen julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain. Lisäksi esityksessä muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia, kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia, työttömyyskassalakia, myös ulkomaalaislakia, valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettua lakia, palkkaturvalakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja vielä muutamia muita uudistukseen liittyviä lakeja. Kyse on isosta kokonaisuudesta.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestäminen muodostaisi vastaisuudessa kunnille uuden valtionosuustehtävän. Kunnat saisivat tehtävän edellyttämän rahoituksen yleiskatteelisenä peruspalveluiden valtionosuutena lukuun ottamatta kansainvälistä suojelua saavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, johon osoitettaisiin erillinen rahoitus. Valtionosuuden jakokriteerinä olisivat kunnan työikäisen väestön ja työttömien määrä, kumpikin 50 prosentin painoarvolla.

Työvoimapalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi työvoimapalveluiden järjestämisvastuu edellyttäisi vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjaa. Tämä tarkoittai-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

si sitä, että kuntien, joiden työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, tulisi järjestää palvelut yhteistoiminnassa eli muodostaa niin sanottu työllisyysalue. Kysymys olisi lakisääteisestä yhteistyöstä, jossa järjestämisvastuu toteutetaan joko vastuukuntamallilla tai perustamalla kuntayhtymä. Koska uudistus on tarkoitus toteuttaa kunta—valtio-suhteessa kustannusneutraalisti, riittävän suuret työllisyysalueet ovat edellytyksenä sille, että palveluihin voidaan osoittaa riittävä rahoitus eikä palvelutaso heikkene nykyisestä.

Valtioneuvostolla olisi tietyin edellytyksin toimivalta myöntää hakemuksesta poikkeuslupa työvoimapalveluiden järjestämiseen alle 20 000 henkilön työvoimapohjalla esimerkiksi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi. Tällöin edellyttäisiin sen osoittamista, että alueella pystytään järjestämään palvelut nykyistä kustannustehokkaammin siten, ettei palvelutaso heikkene ja vastaavasti kustannukset kasva.

Uudistukseen liittyy olennaisena osana työttömyysetuuksien rahoitusvastuun uudistaminen. Henkilön kotikunnalla olisi jatkossa osavastuu työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuun alkamista aikaistettaisiin, ja se alkaisi kymmenen prosentin suuruusena sen jälkeen, kun henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sadalta päivältä. Rahoitusvastuu nousisi portaittain ja olisi enimmillään 50 prosenttia 700 etuuspäivän jälkeisiltä maksupäiviltä. Etuuspäiviin laskettaisiin myös työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettu työttömyysetuus. Etuuspäivien laskuri taas nollautuisi henkilön täyttäessä työssäoloehdon. Myös työttömyysetuuden rahoitusvastuuseen liittyisi maahanmuuttajia koskeva poikkeus: kunta olisi vapautettu rahoitusvastuusta yhden vuoden ja eräissä tapauksissa kolmen vuoden ajan.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu kompensoitaisiin kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Tämä muodostaisi perustan niin sanotulle kannustavalle rahoitusmallille. Kunta, joka pystyy lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä, hyötyy tästä taloudellisesti. Uudistuksella tavoitellaan noin 7 000—10 000:ta lisätyöllistä.

Kunnille siirtyvät julkiset työvoimapalvelut vastaisivat pääosin työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin tarjoamia työvoima- ja yrityspalveluja. Kunnille siirtyisivät myös näihin liittyvät ely-keskusten hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen maksatustehtävät. Yritystoiminnan kehittämispalvelut jäisivät osaksi ely-keskusten yrityspalvelukokonaisuutta. Palveluita koskevaan nykyiseen sääntelyyn tehtäisiin vain vähän muutoksia. Palkkatukea koskevassa sääntelyssä otettaisiin huomioon palkkatukiudistus ja sen yhteydessä ehdotettu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Kyseinen esitys on myös parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Valtiolla olisi viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet ja työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan. Valtio kävisi työvoimaviranomaisina toimivien kuntien ja kuntayhtymien kanssa säännöllisesti alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja olisi heikentynyt pidempiaikaisesti, asiasta voitaisiin käynnistää neuvottelumenettely palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Viime kädessä valtioneuvostolla olisi toimivalta päättää uudesta työllisyysalueesta.

Lisäksi uudistuksessa järjestettäisiin valtiolle jääviä tehtäviä uudestaan. Työntekijän oleskelulupaan liittyvät työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät siirtyisivät Maahanmuuttovirastolle. Työttömyysturvan harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen, palkkaturvatehtävät sekä eräät neuvontatehtävät siirtyisivät KEHA-keskukselle.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluisi myös työvoiman maahanmuuton edistäminen. KEHA-keskus vastaisi myös työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, joihin kunnilla olisi käyttövelvoite.

Työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos toteuttaisivat työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallia. Työttömien pääsy monialaiseen palveluun helpottuisi nykyisestä, kun ikään ja työttömyyden kestoon liittyvät asiakkuuskriteerit poistettaisiin ja monialaisen palvelun tarve olisi ratkaisevaa. Työvoimaviranomaisten tulisi myös järjestää toimintaedellytykset nuorten monialaisen tuen yhteispalvelulle eli toiminnalle, jota nykyisin toteutetaan Ohjaamo-toimintana eri puolilla Suomea.

Järjestämismääräyksen siirtyä kunnille vuoden 2025 alusta, jolloin ehdotetut lait tulisivat pääosin voimaan. Eräät lainkohdat, jotka velvoittaisivat kuntia ryhtymään toimenpiteisiin työllisyysalueiden muodostamiseksi, tulisivat kuitenkin voimaan jo 1. päivä huhtikuuta 2023.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ledamot Norrback, var vänlig.

14.38 Anders Norrback r: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä esittelystä. Tässä on kyseessä erittäin laajamittainen kokonaisuus työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleenjärjestämisestä. Vastuualueen siirtäminen paikallistasolle vie luonnollisesti palvelut lähemmäksi käyttäjiä ja tehostaa samalla valtion ja kuntien yhteisten resurssien käyttöä. Pitkässä katsauksessa tämän on todettu tukevan työllisyysasteen korottamista, joka on yksi hallitusohjelman tavoitteista.

Ärade talman! Kommunförsöken med TE-tjänsterna har vi haft på gång, och de indikerar positiva resultat. Det kan vi också förvänta oss av den här lagändringen. Som jag redan sade är den väldigt omfattande och vid. Jag tror de stora utmaningarna här kommer att vara gränssnitten — gränssnitten till välfärdsområdena, men också gränssnitten till utbildningsanordnarna, framför allt på andra stadiet. Det här är förstås beaktat i lagstiftningen, men något som också kommer att vara viktigt på det lokala planet. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.39 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Saamme nyt valiokuntakäsittelyyn hallituskauden toiseksi suurimman hallinnollisen uudistuksen, jonka tavoitteet ovat kunnanhimoiset ja jonka työllisyysvaikutukset on arvioitu 7 000–10 000:n välille. Tämä lakiesitys on luonnollinen jatke työllisyyden kuntakokeiluille, joista on kantautunut hyviä viestejä ympäri Suomea, ja tämä tapahtuu tilanteessa, jossa tulevaisuuden näkymät ovat sumentuneet rankasti Venäjän hyökkäyksen alettua Ukrainaan ja Venäjän käyttäessä energiaa aseenaan länttä vastaan.

On hyvä muistuttaa, että hallitus on saavuttanut asettamansa työllisyystavoitteen. Maassa on 100 000 työllistä enemmän kuin hallituskauden alussa. Työllisyysaste on ennätystasolla 74 prosentissa, tilastointitavan muutoksesta johtuen aiemmasta ja tavoitteeksi asetetussa 75 prosentissa, ja Suomi on kokoaikatyöllisten määrässä Pohjoismaiden ykkönen. Mutta tässä salissa on hyvä muistaa, että tavoitteiden saavuttaminen ei saa sokaista meistä

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

ainuttakaan. Työllisyyden kuntakokeiluilla, pohjoismaisella työllisyyspalvelumallilla ja nyt käsillä olevalla työllisyyspalvelujen siirrolla kunnille ja kuntayhtymille luodaan polkua kohti 80 prosenttia ylittävään työllisyysasteeseen ensi vaalikaudelle. Onpa maassa millainen hallitus tahansa ensi kevään vaalien jälkeen, sen ei pitäisi tätä vankkaa ja tulevaisuuteen katsovaa perustusta pystyä millään tavoin muuttamaan. Ajattelukin siihen suuntaan olisi hyvin lyhytnäköistä ja Suomen julkisen talouden näkökulmasta huono vaihtoehto. Pelkästään työllisyyden parantamisella voidaan kuroa alijäämää kiinni ja välttää taloutta näivettäviä leikkauslistat.

Arvoisa herra puhemies! TE-palvelujen siirroissa kuntiin asuu nerokas ajattelu: yksinkertaisesti tieto siitä, että lähimpänä kansalaista tiedetään paremmin, mitkä toimet auttavat työttömän jälleen työuralle. Kun nyt puretaan esteitä työllistymistä edistävän tiedon siirtymisestä kuntiin ja työllisyysalueelle, on mahdollisuus syntyä matalan kynnyksen ekosysteemejä, joissa työnantajien ja työtä vailla olevien tiet kohtaavat nopeammin, ketterämmin ja paremmin. Työttömästä otetaan koppi, ja työnantajien tarpeita kuunnellaan herkästi. Tämä on kaikkien etu, eikä vähiten kuntien ja niiden elinkeinopalveluiden. Kuitenkin työtön on tässä se toiminnan keskiössä oleva ihminen, ja sen on toki meidän tärkeysjärjestyksessämme oltavakin aina ykkönen. Työttömän ripeä pääsy aitoon kohtaamiseen, työllistymisen esteiden kartoittamiseen sekä työhön työntävien koulutuspolkujen ja uuden oppimisen uralle ovat uudistuksen kunnianhimoiset tavoitteet. Se ei ole utopiaa, vaan pohjimmiltaan perustuslain 18 §:n oikeus työhön — lainsäätäjän henkeä siis. Nyt tuo perusoikeuskirjaus on muuttumassa eläväksi, kun työllistymispalvelut siirtyvät käytännössä kuntiin mahdollisimman lähelle kansalaisia.

Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee henkilöstöön, niin tässä uudistuksessa TE-toimistojen henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta laajenee portaattain työttömyyden pidentyessä — se luo porkkanan kunnalle panostaa aktiivisesti työllisyystoimiin, koulutukseen, työttömien terveys-tarkastuksiin ja kaikkiaan sukkelaan polkuun hyvinvointialueiden, Kelan ja työllisyysalueiden kesken. Työvoimakooltaan 20 000 hengen alueen muodostumista on pidetty perusteltuna, mutta esitys sisältää poikkeusmahdollisuuden, joka on myös hyvin perusteltu ja josta me kaikki kansanedustajat olemme varmasti saaneet myös tämän lausuntopalautteen aikana palautetta kukin itsekin.

Kuntakokeiluvaiheessa on syntynyt jo iso joukko työllisyysalueita, joissa työnjaosta on pystytty sopimaan kuntien välillä. Kuntien sopimisen kyky ja yhteistyön kyky ovatkin nyt koetuksella etenkin alueilla, jotka eivät ole olleet mukana kokeiluissa. Nyt ei onneksi pyörää tarvitse keksiä uudelleen. Koetusta, nähdystä ja hyvistä käytännöistä on syytä ottaa opiksi ja monistaa koeponnistettuja menetelmiä ja välttää jo toisen tekemiä virheitä. On myös hyvä, että siirtymäaikaa on lisätty, jotta hallinnon mukauttamiselle, kuntien yhteistyömuotojen löytämiselle sekä toiminnoista sopimiselle on riittävästi aikaa, kun uudistus vuoden 2025 alussa astuu täysimääräisesti voimaan.

Arvoisa puhemies! Haluan jo tässä vaiheessa kiittää hallitusta, työministeri Tuula Haataista ja koko virkakuntaa tämän merkittävän uudistuksen saattamisesta eduskuntakäsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

14.44 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä työllisyys on korkealla, mikä on erittäin hyvä asia, mutta samaan aikaan joka puolella maata kärsitään jo varsin vakavasta työvoimapulasta eri aloilla. Tilanne tulee entisestään näillä näkymin heikkeneeseen, koska vuodesta 2010 Suomeen on syntynyt historiallisen vähän lapsia. Tämä tarkoittaa sitä, että syntyvyudessa tarvitaan käänne parempaan. Tarvitaan edelleen vahvempaa lapsi- ja perhepolitiikkaa. Nyt joulukuussa tulee keskustan ajama ylimääräinen lapsilisä perheisiin, mutta lapsilisän ostovoima pitää palauttaa sillä tavalla, että ensinnäkin se siirretään indeksiin ja sitten siihen täytyy luoda sellainen selkeä suunnitelma, jolla lapsilisän ostovoima palautetaan korotuksilla.

Mutta, arvoisa puhemies, tästä esityksestä:

Nythan ensi vuoden alusta sosiaali- ja terveystalvet siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle, ja on hyvä, että kunnat voivat nyt sitten keskittyä entistä enemmän muihin tehtäviinsä. Tämä käsiteltävä työvoima- ja elinkeinopalvelujen uudistus onkin kuntien näkökulmasta erittäin toivottu ja iloinen asia, ja on hyvä, että tätä esitystä on myöskin lausuntopalautteen ja muun palautteen pohjalta sitten muokattu.

Kyse on varsin suuresta rakenteellisesta uudistuksesta, jota voi verrata sote-uudistukseen. Työvoima- ja elinkeinopalveluille luodaan uudet käytännöt. Olen muuten huomannut, että ne äänet, jotka ovat sanoneet, että hallitus ei tee rakenteellisia uudistuksia, ovat tässä ajan saatossa vaientuneet, koska nyt on nähty, että näitä uudistuksia tehdään ja on tehty. Tämäkin on iso rakenteellinen uudistus ja nimenomaan työllisyyden näkökulmasta. Nyt kuntien elinvoimatehtävää vahvistetaan, ja uudistuksen tavoite on hyvin kannatettava: tuodaan palvelut lähelle asiakkaita, lähelle työnhakijoita ja yrityksiä, lähelle paikallisia elinkeinojen ja osaamisen erilaisia verkostoja.

Kunnissa, siellä, missä ihmiset asuvat, elävät ja yrittävät, tiedetään ja tunnetaan parhaiten paikalliset olosuhteet ja tarpeet, ja keskustan linja on se, että ihmisen pitää olla päätöksenteon keskiössä. Autamme ihmisiä töihin ja pääsemään elämässä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä pääsääntönä tosiaan tulee olemaan, että työvoima- ja yrityspalveluita järjestävällä kunnalla tulee olla 20 000 henkilön työvoimapohja, mutta tähän on nyt kuitenkin sitten saatu tämä alueelliset erot huomioiva poikkeus, jolloin kunnat voivat muodostaa tällaisia yhteisalueita. Perusteena poikkeuksiin voivat olla esimerkiksi pitkät etäisyydet tai erityiset alueelliset ja palvelujen järjestämiseen liittyvät syyt.

Rahoitusmallina tässä on kannustava rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia työllistämään, saamaan ihmisiä työelämään kiinni, ja kaikkiaan tämä uudistus onkin mahdollisuus luoda kunnissa uutta, mahdollisuus luoda yhä enemmän sellaista maata, jossa jokaisella työkykyisellä ja työikäisellä ihmisellä on ensinnäkin omaa halua lähteä työelämään ja toiseksi myöskin mahdollisuus päästä töihin. Työ luo hyvinvointia ja myöskin kasvattaa valtion ja kuntien verotuloja. Työ kannattaa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus ei toki ratkaise kokonaan sitä yhtälöä, että meillä on työvoimapula, meillä on ihmisiä, jotka eivät löydä työtä, ja meillä tarvitaan lisää yrittäjyyttä ja myöskin työperäistä maahanmuuttoa. Tämä ei kaikkia ongelmia ratkaise, mutta tällä on iso merkitys kunnissa, ja tällä tulee olemaan vahva vaikutus työllisyyden parantamisessa. Kuten kuulumme, valtiovarainministeriö on arvioinut, että tämä tuo 7 000—10 000 työpaikkaa tähän maahan, ja tämä on erinomainen suunta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

14.49 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Uudistuksen myötä kuntien tehtävät kasvaisivat ja valtion tehtävät työvoimapalvelujen järjestämisessä vähenisivät huomattavasti. Uudistukseen liittyviä riskejä arvioitiin osana esityksen valmistelua. Uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaisi kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitettaisiin täysimääräinen rahoitus. Tätä jälleen epäilen, sillä jo työllisyyden kuntakokeilussa huomattiin, että se rahoitus oli huomattavasti vajaa eikä vastannut sitä oikeata tarvetta. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutuskoulutukseen kunnille osoitettaisiin yleiskatteellisesta valtionosuudesta erillinen rahoitus. Tätäkin epäilen, että tämä olisi riittävä, kun kerta tässä on jo nähty ja Kuntaliitto on paljon kritisoinut, että kuntakorvaukset ovat olleet todella jäljessä siitä todellisesta summasta, mikä on tarvittu. Sitten työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa, ansiopäivärahaa ja perusosaa. Elikkä nyt kuralla olevat kunnat joutuvat entistä enemmän sitten makamaan rahaa sakkomaksujenkin muodossa.

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien osalta kunnalla ei kuitenkaan olisi rahoitusvastuuta työmarkkinatuesta kolmen vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Muiden maahanmuuttajien osalta rahoitusvastuuta ei olisi yhden vuoden ajalta. — Niinpä. Odotellaan se kolme vuotta, ja sitten kun se maahanmuuttaja onkin työttömänä vieläkin, niin se on pitkäaikaistyötön ja taas kunnalle tulee lisää sakkomaksuja, joita nyt kasvatetaan tässä.

Rahoitusmalli ei huomioi eri alueiden erilaisia elinkeinorakenteita eikä niiden suhdanneherkkyyttä, mikä voi johtaa rahoituksen epätarkoituksenmukaiseen jakautumiseen ja merkittäviin alueellisiin kunnallisveron nousupaineisiin. Taustalla vaikuttava aktiivimalli kakkonen johtaa siihen, etteivät työvoimaviranomaiset voi keskittää resurssejaan tarkoituksenmukaisesti niin, että niillä saavutettaisiin mahdollisimman suuri työllisyysvaikutus, vaan aktiivimalli kakkosta pitää soveltaa identtisesti kaikkiin työnhakijoihin riippumatta siitä, millaiset edellytykset heillä on työllistyä itsenäisesti. Rahoitusmalli voinee johtaa tilanteeseen, jossa kuntien kannattaa keinolla millä hyvänsä pyrkiä karkottamaan pitkäaikaistyöttömät johonkin toiseen kuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

14.52 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hallituksen esitystä, jolla pyritään saamaan aikaan nykyistä vaikuttavampia työvoima- ja yrityspalveluja. Tässä hallituksen esityksessä siirretään vastuu näistä työvoimapalveluista kunnille, ja sitten samalla valtiolta siirtyy näitä tehtäviä nykyisellään hoitava henkilöstö kuntiin. Hallituksen tavoitteena on aivan oikein toteuttaa nämä kuntien uudet tehtävät niin, että siihen osoitetaan myös täysimääräinen rahoitus. Tästä on osittain Kuntaliiton ja muitten taholta nostettu sitten huolta siitä, toteutuuko tämä tosiasiallisesti, mutta kuitenkin tämä on lähtökohtana tässä uudistuksessa, ja on varmasti tärkeää seurata, että se sitten todellakin toteutuu ja kuntien taloustilannetta ei tämä uudistus heikennä, vaan nimenomaan saadaan toteutettua tässä uudistuksessa olevat tavoitteet.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Jatkossa tämän uudistuksen myötä pystytään toteuttamaan paljon paremmin näitten työttömien työnhakijoitten tarpeita vastaavia työvoimapalveluita. Kun vuodenvaihteessa nämä hyvinvointialueet aloittavat, niin tavoitteena on, että niiden kanssa yhteistyössä saadaan kehitettyä uudenlaisia malleja, joissa sitten työkykyä ylläpitäviä sote-palveluita pystytään nykyistä matalammalla kynnyksellä tarjoamaan näille asiakkaille nimenomaan tarpeitten mukaisesti eikä nykyisen kaltaisella vähän jäykemmällä järjestelmällä.

Tämän uudistuksen tavoitteena on tosiaan saada noin 7 000—10 000 henkilön työllisyysvaikutus, ja ylipäätään tällä on tarkoitus myöskin parantaa alueellista elinvoimaisuutta, kun siellä alueilla pystytään paremmin niitten omista olosuhteista ja tarpeista lähtien kehittämään näitä palveluja joustavammin. Ja tietenkin haasteena varmasti on se, että kuntien tilanteet ovat lähtökohtaisesti erilaisia. Kunnilla on jo tällä hetkellä tietysti erilaisia resursseja käytössä muutenkin niitten omien tehtävien toteuttamiseen. Kuinka hyvin sitten nämä yhdenvertaiset palvelut toteutuvat, se varmaankin sitten jää tässä jatkossa seurattavaksi asiaksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.54 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden siirtämisellä valtiolta kunnille on hyvä tavoite: palvelut tuodaan lähemmäksi sekä henkilöasiakkaita että työnantajia. Kunnat tuntevat asiakkaansa ja asukkaansa kaikista parhaiten, ja siksi TE-palveluiden järjestäminen kuntien toimesta on perusteltua. Työllisyyspalvelut on määrää järjestää niin, että ne lisäävät alueiden elinvoimaa ja työllisyyttä. Rakenteellinen uudistus tavoitteineen on itsessään hyvä, mutta uudistuksen toteutukseen ja resursseihin on kiinnitettävä tarkkaa huomiota. Kuusi suurinta kaupunkia on ilmaissut huolensa siitä, että vuonna 21 käynnistyneiden työllisyyden kuntakokeilujen resurssien jakautuminen ei vastaa todellisia asiakasvirtoja. Tämä kaupunkien näkemys on tärkeä huomioida asian jatkokäsittelyssä.

Kun työllisyyden kuntakokeilut alkoivat maaliskuun alussa 2021, noin kolmasosa TE-palveluiden asiakkaista siirtyi kokeilujen asiakkaiksi. Resurssit TE-toimistojen ja kokeilujen välillä jaettiin asiakasmäärän suhteessa. Kokeilujen edetessä asiakasmäärien suhde on kuitenkin muuttunut, kun suurimmissa kaupungeissa kuntakokeilujen asiakkaiksi on siirtynyt jo 66 prosenttia alueen kaikista asiakkaista. Elokuuhun 22 mennessä TE-toimistojen asiakasmäärät puolestaan ovat kuuden suurimman kuntakokeilun alueella laskeneet 50 prosenttia. Tämä on johtanut siihen, että monet kokeilualueet ovat joutuneet aliresursoituiksi suhteessa TE-toimistoihin. Kuntien asiakaskohtaisten resurssien niukkuus verrattuna TE-toimistojen asiakaskohtaisiin resursseihin johtaa eri asiakasryhmien epätasa-arvoiseen kohteluun, mikä ei ole ollut kuntakokeilulain tarkoitus.

Työllisyys- ja elinkeinopalvelujen nykyisillä rahoitusratkaisuilla on heijastusvaikutuksia myös tuleviin vuosiin, sillä valmisteilla olevan TE-uudistuksen rahoitusmallin jakosuudet määräytyvät työllisyyskokeilun rahoitusratkaisujen perusteella. Aliresursointi voi siis pahimmillaan johtaa pysyvään ongelmaan TE-palveluiden järjestämisessä ja rahoituksessa, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kokeilulakia koskevassa mietinnössään edellyttänyt resursoinnin riittävyyden arviointia määrääjain, jotta työnhakijoiden lakisääteisten palvelujen toteutuminen ei vaarannu. Valiokunnan mukaan lisäpanostukset työllisyyden hoitoon on jaettava tasapuolisesti kokeilukuntien ja TE-toimistojen kesken.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Arvoisa puhemies! Olemme tilanteessa, jossa meillä on monella alalla huutava työvoimapula ja samaan aikaan suuri joukko ihmisiä, jotka haluavat kehittää osaamistaan ja antaa panoksensa työelämän käyttöön. Tähän kohtaanto-ongelmaan uudistuksella haetaan ratkaisuja. Onnistuessaan tällä uudistuksella tulee olemaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, minkä lisäksi se antaa kunnille työkaluja lisätä omaa elinvoimaansa. Yksilöiden kannalta tärkeintä on tietysti, että työ kohtaa paremmin tekijänsä. Toivon, että suurten kaupunkien ja kuntien huolet otetaan huomioon ja uudistuksen onnistuminen varmistetaan hyvässä yhteistyössä kaupunkien ja kuntien kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

14.58 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Aloitan kiitoksilla: on hyvä asia, että tämä kuntapohjainen malli nyt vihdoinkin menee eteenpäin ja esitys on tänne saatu. Valitettavasti se ei kuitenkaan kerro siitä, että tämä asia olisi nyt kunnossa — nimittäin samaan aikaan meillä on tapahtunut muitakin rakenteellisia uudistuksia ja nyt me ollaan sellaisessa tilanteessa, että jos me ajatellaan, että se ideaalimalli, jota on täällä Suomessakin yritetty kopioida, on tämä niin sanottu Tanskan malli, jossa kunnalla on kattava vastuu sekä sosiaali- puolesta, sosiaaliturvan myöntämisestä ainakin toimeentulotuen osalta että työllistämisestä, niin Tanskassa nämä kaikki ovat kunnalla, mutta tässä meidän mallissa työllisyydenhoito siirtyy nyt kunnille, sosiaalitoimi on hyvinvointialueilla ja toimeentulotuki Kelalla, eli me ollaan kolmessa eri järjestelmässä ja on aikamoinen haaste, miten nämä kolme järjestelmää saadaan tehokkaasti toimimaan. Tanskan mallissa nämä kaikki asiat ovat yhden virkailijan takana, jolla on, ikään kuin omavirkailijalla, mahdollista edistää esimerkiksi työtömän työnhakua, ja hän antaa tarvittaessa sosiaalitoimen palveluita, ja hän myös viime kädessä tekee ratkaisut siitä, miten esimerkiksi erilaisia sosiaalitukia myönnetään — ja meidän järjestelmässä tämä on kolmella eri organisaatiolla. Uskon, että ei tule olemaan ihan helppo homma.

Arvoisa puhemies! Toinen iso haaste, joka tähän sisältyy — ja ettei tule väärää käsitystä, niin sanon vielä uudelleen, että lähtökohtaisesti pidän hyvänä, että mennään tähän suuntaan — on tämä 20 000 työllisen raja. Haluan tässä nyt... Sanotaanko näin, että jos ei tunne historiaa, on vaikea tietää tulevaisuuttakaan, ja tämän asian taustaa kun olen seurannut — kun tulen Sastamalasta, joka on tällainen tyypillinen seutukaupunki, joita muuten Suomessa on samanlaisia lähes 60 — niin tämän asian tausta on se, että tämän kahden vuosikymmenen aikana, kun olen täällä talolla ollut, kaikkein parhaiten työllisyydenhoito toimi siinä vaiheessa, kun seutukaupungeilla oli omat itsenäiset TE-toimistot. Se oli silloin, kun ministerinä oli Filatov, eli siitä on jokunen vuosi jo aikaa, mutta kuitenkin siihen aikaan pystyttiin palvelemaan ja tehtiin yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa ja tunnettiin ne työnhakijat, tunnettiin mahdolliset työpaikat ja saatiin asiat järjestettyä niin hyvin kuin mahdollista.

No, sitten tuli se uudistus — enkä nyt ota kantaa siihen, mitkä puolueet ovat olleet missäkin vaiheessa hallituksessa — että nämä TE-toimistot siirretään maakuntatasolle, ja kun näin kävi, havaittiin, että ainakin näitten maakuntien reuna-alueilla vaikeimmin työllistyvien henkilöiden eli pitkäaikaistyöttömien, ilman työkokemusta tai vielä vähäisellä työkokemuksella olevien nuorten, maahanmuuttajien ja muiden vaikeimmin työllistyvien ihmisten palvelut ikään kuin karkasivat liian kauas. Siitä syntyi se, että ruvettiin perustamaan näitä kuntakokeiluja, ja nyt nämä kuntakokeilut syntyivät ikään kuin siihen tarpeeseen, että

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

ne palvelut siellä maakunnan keskipisteeseen pitkälti keskitetyssä TE-keskuksessa ovat liian kaukana eivätkä tavoita niitä paikallisia toimijoita.

No, nyt ollaan menossa sitten siihen, että nämä palvelut siirtyvät kunnille, mutta kun siinä on tämä 20 000 hengen työllisten raja, ei siis väestöraja vaan työllisten raja, niin se tarkoittaa nyt esimerkiksi Sastamalan kohdalla ja koko Pirkanmaalla sitä, että ainoastaan Tampere täyttää tämän 20 000 rajan, ei yksikään muu kunta, jolloin me ollaan uudestaan siinä lähtöpisteessä, että meidän malli on sellainen, että meillä on nyt vastuukuntana Tampere, joka järjestää ne palvelut sille koko maakunnalle, kun me lähdettiin juuri siitä tilanteesta, että meillä oli maakunnan kokoinen järjestely. Tähän sisältyy nyt isona riskinä se, että hetken päästä ollaan taas samanlaisessa tilanteessa ja kohta ruvetaan taas miettimään, mitähän kokeilua nyt keksittäisiin, että pystyttäisiin näitä lähipalveluita paremmin tarjoamaan.

Tässähän olisi ollut vaihtoehtona se Pirkanmaalla hyvin toiminut sopimusperusteinen malli, jossa nämä kunnat olisivat voineet sopia sillä tavalla, että ne palvelut, jotka on syytä saada läheltä — kuten esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ja vailla työkokemusta olevien nuorten palvelut — olisi voitu tuottaa siitä läheltä ja sitten esimerkiksi tämä työvoima, jolla on, sanotaan, parempi ammattitaito ja todennäköisyys työllistyä, olisi voitu tehdä maakunnallisella ratkaisulla. Tämä malli on se, mikä on käytännössä nyt Pirkanmaalla hyvin toiminut, mutta nyt me mennään taas uuteen järjestelyyn, ja tämä tulee olemaan aikamoinen keskustelu siellä maakunnan sisällä, että miten me nyt siltä vastuukunnalta saadaan lupaus siitä, että myöskin näitten pienempien paikkakuntien palvelut hoituvat riittävän lähellä, jotta ne eivät taas erkaannu niiltä pitkäaikaistyöttömiltä liian kauas ja ettei mene tämä koko hyvä ajatus ikään kuin hukkaan. Tämä on minun mielestäni nyt iso riski, ja tähän tulee vielä valiokuntakäsittelyssä paneutua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

15.04 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Pidän kyllä tätä esitystä tarpeellisenä. Palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluita. Taas työnhakijan näkökulmasta palvelujen asiakaskeskeisyys ja -lähtöisyys paranee, kun palvelut tuotetaan kuntien lähipalveluna. Kunnat voivat kehittää palveluja omien kuntalaistensa ja alueelle sijoittuvien työnantajien tarpeista käsin, mikä vahvistaa myös alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä. Uudistuksessa huomioidaan siis myös alueellinen liikkuvuus, mikä on hyvä asia.

Puhemies! Laajasta koko maan näkökulmasta tarkasteltuna uudistuksessa keskeistä on siirron yhteydessä luotava kannustava rahoitusmalli. Malli kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutettaisiin yhteensä 7 000—10 000 lisätyöllistä. Tämän TE-palvelujen siirron valmistelun rinnalla hallitus on valmistellut useita muita työnhakijoiden palveluita parantavia ja myös työllisyyttä edistäviä uudistuksia, joita ovat muun muassa uusi asiakaspalvelumalli, siis pohjoismainen työvoimapalvelumalli, ja Työkanava Oy:n perustaminen. Yhdessä nämä uudistukset vaikuttavat kyllä positiivisesti työllisyyskehitykseen.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Puhemies! Ministeriryhmä on ilmeisesti heinäkuussa linjannut, että järjestämisvastuuseen voitaisiin siis hakea tiettyjä poikkeuslupia. Kaikkia näitä poikkeuslupia koskisi vaatimus siitä, että kunta tai työllisyysalue on osoittanut riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työllisyyspalvelujen järjestämiseksi ja ettei palvelutaso heikkenisi poikkeuksen seurauksena.

Puhemies! Ehkä tämä on juuri se kohta — mihin edustaja Satonenkin viittasi — johon toivoisin joustoharkintaa, ettei työvoiman määrässä 20 000:een niin tiukasti jumituttaisi. Uskon, että alueiden ja kuntien erityispiirteet ja osaaminen kannattaa huomioida niin, että luottoa näihin erityisratkaisuihin löytyy.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen, ja katsotaan sen jälkeen, vieläkö ehtii puheenvuoroja pitää. — Ministeri Haatainen.

15.07 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Täällä paljon puheenvuoroissa käsiteltiin tätä rahoituskysymystä — edustaja Lehto muun muassa otti tämän esille, edustaja Elo otti kuntakokeilujen osalta, ja edustaja Satonenkin viittasi tähän resursikysymykseen.

Edustaja Lehdolle: Tämä täysimääräinen rahoitus tulee nyt, se tulee tapahtumaan. Valtiolta siirtyy tämä koko potti sinne kunnille, eli kun palvelut siirtyvät, niin rahoitus siirtyy sataprosenttisesti siinä mukana. Siihen vaikuttavat sitten työttömyys ja työvoimapohja, molemmat 50 prosentilla. Rahoitusmallin toimivuutta tullaan koko ajan sitten seuraamaan, miten se toimii, eli joltain pohjalta lähdetään, ja sitten tietenkin pitää huolehtia siitä, että kaikki alueet selviytyvät.

Sitten tästä pohjoismaisesta mallista: Sehän säätelee sitä, miten tiheästi näitä haastatteluja ja tapaamiskertoja tulee siinä työttömyyden alkuvaiheessa, mutta palveluiden sisältöön se ei puutu kunnissa. Nyt voidaan rakentaa kuntalähtöisten palveluiden varaan ihan uudella tavalla näitä työvoima-, työllisyys- ja yrityspalveluita, jotka tukevat sitä, että työllistyminen mahdollisimman nopeasti tapahtuisi.

Edustaja Elo puuttui tähän kuntakokeiluun ja tähän rahoitukseen, josta nyt on tullut kirjallinen kysymyksen ja josta on käyty keskustelua, onko rahoitus oikeassa suhteessa näissä kuntakokeiluissa ja TE-toimistoissa. Tätä rahoitusta ei voi nyt kovin nopeasti siirrellä paikasta toiseen, eli TE-toimistoista kuntakokeiluihin tai toisinpäin, ilman yt-menettelyjä, ja se ottaa aina aikansa, ja ne on pakko hoitaa. Kyllä siinäkin tämä rahoituspohja on katsottu, miten se toimii, mutta totta kai tilanteet aina vaihtelevat sitten ajan myötä, varsinkin kun nyt tässä on ollut tämä korona-aika, oli lomautuksia ja työttömiä paljon, ja nyt työttömyysluvut ovat sitten lähteneet laskemaan. Eikä se aina mene niinpäin, vaan se voi olla molempiin suuntiin, että näyttää, että toisella on enemmän resursseja. Joka tapauksessa nyt on suunta ollut työttömyydessä alaspäin, eli niin TE-toimistoissa kuin myös kuntakokeiluissa onneksi työttömyysjaksot ovat nyt lyhenemässä ja asiakasmäärät ovat merkittävästi lähteneet laskemaan.

Edustaja Satonen otti esille kysymyksen tästä 20 000:n työvoimasta. Tämä lähtee liikkeelle näistä resursseista, miten me pystytään tämä resurssi sitten jakamaan. Meidän pitää huolehtia tässä esityksessä, että lainsäädäntö varmistaa, että se taho, jolle järjestämisvastuu sitten annetaan, myös selviytyy näistä laajoista työvoimapalveluista. Siinä eivät ole nyt pelkästään kuntakokeilun palvelut. Tämä ei ole uudistus, jossa kuntakokeilu muuttuu valtakunnalliseksi sen sisältöisenä kuin se siellä nyt on, vaan tähän tulevat nyt myös muut,

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kaikki palvelut kaikkien työttömien osalta ja lisäksi myös yrityspalvelut, ulkomaisen työvoiman rekrytointi ja niin edespäin. Kunnat joutuvat myös hallinnon pystyttämään, maksatusliikenteen varmistamaan, ja kunnat, nämä järjestämisvastuulliset alueet, joutuvat jatkossa hoitamaan myös hankinnat, jotka tällä hetkellä on hoidettu keskitetysti. Eli tässä on paljon sellaisia toimintoja, joihin pitää pystyä siellä kuntalähtöisesti vastaamaan, ja siitä syystä tämä 20 000 työvoimapohjana on katsottu aivan minimiksi. On myös ääniä esitetty lausuntokierroksella siitäkin, että näiden pitäisi olla vallan isompia, mutta nyt on tähän päädytty, ottaen huomioon meidän väestörakenteemme ja suomalaisen kuntakentän.

Täällä monissa puheenvuoroissa kuitenkin kiiteltiin tätä esitystä ja pidettiin hyvänä, että tämä mahdollistaa nyt aivan uudenlaista palvelumuotoilua ja uudenlaista ekosysteemiä sinne paikalliselle tasolle, mutta myös kiinnitettiin huomiota siihen, että yhdenvertaisuudesta on todellakin pidettävä huolta. Edustaja Taimela nosti aivan oikein esiin, että työttömät ovat se fokus ja on huolehdittava siitä, että ihmisiä kohdellaan maassa yhdenvertaisesti.

Sitten tässä vielä edustaja Lehto otti esille tästä rahoitusvastuusta: En tiedä, kuulinko väärin vai oikein, mutta ansiopäivärahan osalta rahoitusvastuu koskee vain sitä perusosaa, että ei kokonaisuudessaan vaan perusosaa, eli siinä on työmarkkinatuki, peruspäiväraha ja ansiopäivärahan perusosa, jota se rahoitusvastuu kunnalla nyt sitten koskee. Ja rahoitusvastuu aikaistetaan alkamaan niin, että se alkaisi kymmenen prosentin suuruisena, kun henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sadalta päivältä, ja siitä se sitten portaittain nousisi ja olisi enimmillään 50 prosenttia 700 etuuspäivän jälkeisiltä maksupäiviltä, eli siihenkin tulee tällainen liukuma portaittain. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.13 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Tätä uudistusta kunnat ovat toivoneet, mutta eivät aivan tällaisena kuin mitä hallitus nyt kuitenkin esittää. Ja oikeastaan kaksi kohtaa on toivomuslistalla muutoksiksi, eli rahoitusmalli ja sitten tämä järjestämisvastuukysymys.

Rahoitusmallin osalta sinänsä tämä on kannustava, se täytyy myöntää, eli kunta saa peruspalvelujen valtionosuuden kautta rahoituksen, ja sitten jos omilla toimenpiteillään pysyy työttömyysmenojaan pienentämään, niin hyötyy siitä, ja se on paikallaan. Mutta sitten tämä työttömyysturvamenojen kompensaation jakautuminen kuntien kesken on ongelmallinen, ja sitä tulisi vielä tarkistaa. Eli sen tulisi perustua useamman vuoden keskiarvoon, koska tämä yhden vuoden poikkileikkauskohta ei anna oikeaa kuvaa siitä tilanteesta, mikä on. Ja lisäksi muistelen, että tuo Kela-indeksi, mihin tämä on sidottu, on kaikista käytössä olevista indekseistä heikoin, ja olisi tietysti kohtuullista, että se olisi vaikkapa elinkustanusindeksi tai joku senttyyppinen. Tältä osin on pieniä muutostoiveita — tai ei pieniä, ne ovat ihan tärkeitä toiveita.

Sitten tästä järjestämisvastuusta: Kunnat toivovat, että se annettaisiin kunnille eikä tällaisille yhteistoiminta-alueille. Siinä suhteessa tässä ovat todellakin ne ongelmat, mitä edustaja Satonen erinomaisesti toi esille. On ollut tietysti keskustelua siitä, että nämä tehtävät annettaisiin hyvinvointialueille, jotka nykyisin ovat demokraattisilla vaaleilla valitun valtuuston toimivallassa, mutta siinä on tietysti iso ongelma se, että hyvinvointialueet eivät vastaa koulutuksesta eivätkä muista elinvoimatoiminnoista, jotka taas tällä kuntamallilla pitäisi ja voidaan saada lähelle työllisyyspalveluja.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Siinä mielessä tämä kuntamalli on ehkä perusteltu, mutta sitten ovat ne vaihtoehdot järjestää, eli tuo 20 000 työllistä. Muistelen, että alun perin oli plus miinus 3 000 kielellisistä syistä. Onko, ministeri, se poistettu esityksestä, vai onko siellä vielä tällainen liikkumavara ja voisiko se olla esimerkiksi sellainen jousto, joka ottaisi nämä alueelliset erot vielä paremmin huomioon muistakin tekijöistä kuin kielellisistä syistä? Tätähän on toki siitä alkuperäisestä muutettu tältä osin, mutta tämä olisi tärkeä.

Vaihtoehtoina ovat siis vastuukuntamalli tai kuntayhtymä. Kuntayhtymästä täytyy sanoa, että se on kyllä yhden toiminnan, yhden tällaisen alan osalta hyvin raskas, byrokraattinen ja kuntien — ei nyt sanota vihaama, mutta kuitenkin kuntien kannalta hyvin ongelmallinen hallintomalli tämäntyyppisille asioille. Ja kuntayhtymistä on tässä pyritty eroon juuri sote-uudistuksenkin kautta. En pidä sitä ollenkaan hyvänä.

Toinen vaihtoehto on vastuukuntamalli, jossa on isäntä ja, voi sanoa, on renkejä eli niitä kuntia, jotka sivusta katselevat, kun se isäntäkunta hoitaa niiden puolesta toimintoja, ja ovat maksamassa ja saavat, jos saavat, joitakin palveluja. Tämä ei tietysti ole kyllä hyvä vaihtoehto tämäkään.

No, meillä on perusongelma siinä, että meidän kuntarakenne ei ole sellainen, joka vastaisi tämäntyyppisiin tarpeisiin, eli tältä osin pitäisi tarkkaan miettiä, voidaanko tätä vielä jotenkin uudistaa. Erityisesti ne näkökulmat, mitkä edustaja Satonen toi Pirkanmaan osalta esille, ovat esimerkiksi Keski-Suomessa juuri samanlaisia. Jyväskylä pystyy järjestämään tämän palvelun, mutta sitten tarvitaan kaksi muuta aluetta, jotta saataisiin riittävästi työvoimaa niille alueille, ja silloin ne ovat sitten 21 kunnan erilaisia kokoonpanoja, joihin kunnat eivät varmastikaan ole tyytyväisiä. Eli tämä on kyllä erittäin ongelmallinen.

Nyt kaiken kaikkiaan, mitä TE-toimistojen suunnalta olen kuullut, kyllä siellä pelätään, että tämä homma ei tällä rakenneuudistuksella mene parempaan suuntaan, vaan monet ongelmat paljastuvat ehkä toisenlaisina kuin ne ovat nyt. Ja historia oli tietysti ihan mielenkiintoinen, edustaja Satonen sen kertoi, ja voin yhtyä, että se oli juuri näin, että ennen kun oli seutukaupungeittain tai seutukunnittain TE-palvelut, se pelasi varsin hyvin ja melko lähellä ihmisiä. Nyt mennään sitten tähän, joka ei oikeastaan vastaa mihinkään huutoon kunnolla, mutta ei kai tässä muuta voi kuin toivoa parasta ja pelätä pahinta.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.19.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Avaan keskustelun. Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.57 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että työvoimapalvelut siirretään valtiolta kunnille. Jatkossa kunta voisi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla työmarkkinoiden kannalta toimiva.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Lähtökohtaisesti tähän lakiesitykseen voikin sinänsä suhtautua myönteisesti. Siirto mahdollistaisi sen, että kunnilla on aiempaa paremmat ja monipuolisemmat työkalut vastata työllisyyden hoidosta, ja kunnat usein myös tuntevat oman alueensa elinkeinoelämän tarpeet ja rakenteet ja myöskin työvoiman tarpeet. Lisäksi on järkevää, että jatkossa tehdään tiivistä yhteistyötä työvoimapalveluiden, koulutuksen järjestäjien ja kunnan elinkeino toimintojen kanssa.

Kuitenkin myös herää kysymyksiä.

Samaan aikaan, kun hallitus valmistelee työvoimapalveluiden siirtoa kunnille, on hallitus siirtämässä vaikeimmin työllistyvien palvelut uusille hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien. Kysymys kuuluukin, miten näiden tahojen välinen yhteistyö tulee jatkossa toimimaan.

Lisäksi tämä esitys rajaa myös palveluiden järjestämisestä sopimista. Kuntien tulisi voida tehdä myös kuntakohtaisia sopimuksia ilman kuntayhtymiä tai isäntäkuntamalleja. Kuinka se mahdollistetaan, että palvelut voidaan järjestää mahdollisimman joustavasti ja tarvittaessa sopien?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.58 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tämän lainsäädännön myötä, mikä nyt on tässä lähetekeskustelussa, julkisten työvoima- ja elinkeinopalvelujen eli TE-palveluiden järjestämisvastuu on nyt siirtymässä valtiolta kunnille. On myös historiallinen hetki, että lähipalvelut tietyllä tavalla myös tulevat lähemmäs asiakkaita eliikkä työtä hakevia suomalaisia. Tämän lakiesityksen pohjalta järjestettiin lausuntokierros, ja tästä lakiesityksestä annettiin 373 eri lausuntoa, ja ne olivat todella hyviä. Eritoten monet niistä lausunnoista käsittelivät juurikin tätä järjestämisvastuuta, ja itsekin kannan huolta siitä — niin kuin edellinen puhuja, edustaja Sjöblom toi esille — että onhan nyt varmasti niin, että kunnat pystyvät sitten sopimusperusteisesti järjestelemään näillä yhteisvastuualueilla niin, että nämä työllisyydenhoidon palvelut tullaan turvaamaan työtä hakeville asiakkaille.

Mutta niin kuin puhemies totesi, hallitus on nyt antanut eduskunnalle tämän pitkään valmistellun esityksen tästä tärkeästä uudistuksesta. Tuttavallisesti näin kansankielellä työikäin palvelujen järjestämisvastuun siirtymisessä on kyse verrattain mittavasta rakenteellisesta muutoksesta. Sitä voi jopa verrata sote-uudistukseen. TE-palveluille etsitään nyt luontevin toimintakenttä, ja tässä luotamme kuntiin vahvistaen niiden elinvoimatehtävää. Tämä uudistus tuo TE-palvelut lähelle asiakkaita, työnhakijoita, yrityksiä ja ylipäänsä paikallisia elinkeino- ja osaamisen verkostoja. Tämän muutoksen työllisyysvaikutuksiksi on valtiovarainministeriön toimesta arvioitu 7 000–10 000 työpaikkaa.

Ja nyt, arvoisa puhemies, kunnilla on mahdollisuus räätälöidä palveluita entistä paremmin sekä työtä että työvoimaa tarvitseville. Ja muistetaan, että valtiolta kunnille siirtyvä, osaava ja työnsä hyvin tehnyt henkilöstö on se, joka keskeisesti huolehtii palveluista myös muutoksen toteutuessa.

Puhemies! Kun tässä on vielä muutama sekunti aikaa, niin haluan vielä muistuttaa siitä, että nythän tämä lakiesitys todennäköisesti myös menee lausunnolle sosiaali- ja terveysministeriöön, ja kun lähetekeskustelua asian osalta käydään, niin toivoisin, että nämä rajapinnat nyt otetaan huomioon työllisyydenhoidon ja sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Nimittäin moni pitkäaikaistyötön tarvitsee tässä ajassa myös niitä sosiaalihuollon ja tervey-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

denhuollon palveluita, ja toivon, että nämä asiat otetaan niin vakavasti valiokuntatyöskentelyssä, että ne rajapinnat tulevat sitten kohtaamaan myös lainsäädännön myötä niin, että se kentällä sitten toimii asianmukaisesti ja työtä hakevat pääsevät töihin ja sitä kautta elämä paranee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 208/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen.

Keskustelu

15.19 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuton merkitys harmaantuvassa Suomessa kasvaa koko ajan. Suomi tarvitsee maahanmuuttajia, jotta voimme turvata hyvinvointivaltion rahoituksen ja jotta työnantajat löytävät avoimiin työpaikkoihin riittävästi osaajia. Samalla kun maahan muuttaneiden määrät kasvavat, meidän pitää onnistua kotoutumisen edistämässä entistä paremmin.

Eduskunta on edellyttänyt kotoutumisen uudistamista useilla tavoilla. Myös hallitusohjelmassa olemme linjanneet, että aktiivista kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan tulee vahvistaa. Sitä tulee tehostaa ja nopeuttaa. Eduskunnan käsittelemässä selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista on esitetty ratkaisuja näihin kehittämiskohteisiin.

Nyt käsillä olevan kotoutumislain kokonaisuudistus pohjautuu näihin esityksiin ja vastaa eduskunnan edellytyksiin. Kotoutuminen koskee kaikkia maahan muuttaneita maahan-tulon syystä riippumatta, ja on tärkeää, että jokainen pääsee osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Myös maahan muuttaneen omalla aktiivisuudella on tässä suuri merkitys. Tavoitteena esityksessä on vahvistaa erityisesti kotona lasta hoitavien vanhempien ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumista tavoittamalla ja ohjaamalla heitä nykyistä kattavammin kotoutumispalveluihin.

Onnistuneella kotoutumisella on myös ylisukupolvinen vaikutus. Erityisesti maahanmuuttajanaisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukee lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista. Kotoutumisen alkuvaiheen palveluihin muodostetaan uusi kunnan kotoutumisohjelma, joka on eräänlainen palvelutarjotin. Kunnan kotoutumisohjelma sisältäisi

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

osaamiseen ja kotoutumiseen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laadinnan. Se sisältäisi monikielisen yhteiskuntaorientaation sekä suomen tai ruotsin kielen opintoja. Se sisältäisi kotoutumiskoulutusta ja ohjausta ja neuvontaa mukaan lukien jatko-ohjaustyöhön, koulutukseen tai palveluihin.

Lisäksi kunta voisi kehittää kotoutumisohjelmaan omia kotoutumista edistäviä palveluitaan ja kunnan tulisi tehdä yhteistyötä paikallisten työnantajien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa laatiessaan kotoutumisohjelmaa. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja sen pohjalta laadittava kotoutumissuunnitelma tehtäisiin heti maahanmuuton alkuvaiheessa nykyistä vastaavasti työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneille sekä toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti saaville maahanmuuttaneille. Mutta jatkossa arviointi ja suunnitelma tehtäisiin myös kiintiöpakolaisille ja muille kansainvälistä suojelua saaville, ja se tehtäisiin myös lasten kotihoidon tukea saaville sekä ihmiskaupan uhreille. Lisäksi kotoutumissuunnitelma laadittaisiin myös muille sitä tarvitseville maahan muuttaneille. Arvioinnissa keskityttäisiin aiempaa vahvemmin tunnistamaan maahan muuttaneen olemassa olevaa osaamista. Arvioinnin pohjalta tehtäisiin yksilöllinen ja aiempaa tavoitteellisempi kotoutumissuunnitelma, jossa sovittaisiin, mihin kunnan kotoutumisohjelman mukaisiin palveluihin henkilö sitten tulee osallistumaan.

Yksi tärkeimmistä asioista kotoutumisen ja työllistymisen kannalta on tietysti kielitaito. Lakiuudistus lisää suomen tai ruotsin opetukseen päättötestauksen, jolla voidaan seurata kielitaidon kehittymistä, ja opetuksen vaikuttavuutta voidaan myös näin parantaa. Uusi palvelu on myös mainitsemani monikielinen yhteiskuntaorientaatio, jolla pyritään parantamaan maahan muuttaneen yhteiskunta- ja työelämä tietoutta heti maahantulon alkuvaiheessa. Tämän esityksen tavoitteena on nopeuttaa ja tehostaa kotoutumista.

Kotoutumissuunnitelman kesto olisi yksilöllinen, kuitenkin pääsääntöisesti enintään kaksi vuotta nykyisen kolmen vuoden sijaan. Osalle maahan muuttaneista voi riittää lyhyempikin kotoutumisaika, kun taas osa voi tarvita erityisistä syistä pidemmän ajan, minkä esityksessä olevat joustot myös mahdollistaisivat. Esimerkiksi lapsia kotona hoitavia vanhempia, usein naisia, kannustetaan osallistumaan kotoutumista edistäviin palveluihin heti maahanmuuton alkuvaiheissa. Heitä kannustetaan osallistumaan edes osa-aikaisesti lastenhoidon ohella tekemällä mahdolliseksi kotoutumissuunnitelman keston pidentäminen osaaikaisiin palveluihin osallistumisen ajalta.

On kuitenkin syytä muistaa, että myös peruspalvelut edistävät kotoutumista, ja jos maahan muuttanut ei ole työllistynyt kotoutumissuunnitelman päättyessä, hänen työllistymistään voidaan edistää työllisyysuunnitelmalla, jonka nojalla hän voi esimerkiksi opiskella ammatillista suomea tai ruotsia. Kielen opiskelua voi jatkaa myös työn ohessa esimerkiksi Työpaikkasuomi- tai Työpaikkaruotsi-koulutuksen kautta. Kaikki maahan muuttaneet eivät kuitenkaan tarvitse kotoutumissuunnitelmaa. Lakimuutoksella vahvistetaan ohjauksen ja neuvonnan tarjontaa kaikille Suomeen muuttaneille maahanmuuton perusteista, elämäntilanteesta tai maassa asutusta ajasta riippumatta. Esitys lisäisi myös suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta annettavaa tietoa ja parantaisi kaikkien kohderyhmien tavoittamista, kotoutumista ja ohjausta työllistymistä edistävään toimintaan ja tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Tämä kotoutumislain uudistus kytkeytyy vahvasti myös hallituskauden muihin uudistuksiin, varsinkin juuri äsken keskustelussa olleeseen työvoimapalvelu-uudistukseen. Jatkossa kunnat vastaisivat kotoutumisen edistämisen kokonaisuudesta sekä työnhakijoiden että työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden osalta. Uudistus myös lisää ko-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

toutumista edistävien palveluiden työelämälähtöisyyttä ja vaikuttavuutta. Tämän esityksen sisältämien lakiehdotusten esitetäänkin tulevan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2025 samanaikaisesti työvoimapalvelu-uudistuksen kanssa.

Myös kolmannen sektorin työ ja hyvät väestösuhteet tukevat aina osallisuutta. Järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt tekevät jo nyt erittäin arvokasta työtä ruohonjuuritasolla kotoutumisen edistämiseksi, ja tätä roolia uudistus entisestään vahvistaa. Jatkossa järjestöjen rooli huomioidaan kunnan kotoutumisen suunnittelussa sekä kunnan kotoutumisohjelmassa ja maahan muuttaneita ohjataan aiempaa systemaattisemmin mukaan järjestöjen toimintaan.

On tärkeää, että jokainen Suomeen muuttanut voi kokea itsensä tervetulleeksi ja löytää mahdollisimman nopeasti oman paikkansa yhteiskunnassa. Juuri näihin asioihin annetaan tukea kotoutumiseen liittyvillä palveluilla, mutta samalla on tärkeää muistaa, että myös meidän tulee yhteiskuntana kyetä vastaanottamaan entistä avoimemmin tänne muualta tulevia — ei vain työelämään vaan osaksi yhteiskuntaamme. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

15.27 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En oikein tiedä, mistä lähtisin liikkeelle. On hyvin tunnettu tosiasia se, että niin meillä kuin muissakin länsimaissa on jokseenkin epäonnistuttu kotoutumisen kanssa ja kotouttamisen kanssa. Voisi aina kuvitella, että sitten kun tuodaan uusi laki, niin se jollakin lailla parantaisi tätä asiaa, mutta ei: Tässä tehdään vimmaisesti samoja asioita kuin tähänkin asti. Lähdetään siitä liikkeelle, että meillä on tässä maahanmuuttaja, jota täytyy nyt palvella siinä, mitä hän tarvitsee, ja lisää palveluita ja otetaan tämän- ja tuonnimistä palvelua — sen sijaan, että meillä lähdetäisiin siitä, että maahanmuuttaja, joka tulee tänne, on itse aktiivinen toimija eikä kukaan häntä voi kotouttaa, jos ei hän itse halua tai kykene kotiutumaan. Siltä osin kyllä aina hämmästyttää jotenkin joka viikko, kun luen hallituksen esityksiä — kaikella kunnioituksella — että ei näissä kyllä kauheasti ole järjen häivää.

Silloin kun tätä kotoutumisen selontekoa käsiteltiin hallintovaliokunnassa, niin uskokaa tai älkää,ärkevimmät ja kriittisimmät kommentit siellä antoivat itse asiassa maahanmuuttajat. He pitivät meidän järjestelmäämme hyysäämisinä, ja he pitivät meidän järjestelmäämme passivoivana, koska me vain haluamme tehdä palveluita ja palvella. Ehkä pitäisi pikemminkin kysyä, jos esimerkiksi maamme antaa jollekulle henkilölle turvaa, ja kyllä kai silloin voidaan varsin perustellusti kysyä, mitä hän voi tehdä turvaa antavan maan hyväksi — ei niin, että se lähtee koko ajan siitä, mitä Suomi voi tehdä tulijan hyväksi.

Nyt on sitten huomattava se, että viime kaudella, kun tarkastusvaliokunta tämän mietintönsä antoi, siellä edellytettiin tai oli lausumissa, että kotoutumisen tulisi kestää yksi vuosi. No, sitä ei tullut tähän kyseiseen lakiesitykseen, mitä nyt tuotte. Sitten sen lisäksi kieliopin-tojen velvoittavuutta edellytettiin lisättävän. No, ei tullut sitäkään. On siinä mielessä kyllä kovin kummallista. Sen sijaan tuli palvelutarjotin, kuten tässä ministeri Haatainen äsken totesi. Sopii tietysti kysyä, mihin me sillä pääsemme.

Sitten totean tässä yhteydessä sen, että jo moneen otteeseen on todettu, että kielitaito on se, millä pääsee yhteiskuntaan kiinni. No, nyt täällä ei ole sitä velvoittavuutta lisätty sen kielitaidon hankkimiseksi, puhumattakaan että myöskään niille naisille, jotka ovat kotona — usein kulttuurillisista syistä, heillä ei ole asiaakaan sieltä pois — me emme tässä yhteydessä tehneet minkäänlaista velvoittavuutta. Tämä pitäisi sitoa selkeästi saatavaan sosiaaliturvaan niin, että jos et käy kielikoulutuksessa, silloin sosiaaliturva laskee. Siihenhän

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

on nytkin mahdollisuus, jos ei noudata kotoutumissuunnitelmaansa, mutta käytännössä tätä sosiaaliturvavaihtoehtoa ei Suomessa tehdä.

Sitten toinen asia tähän kielitaitoon liittyen: Voitaisiin Suomessakin aivan hyvin mennä siihen suuntaan niin kuin Tanskassa. Tanskan mallissahan kolmen vuoden kuluttua, jos henkilölle on tarjottu kielikoulutusta mutta hän ei edelleenkään osaa kieltä, hän maksaa itse omat tulkkinsa. Nämä ovat sellaisia asioita, että ei voi olla pelkästään palvelutarjottimia. Siellä pitää olla myös sellaisia kannustimia, jotka tarvittaessa vaikka vähän pakottavat siihen kielikoulutukseen.

Sitten täytyy todeta, että ylipäättänsä tämä meidän kotouttaminen lähtee siitä, kuinka paljon meillä on siellä palvelutarjottimella palveluita, ja siitä, kuinka paljon rahaa käytetään. Meidän pitäisi ryhtyä katsomaan tätä vaikuttavuutta aivan selkeästi työllisyydellä, sosiaaliturvariippuvuuden mittaamisella, koulutustason mittaamisella sekä suoritettujen korkeakoulututkintojen mittaamisella. Ja toki on niin, että koko maahanmuuttopolitiikka meillä pitäisi muuttaa.

Nyt tässä sitten tuodaan jopa tämmöinen ehdotus, että työperäisiä maahanmuuttajia pitää kotouttaa. Mihin heitä pitää kotouttaa? He ovat tulleet töihin. Jos he tarvitsevat kielikoulutusta, niin miksi he eivät saa sitä ilman, että he ovat Kelan rahalla ja kotoutumassa ja kotoutumiskoulutuksessa? Se on sellainen, mitä itse asiassa tänne tulleet työperäiset maahanmuuttajat, jotka haluavat tehdä työtä, kysyvät alvariinsa: miksi ei ole tarjolla kielikoulutusta sen työn ulkopuolella ylimääräisenä? Osa heistä maksaa sitä sitten itse, ne, jotka eivät halua Kelan rahoille ja kotoutumaan.

Täytyy nyt sanoa, että olen kyllä äärimmäisen pettynyt tähän esitykseen. Toki en odottanutkaan mitään ihmeentekijää Marinin hallitukselta tältä osin, mutta ehkä tässä nyt olisi voitu edes pikkasen kuunnella edes niitä maahanmuuttajia, jotka silloin selonteon aikaan täällä kävivät näkemyksiänsä kertomassa. Ja kyllä ehkä on niin, että sen sijaan, että meillä pyritään edelleen pyörittämään tätä kotouttamisen tehdasta, jossa pyörivät monikulttuuriasiantuntijat ja maahanmuuttokoordinaattorit ja asioimistulkit ja monikulttuurisia suunnittelijoita ja kulttuuritulkkeja ja niin edelleen, olisikohan meidän pitänyt kuitenkin nyt tässä kohtaa katsoa, mikä on järkevää toimintaa, ja siirtyä esimerkiksi tämmöiseen Tanskan malliseen maahanmuuttopolitiikan paradigmanmuutokseen, jossa ei niinkään puhuta enää kotouttamisesta vaan puhutaan omavaraisuus- ja kotiinpaluuohjelmista — siellä esimerkiksi nämä tuet ovat omavaraisuus- ja kotiinpaluutukia, jotka lähtevät siitä, että maahanmuutto tai pakolaisuus on väliaikaista ja nämä ihmiset palaavat lopulta kotiin — sen sijaan, että me olemme täällä avosylin. Nimittäin meillä loppuvat rahat, kuten Kelan tilastoista voidaan jo nyt nähdä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.34 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tällä lakiesityksellä on erittäin hyviä tavoitteita, kun tässä tavoitellaan maahanmuuttajien työllisyyden, osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Tämä maahanmuuttajien kotouttaminen ja kotoutumisen edistäminen on eduskunnassa useita, useita kertoja ollut keskustelussa. Olin itse eduskunnan tarkastusvaliokunnassa, kun tarkastusvaliokunta vuonna 2019 teki aika laajan selvityksen tästä ja totesi, että kotouttamispolitiikka ei Suomessa yksinkertaisesti toimi, tilanteen korjaamiseksi tarvitaan merkittäviä ratkaisuja. Tuossa vaiheessa esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen tavoitekielitaso

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

saavutti vain vajaat 35 prosenttia koulutuksen päättäneistä, ja valiokuntahan ehdotti nimenomaan tätä velvoittavuutta lisättäväksi etenkin kieliopinnoissa.

Kristillisdemokraatit ovat tehneet lakialoitteen, jota olemme täällä esitelleet, eli esitämme työmarkkinatukeen kielilisiä, joka kannustaisi nopeaan suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja palkitsisi siitä. Tässä aloitteessamme esitämme tätä tehtäväksi kustannusneutraalisti niin, että työmarkkinatuen rakennetta muutettaisiin niin, että työmarkkinatuen määrää laskettaisiin 90 prosenttiin peruspäivärahan määrästä, mutta työmarkkinatuen voisi jatkossa korottaa peruspäivärahan tasolle osoittamalla vaadittavan tason suomen tai ruotsin kielen taidosta, jolloin ei tulisi myöskään sitä perusoikeusongelmaa, että jollekin väestönosalle perustoimeentuloa maksettaisiin lähtökohtaisesti vähemmän. Ajattelen, että tämä malli olisi kyllä sellainen, jota kannattaisi harkita.

Me olemme tällä hetkellä aikamoisten ongelmien edessä nimenomaan tämän jengiytymisen, jengiväkivallan, vuoksi. Se on yksi epäonnistuneen kotoutumisen ja epäonnistuneen maahanmuuttopolitiikan lieveilmiöistä, ja on todellakin kiire etsiä vastauksia siihen, millä tavalla nämä nuoret saadaan paremmin mukaan yhteiskuntaan. Myös maahanmuuttajataustaisten lasten oppimistulokset ovat huonompia toisessakin polvessa, mikä tarkoittaa, että kysymys ei ole ainoastaan kielitaidosta, ja myös tähän tarvitaan lisää keinoja, jotta voimme tähän vaikuttaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Taimela.

15.37 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt lähetekeskustelussa olevan hallituksen esityksen kotoutumislain kokonaisuudistukseksi tavoitteena on tukea maahanmuuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä. Ajattelen niin, että sen pitäisi olla koko tämän salin vahva tavoitetila, yhteinen sellainen. Tämä esitys lähtee siitä, että etenkin kehittämällä alkuvaiheen kotouttamispalveluita tässä myös onnistumme. Pyrkimyksenä on vahvistaa maahanmuuttaneiden tarpeiden huomioon ottamista koko palvelujärjestelmässä. Suuri merkitys ja paino on maahanmuuttajanaisten työllisyyden lisäämisessä ja kotoutumisen edistämisessä oppimaan kieltä ja ulos kotoa yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi.

Hallituksen esitys kotouttamislain kokonaisuudistukseksi pyrkii vahvistamaan maahanmuuttaneiden osallisuutta yhteiskunnassa ja tehostamaan kotoutumisen edistämistä. Tavoitteena on myös tasa-arvon ja hyvinvoinnin lisääminen sekä hyvien väestösuhteiden edistäminen. Uudistuksen tarkoitus on sujuvoittaa polkuja työelämään ja parantaa maahanmuuttajanaisten ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttavien tavoittamista palveluihin. Tällä esityksellä halutaan vahvistaa maahanmuuttajien osallisuutta ja rakentaa näin polkuja työelämään aidosti. Tehokkaat ja monipuoliset kotoutumispalvelut ovat avainasemassa maahanmuuttajien integraatiossa suomalaiseen yhteiskuntaan ja myös sen työelämään.

Arvoisa herra puhemies! Esitys lisää kunnan vastuuta kotoutumisen edistämisestä. Kotoutumista edistävät palvelut järjestettäisiin lakiesityksen mukaan osana uutta kunnan kotoutumishjelmaa sekä muina palveluina, joilla tarkoitettaisiin kunnan, hyvinvointialueen ja Kelan palveluita sekä järjestöjen, yhdistysten tai yhteisöjen toimintaa — kaikki tärkeitä sidosryhmiä ja organisaatioita maahanmuuttajien kohdalla. Kunnan kotoutumishjelma olisi kokonaisuus, johon sisältyisi osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelma, monikielinen yhteiskuntaorientaatio, koulutusta, muita kotoutumis-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

ta ja työllistymistä edistäviä palveluita sekä myös jatko-ohjaus ohjelman päättyessä, jonka koen äärimmäisen tärkeäksi.

Uudistus sisältää sen, että kaikille maahan muuttaneille tarjottaisiin matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita ja perustietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta. Kunkin maahanmuuttajan yksilöllisiin palvelutarpeisiin vastattaisiin hänelle laadittavalla kotoutumissuunnitelmalla. Esitys lisää kotoutumissuunnitelmien tavoitteellisuutta ja vahvistaisi kotoutumisen edistämisen yhteyttä sinne tärkeään työelämään. Samalla tavoitteena on pyrkiä tavoittamaan entistä enemmän maahan muuttaneita kotouttamispalveluihin. Esitys lyhentää samalla kotoutumissuunnitelman enimmäiskestoja ja tehostaa jatko-ohjausta työelämään tai työllisyys- ja koulutuspalveluihin.

Keskittymällä kotoutumispalveluiden alkuvaiheeseen vahvistetaan maahanmuuttajan mahdollisuuksia kotoutua ja päästä paremmin mukaan työelämään. Kunnat tekevät osamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman sekä työttömänä työnhakijana että työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille. Arviointiin pyritäisiin tavoittamaan muun muassa kansainvälistä suojelua saavat, kotihoidon tukea saavat ja ihmiskaupan uhrin. Tarvittaessa arvoinnit ja suunnitelmat tehtäisiin kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyönä, mikä on mielestäni paitsi edellytys myös järkevää.

Uudistuksen tavoitteena on ennen kaikkea edistää maahanmuuttajan osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä lisätä yhdenvertaisuutta ja vahvistaa hyviä väestösuhteita. Kotoutumislain uudistuksella vahvistetaan siis niin maahanmuuttajien integraatiota kuin suomalaista yhteiskuntaa kokonaisuudessaan.

Arvoisa herra puhemies! Voimaan tullessaan vuoden 2025 alussa uudistuksella on suuri yhteys myös TE-palvelujen siirtoon kunnille ja kuntayhtymille. Isossa kuvassa tavoitteena on, että tältäkin osalta se edistää yli 80 prosentin työllisyysasteen tavoitetta ensi vaalikaudelle. Tämä uudistus on myös osavastaus yhä pahenevaan työvoimapulaan, jonka voidaan katsoa levinneen jo useille aloille ja koko Suomeen, joka ikiseen meidän edustajien vaali-
piireistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

15.42 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Eduskunta tosiaan on edellyttänyt maahanmuuttajien kotoutumisen nopeuttamista ja toimintojen tehostamista. Ajattelen itse, että tässäkin asiassa avainasemassa on keskustalainen, alkiolainen ihmisen itseauttamiskyvyn vahvistaminen, että tuetaan ihmistä ottamaan vastuuta omasta elämästään ja myöskin voimiensa mukaan lähimmäisestään.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan maahanmuutosta ja kotoutumisesta, on pidettävä mielessä, että Suomeen on aina, aina, myöskin Santeri Alkion aikoina, tultu ja tullaan jatkossakin hyvin erilaisista syistä ja eri tilanteista. Joku pakenee sotaa ja vainoa, toinen tulee rakkauden perässä puolisonsa kotimaahan, joku taas tulee suoraan kutsuttuna töihin. On selvää, että maahanmuutosta ja siihen liittyvistä niin myönteisistä kuin kielteisistä asioista on puhuttava ja kotoutumista on edistettävä, ja siihen eduskunta on useampaan otteeseen hyvin ottanutkin kantaa.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, samoin kuin äskettäin puhutussa työvoimapalveluja koskevassa esityksessä, on tavoitteena tuoda palvelut lähemmäksi ihmisiä — ihan oikein, lähemmäksi ihmisiä — kuntiin, yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Arvoisa puhemies! Suomeen muuttaa vuosittain huomattavasti suurempi määrä ihmisiä kuin täältä muuttaa pois. Esimerkiksi vuonna 2020 Suomeen muutti 23 260 ulkomaan kansalaista, ja tämä vastaa kokoluokaltaan aiemman viiden vuoden keskiarvoa. Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste Suomessa on noin 10—15 prosenttiyksikköä matalampi ja työttömyysaste noin 5—10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin suomalaistaustaisilla.

Tämän esityksen myötä kunnan vastuuta kotoutumisen edistämisessä tosiaan lisättäisiin. On selvää, että me tarvitsemme kaikki työikäiset ja työkykyiset ihmiset mukaan työelämään, ja sitä kautta me lisäämme myöskin ihmisten hyvinvointia, koska työ luo hyvinvointia. Tämän ohella on tärkeää, että maahamme muuttavat ymmärtävät ne arvot, joiden mukaan meillä suomalaisessa yhteiskunnassa toimitaan. Kulttuuri elää ja vaikuttaa aivan erityisesti kielessä, suomen kielessä, ja suomen kielen oppiminen on useimmiten edellytys paitsi työelämässä pärjäämiselle myöskin suomalaisen kulttuurin omaksumiselle. Haluaisin vielä ministeriltä kysyä, mitä ajattelette: onko tässä nyt riittävästi konkreettisia keinoja ja välineitä suomen kielen taidon oppimiseen?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.45 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on susi. Susikeskustelu on vasta hetken päästä, joten keskitytään nyt tähän asiaan. Eli meillä on lähete keskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita ja siten vahvistaa maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena olisi myös edistää maahanmuuttajien työllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä.

Hyvät edustajakollegat, viestimissä toistellaan vuodesta toiseen erilaisin sanankääntein seuraavasti: Suomi ei selviä ilman maahanmuuttajia, tai Suomi tarvitsee maahanmuuttoa. Enpä oikein tiedä. Minä en ainakaan olisi tarvinnut näin pitkää esitystä luettavakseni. Eikö ole hieman ristiriitaista toisaalla esittää maahanmuuton olevan elintärkeä työvoimapolitiittinen ratkaisu ja toisaalla väittää sen olevan merkittävä työvoimapolitiittinen haaste? Eihän meillä muuten tarvittaisi tällaisia tiiliskivimäisiä lakiesityksiä ongelman ratkaisemiseksi, jos maahanmuutto ja maahanmuuttajat työllistäisivät sujuvasti itse itsensä eikä sitä sen kummemmin tarvitsi edistää esityksessäkin mainituin erilaisin kotoutumispalveluin, valtionavustuksin, kotoutumisohjelmin, kotoutumistarjottimin, kotoutumissuunnitelmin ja kotoutumista edistävin palveluin ja hankerahoituksin.

Arvoisa puhemies! Lukiessani tätä esitystä tuli mieleeni, oletteko pyytäneet lausuntoja Markku Paretkskoilta tai Keijo Kaarisateelta, koska ihan niin kuin Pahkasikaa olisi lukenut. Linaan seuraavan kohdan kohdasta Muut yhteiskunnalliset vaikutukset, siellä todetaan seuraavasti: ”Noin puolet Suomen vieraskielisestä väestöstä asuu Uudellamaalla ja kaksi kolmasosaa kasvukeskuksissa. Monikulttuuriset kaupungit luovat usein kasvualustaa innovatiivisen ja luovan taloudellisen ja muun toiminnan kehittymiselle, ja maahanmuuttajat tuovat tullessaan uudenlaisia toimintatapoja ja kansainvälisiä osaamisverkostoja edistämään yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.” Tätä lukiessani tuli tunne, että ikään kuin palaasi jonnekin 90-luvun lopun ja 2010-luvun alun suhteellisen kehittymättömään maahanmuuttopoliittiseen julkiseen keskusteluun. Väite siitä, että maahanmuuttajat tuovat tullessaan uudenlaisia toimintatapoja, kuulostaa tosin kieltämättä totuus pohjaiselta — aivan viime viikolla nimittäin jopa kritiikittömälle maahanmuuttomyönteiselle vaikuttamiselle alustaa usein tarjoava Helsingin Sanomat uutisoi, kuinka nuorison alistusväkivalta leviää

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

yhä nuorempiin pääkaupunkiseudulla ja kuinka rikoksista epäillyissä nuorissa kuitenkin korostuvat ne, joilla on maahanmuuttajatausta tai joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen muualta.

Viitattiinko hallituksen esityksessä kenties näihin uudenlaisiin toimintatapoihin? Entä viitataanko hallituksen esityksessä kansainvälisillä osaamisverkostoilla kansainvälisesti hyvin verkottuneisiin, uusiin, erittäin viranomaisvastaisiin ja väkivaltaisiin jengeihin?

On varmasti totta, että rajatussa määrin ja oikein toteutettuna tietty osa maahanmuutosta voi hyödyttää Suomea. Valtiomme harjoittama maahanmuuttopolitiikka ei kuitenkaan ole vuosikausiin, jos ollenkaan 1990-luvun jälkeen, ollut tämän politiikan osa-alueen suhteen kovin kestäväällä pohjalla. Ratkaisuna ongelmiin olisi mielestäni periaate: maassa maan tavalla, ja maahan työluvalla. Olen itse auttanut muutamaa perhettä muuttamaan Suomeen. He ovat kaikki tulleet tänne työluvalla. Silloin kun työntekijä tulee tänne työluvalla, niin siihen sitoutuu samalla myös työnantaja, joka on puoltamassa tätä työluvan myöntämistä. Tämä on mielestäni ainut oikea tapa toimia. Jos sitä nopeutettaisiin ja saataisiin se toimimaan, niin se olisi minun mielestäni oikea tapa.

Sellainen asia vielä, että jos minuun ottaa yhteyttä maahanmuuttajataustainen nainen ja hän on huolissaan, passivoidaanko ukrainalaiset samoin kuin aikaisemmin esimerkiksi 2015 maahan tulleet, niin eikö se herätä teitä, ja kuten edustaja Rantanen sanoi, miksi ette ole huomioineet näitä maahanmuuttajien näkökulmia?

Aittakumpu mainitsi tuossa äskeisessä puheenvuorossaan rakkauden perässä maahan tulleet maahanmuuttajat. Minä uskon, että meillä kellään ei ole mitään sitä vastaan, jos tänne tulee joku rakkauden perässä mentyään naimisiin esimerkiksi ulkomailla, mutta se on todettava, että kun tällainen henkilö tulee Suomeen vaikka nyt sitten aviomiehen mukana, niin eipä hänelle olla tarjoamassa kovin paljon palveluita. Ja ihan takuuvarmasti ei anneta mitään kotoutumisrahaa eikä mitään, vaan silloin ollaan sen aviomiehen kukkarolla ihan täysin. Joskus sitten vuoden päästä saattaa olla joku kysymässä, että kannattaisiko mennä kielikurssille johonkin.

Arvoisa puhemies! Maassa maan tavalla, ja maahan työluvalla, tämä on ainut oikea ratkaisu. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

15.52 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Vihreiden maahanmuuttopolitiikka perustuu inhimillisyyteen ja ihmisoikeuksiin. Jokaisella ihmisellä tässä maassa pitää olla oikeus tavoitella unelmiaan, elää turvallisesti sekä kouluttautua ja työllistyä haluamalleen alalle. Se on myös Suomen etu, sillä Suomi tarvitsee maahanmuuttajia. Tarvitsemme lisää työntekijöitä ja eri alojen osaajia, jotta hyvinvointivaltion rahoituspohja pystytään turvaamaan myös tulevaisuudessa.

Hallituksen esitys uudeksi kotoutumislaki on tärkeä askel tämän tavoitteen edistämiseksi. Lakiesitys nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta sekä nopeuttamalla palveluihin pääsyä. Kunnan vastuuta kotoutumisesta ehdotetaan lisättäväksi, ja kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi tulee muun muassa kotoutumissuunnitelman teko. Näin parannetaan erityisesti työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien, kuten kotona lapsia hoitavien vanhempien, tavoittamista kotoutumista ja työllistymistä edistävien palvelujen piiriin. On koko yhteiskunnan

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

etu, että kaikkien tässä maassa asuvien osaaminen saadaan mahdollisimman hyvin käyttöön.

Arvoisa puhemies! Vierailin aiemmin tällä viikolla Hämeenlinnan Ukraina-keskuksessa, jossa tehdään arvokasta työtä ja edistetään ukrainalaisten pakolaisten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kiitos Ukraina-keskukselle ja sen työntekijöille sekä useille vapaaehtoisille arvokkaasta työstä ukrainalaisten auttamiseksi ja heidän kotoutumisensa edistämiseksi.

Ukrainalaisten pakolaisten kohdalla maahanmuuttopolitiikkamme ja kotoutumispalveluidemme kankeus on kuitenkin noussut selkeästi esille. Tällä hetkellä on todella haastavaa päästä esimerkiksi kielikursseille puhumattakaan työllistymisestä. Byrokratiaa on purettava, ja kielimuuria on madallettava. On nurinkurista, että sujuva suomen kielen taito on este työntöölle, sillä eihän kaikki osaaminen ja halu tehdä töitä ole kiinni vain kielitaidosta. Meidän on purettava entistä määrätietoisemmin maahanmuuttajien työllistymisen ja kouluttautumisen esteitä, jottei yhdenkään työkykyisen ihmisen elämä ja aika mene hukkaan byrokratiaviidakossa.

Työ ja koulutus ovat avaintekijöitä onnistuneelle kotoutumiselle. Ne myös pitävät kiinni arjessa ja antavat toivoa paremmasta huomisesta. Se, että maahanmuuttajien työllistymistä ja kouluttautumista helpotetaan, ei ole keneltäkään suomalaiselta pois. Vihreät haluavat rakentaa Suomea, joka vastaanottaa ja tarjoaa apua sitä tarvitseville. Siksi kotoutumispalveluihin on tärkeää panostaa nykyistä paremmin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.55 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Marraskuussa 2021 ulkomaalaisia työttömiä työnhakijoita, lomautetut mukaan lukien, oli työnvälitystilaston mukaan lähes 30 000 eli noin 11 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista. Lisäksi ulkomaalaisista suhteellisesti suurempi osa on erilaisissa palveluissa, kuten työvoimakoulutuksessa ja omaehtoisessa opiskelussa. Selvää siis on, että meillä on vielä paljon töitä tehtävänä, jotta kotoutumista saataisiin kunnolla edistetyksi. Lailla selkeytettäisiin viranomaisten vastuuta ja päivitetäisiin niitä vastaamaan rakenteellisia uudistuksia, kuten hyvinvointialueuudistusta ja työvoimapalvelu-uudistusta. Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, ja on kaikkien etu, että maahanmuuttajataustaiset henkilöt saadaan mahdollisimman hyvin ja nopeasti kotoutetuksi suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

15.57 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Täällä perättiin moneen suuntaan meneviä asioita, mutta lähdetään liikkeelle nyt tästä, että mitä tässä uudistuksessa oikein tapahtuu. Tässä tullaan nyt entisestäänkin vahvistamaan sitä, että tänne tulleet ihmiset saisivat paremmat mahdollisuudet kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä kotoutumissuunnitelma, siis tämä yksilöllinen kotoutumissuunnitelma, tehtäisiin niin, että kartoitetaan ensin tämän ihmisen osaaminen ja erilaiset tarpeet, ja sen pohjalta tehdään yhdessä aktiivisesti — aktiivisesti sillä tavalla, että tämä maahan muuttanut henkilö on tekemässä sitä kunnan edustajan tai hyvinvointialueen edustajan kanssa — sitä suunnitelmaa, johon sitten sitoudutaan. Ja siinä osana ovat myös kieliopinnot, joista täällä puhuttiin, ja se, mikä on uutta, on se — mihin eduskuntakin viittasi, että olisi tätä velvoittavuutta — että näiden

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kieliopintojen jälkeen tehdään kielitaitotesti, tasotesti, josta saadaan myös sitten tietoa siitä, mikä on vaikuttavuus ja mikä on tämän kielenopetuksen taso meidän maassamme, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] koska siinäkin on ollut puutteita ja hyvin paljon vaihtelevuutta.

Eli edelleenkin näille työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneille sekä pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaville tehdään kotoutumissuunnitelma ja se tehdään yhdessä ja sitä seurataan. Jos ei osallistu näihin keskusteluihin, ei tule paikalle, tai jos ei noudata sitä suunnitelmaa, niin silloin toimeentulotukea tai työmarkkinatukea voidaan alentaa. [Mari Rantasen välihuuto] Eli meillä on myös olemassa nämä taloudelliset kannustimet, ja se on kiinni siitä, miten niitä toimeenpannaan siellä.

Nyt sitten uutta on se, että tämä suunnitelma tehtäisiin myös kiintiöpakolaisille ja kansainvälistä suojelua saaville sekä uutena myös lasten kotihoidon tukea saaville. Me saamme Kelasta sitten tiedot siitä, ketkä saavat kotihoidon tukea, ja he tulisivat myös mukaan nyt sitten tähän kotoutumispalveluun, ja heille tehdään kotoutumissuunnitelma, jossa on myös osana kielitaidon opiskelu. Ja mukaan tulisivat myöskin ihmiskaupan uhrin.

Kyllä tätä aktivointia siis tehdään, mutta eihän ketään ihmistä voi pakottaa johonkin, niin kuin väkisin kieltä opiskelemaan, vaan hänelle annetaan mahdollisuuksia, ja kyllähän suurin osa, valtaosa näin myös haluaa.

Täällä kysyttiin sitä, miksi nyt sitten näitä kotoutumispalveluita annetaan myös sellaisille, jotka eivät näihin ryhmiin kuulu, ovat tulleet tänne muilla perusteilla. Se tarkoittaa sitä, että me tehdään tämmöisiä matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspalveluita. Helsingissä on jo pitkään toiminut Helsingin kaupungintalolla tämmöinen ohjaus- ja neuvontapiste, josta on hyvää palautetta tullut, että sieltä saa tietoa yhteiskunnasta. Heille annetaan myös heti työluvan saannin tai oleskeluluvan saannin yhteydessä tietopaketti siitä, miten suomalainen yhteiskunta toimii. Tätähän on pidetty todella tärkeänä, että tiedetään, miten täällä maassa toimitaan, mitkä ovat meidän lait ja käytännöt ja miten täällä ollaan.

Kun kritisoi sitä, että annetaan palveluja ihmisille, jotka tänne tulevat, niin minä en sitä kritiikkiä oikein ymmärrä. Minkälaiseen pakkoliekaan tänne tulevat oikein pitäisi asettaa? Kyllä minusta lähtökohta on se, että meillä on hyvin helposti saatavissa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, pääsee kieliopintoihin ja niille ihmisille, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, tehdään tämä kotoutumissuunnitelma ja sitä seurataan, miten siinä edistytään eteenpäin.

Edustaja Mäenpää puheenvuoron loppupuolella tuli sitten siihen johtopäätökseen, että pitää työperäistä maahanmuuttoa hyvänä asiana, ja sitä me tarvitaan ja sitä hallitus monin tavoin edistää. Erityisesti myös kannoitte huolta näistä kotona lapsia hoitavista naisista. Olen samaa mieltä: on hyvin tärkeätä, että me saamme heidät mukaan kielitaidon oppimaan, heidän osaamisensa kartoitetaan ja he pääsevät työmarkkinoille eivätkä jää sinne kotiin, koska se vain edistää sitä kehää, että on ulkopuolella yhteiskunnasta.

Ukrainalaiset pakolaiset on hallituksessa ihan keskeisesti otettu alkumetreiltä asti keskeisien toimenpiteitten kohteeksi, koska heitä on tullut paljon lasten kanssa, ja nyt työllisyyspolitiikan, työllistymisen kannalta on tosi tärkeätä, että nämä tilapäisen suojelun piiriin rekisteröityneet ihmiset, ukrainalaiset, saavat heti, oitis, työluvan. Kun he menevät, haakeutuvat TE-palveluiden piiriin TE-toimistoon, heillä on kaikki palvelut käytössään, kaikki työvoimapaikat käytössään. Nyt tuolla alueilla olen paljon kiertänyt, ja siellä järjestetään TE-palveluiden, kuntakokeilujen ja yhdessä yritysten kanssa monenlaisia rekrytointitapahtumia, isoja rekrytointitapahtumia, joissa pyritään nyt saamaan kohtaamaan nämä

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

työtä hakevat ja sitten toisaalta yritykset, jotka voisivat palkata heitä työhön. Kielitaito on tässäkin tullut ongelmaksi, eli on arvioitu, että noin 20 prosenttia puhuu englantia, nuoremmat varmastikin puhuvat englantia. Siitä syystä tämä kielitaito — tässäkin alleviivaan sitä — on todella tärkeää. Ne, jotka ovat työllistyneet, ovat usein työllistyneet myös kausiluontoiseen työhön tiloille, ja nyt ne työt ovat loppumassa, eli meillä nyt näkyy TE-toimistoissa se, että alkavat määrät kasvaa ja tarve näiden palvelujenkin vahvistamiseen on ihan ilmeinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Rantanen.

16.03 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulostaa vähän siltä kuin me olisimme löytäneet suorastaan kultasuonen, aivan kuin tämän lain perusteella tapahtuisi niin, että Suomi tässä valtavasti rikastuu.

Olisin kyllä vielä ministeriltä kysynyt tässä yhteydessä siitä, kun tässä esitetään, että kotoutumissuunnitelmaa voidaan jatkaa siten, että henkilö kerkeää suorittamaan joko lukion tai ammatillisen oppilaitoksen loppuun. Kysyisin: miten te arvioitte tätä yhdenvertaisuutta suomalaisiin opiskelijoihin nähden? Nythän ulkomaalainen opiskelija käytännössä työttömyysturvalla pystyy itsensä kouluttamaan, kun suomalaiselle on tarjolla opintotukijärjestelmä, joka tänä päivänä on lainapainotteinen. Tältä osin tämä kysymys asettaa suomalaisen opiskelijan eriarvoiseen asemaan maahanmuuttajaopiskelijaan nähden, ja olisin kysynyt: miten olette päätyneet tähän esitykseen?

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Mäenpää.

16.04 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kun kerroitte Ukrainan pakolaisten tilanteesta täällä, niin minuun otti yhteyttä kasvihuoneyrittäjä, joka kertoi, että vastaanottokeskuksesta soitettiin hänelle ja sanottiin, että siellä on pari—kolmekymmentä innokasta tulemaan töihin, ja seuraavana päivänä he olivat menneet sinne kasvihuoneelle. Heitä tuli kahdeksan paikalle, joista kaksi oli ottanut työtä vastaan. Loput kuusi olivat laskeneet niin, että heidän ei kannata ottaa työtä vastaan, koska he saisivat vain 300 euroa enemmän kuukaudessa käteen. Onko silloin onnistunut tämä kotoutus, jos heille on jo siellä vastaanottokeskuksessa opetettu kaikki erilaiset tukimuodot, mistä niitä saa?

Puhemies Matti Vanhanen: Käyttääkö ministeri vielä puheenvuoron?

16.05 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näihin kysymyksiin, miten sosiaaliturva vaikuttaa kannustavuuteen ja niin edespäin: En lähde tässä sitä käymään läpi. Meillä varmasti tässä valtakunnassa mietitään niitä siinä sotu-komiteassa, joka on parlamentaarisesti koottu, ja varmaan siellä käydään läpi myös tästä näkökulmasta tätä kysymystä. Mutta vastaanottokeskuksessa on tietenkin velvollisuus kertoa, millainen oikeus on ihmisillä sosiaaliturvaan. Ukrainalaiset, jotka tänne tulevat, eivät kyllä rikastu niillä tuilla, mitä ovat tällä hetkellä saamassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.06.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.02.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

20.03 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Presidentti J. K. Paasikivi totesi aikoinaan: ”Tosiasioiden tunnistaminen on viisauden alku.” Yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisu voi perustua vain tosiasioiden tunnustamiselle ja tunnistamiselle myös epäonnistuneen maahanmuuttopolitiikan osalta. Kotouttaminen on Suomessa epäonnistunut, kuten monissa muissakin Länsi-Euroopan maissa. Kotouttamisen epäonnistumisesta ei voi kuitenkaan yksinomaan syyttää järjestelmää, vaan katseet tulee kiinnittää myös kotoutettaviin. Heillä on kotouttamisestakin vastuu.

Parasta ja onnistuneinta kotouttamista tapahtuu, kun vähennämme haitallista maahanmuuttoa ja sen houkuttelevuutta. Kotouttaminen ei voi onnistua, vaikka tehtäisiin mitä uudistuksia, jos kotoutettavalla ei ole motivaatiota integroitua tähän yhteiskuntaan esimerkiksi opettelemalla suomen kieltä, ja jos ei opettele suomen kieltä, niin on vaikea työllistyä sekä asioida viranomaisten kanssa.

Suomessa on perheitä, joissa joudutaan käyttämään edelleen tulkkia, vaikka perhe on saattanut elää Suomessa 5—10 vuotta. Näitä perheitä myös kannatellaan pitkään palveluilla sekä sosiaalietuksilla. Epäkohdat lainsäädännössämme mahdollistavat palveluiden tuottamisen liian pitkään, ja on ryhmiä, jotka käyttävät näitä epäkohtia sumeilematta hyväkseen. Ei siis ole ihme, että Suomessa kotoutumista ei tapahdu toisessakaan maahanmuuttajasukupolvessa, vaikka nämä henkilöt ovat syntyneet Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tunnustetaan tosiasiat: kotouttamisessa on ongelmia, koska maamme tulee ihmisiä, joilla on ongelmia sopeutua Suomeen ja länsimaisiin arvoihin. Parhaatkaan kotouttamistoimenpiteet eivät onnistu, jos henkilöllä itsellään ei ole halua integroitua ja sopeutua yhteiskuntaamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Jo se, että tällainen termi kuin ”kotouttaminen” on pitänyt keksiä, osoittaa sen, että maahanmuuttopolitiikassa on jo siinä kohtaa epäonnistuttu, kun sellainen termi on keksitty tai jouduttu miettimään vastaavia asioita. Pitäisi palauttaa mieliin, millaista maahanmuuttoa haluamme. Usein hoetaan tätä taikasanaa ”työperäinen maahanmuutto” ja pidetään selvänä, että työperäinen maahanmuutto on jotenkin lähtökohtaisesti ja sellaisenaan hyvä asia, mutta onko se automaattisesti?

Ensimmäinen asia on tietenkin se, että suomalaiset työttömät pitäisi laittaa etusijalle. Meidän pitäisi aidosti huolehtia siitä, että suomalaisille työttömille annetaan mahdollisuus työllistyä niihin tehtäviin, mitä on tarjolla, ja vasta sitten, jos Suomesta ei löydy tekijää johonkin tehtävään rehellisellä suomalaisella palkalla, voidaan etsiä kohdistetusti työvoimaa ulkomailta sen tehtävän hoitamiseen, mutta ei aiemmin. Ja sillä palkalla, millä tullaan

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

työtä tekemään, pitää pystyä myös pärjäämään, eli ei lähdetä siihen, että henkilöitä hankitaan Suomeen tekemään töitä alennetuilla työehdoilla, huononnetulla palkalla nauttimaan sosiaaliturvaa — se ei ole oikea tapa työperäiseen maahanmuuttoon.

Ennen kaikkea pitäisi pärjätä itse ilman mitään erityisiä kotouttamistoimenpiteitä. Pitäisi itse osata hoitaa asiansa, opetella kieli siinä maassa, jossa elää, opetella sen maan tavoille. Näin toimivat kaikki järkevät ihmiset, jotka lähtevät muualle maailmaan muuttamaan. Jos minäkin vaikka muuttaisin USA:han, en minä olettaisi, että siellä kohdistettaisiin minuun mitään kotouttamistoimenpiteitä. Menisin tekemään sinne töitä, elämään, asumaan sen maan lakien mukaan. Jolleivät sen maan lait ja tavat miellytä, sitten pysyisin pois siitä maasta.

Täytyy myös esittää kysymys, miksi ylipäänsä työperäisiä maahanmuuttajia kiinnostaisi tulla Suomeen kaikista vaihtoehtoista, mitä esimerkiksi Euroopassakin on tarjolla. Tällä on esimerkiksi Irlantiin verrattuna epäedullisempi verotus, kylmempi sää, epätavallisempi kieli. Miksi joku muuttaisi Suomeen Irlannin asemasta, jos muuttaa Euroopan ulkopuolelta tekemään töitä? No, tänään oli Ylellä uutinen, jossa eräs maahanmuuttaja selitti arvostavansa pohjoismaista sosiaaliturvaa. Siinä taisi tullakin paljon sisältöä yhdessä lauseessa. Hän arvostaa pohjoismaista sosiaaliturvaa, ja tämän pitäisi olla ”työperäinen” maahanmuuttaja, joka antoi tällaisen kommentin. Tällä tavalla me emme ainakaan paranna kestävyysvajettamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo poissa, edustaja Kaleva poissa. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

20.08 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi on susi jo ennen syntymäänsä.

Esimerkinomaisesti otan esille nämä tänä vuonna sisäasiainministeriön hallinnonalalle myönnetty 465 miljoonaa ylimääräistä rahaa, jolla on tarkoitus kotouttaa noin 48 000 ihmistä. Nämä ihmiset ovat kuitenkin sellaisia, jotka ovat ilmoittaneet työhalustansa, ja yrittäjät ovat ilmoittaneet, että he mielellään työllistäisivät nämä ihmiset. Nyt kuitenkin vaikuttaa siltä, että halukkaat eivät kohtaa toisiansa, vaikka tuntuu olevan molemminpuolinen, ainakin alustava yhteinen näkemys siitä, että töitä pitäisi tehdä ja töitä olisi, mutta tässä nyt tulee väkisin mieleen jo täällä aikaisemminkin mainittu seikka, että nämä tuet ikään kuin passivoivat varsin nopeasti nämä tänne tulleet ahkerat ihmiset.

Sitten täällä on jatkuvasti tänäänkin sekoitettu kotoutuminen, kotouttaminen, laillinen maahanmuutto, turvapaikanhaku, työperäinen maahanmuutto, kiintiöpakolaisuus ja kansainvälinen suojelu. Siis kun tai jos ihminen tulee tänne töihin, opiskelemaan, tekemään tieteellistä tutkimusta tai esimerkiksi avioliiton kautta, he eivät tarvitse mitään kotoutumispalveluita. He saattavat tarvita joissakin tapauksissa jotakin kielikouluttautumisen mahdollisuuksia, neuvoja, missä on terveydenhuoltoa saatavissa, miten verotus toimii Suomessa tai vaikka mikä on jokamiehen oikeus. Mutta eivät he tarvitse mitään kotoutumispalveluita. Näihin ministeri täällä viittasi, että kun tulee töihin tänne, niin tarvitsee kotouttaa.

Kun tämmöistä sekoittamista tehdään, niin se on tämmöistä sumuverhon levittämistä ja tämän asian hämärtämistä. Meidän kotoutumisen epäonnistuminen näkyy hyvin näissä katurungeissa, joita poliisi nyt on ilmoittanut olevan Suomessa 11 kappaletta. Niissä on 200 jäsentä. Älkää olko huolissanne tästä pienestä jäsenmäärästä, koska minä olen 40 vuoden

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

aikana päässyt todistamaan moottoripyöräjengien synnyn ja sen, kuinka ne vaikuttavat edelleen tähän yhteiskuntaan ja kuinka niitä yritetään nyt sitten oikeuden kautta lakkauttaa. Tässä on aivan samanlainen kehitys.

Meidän on uskallettava sanoa, että näiden katujengien jäsenistöstä 95 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia, ja miksi se sitten näin on? No, se on siitä syystä, että meidän kotouttaminen ja kotoutuminen heidän osaltansa on epäonnistunut. Meille on muodostunut rinnakkaisyhteiskunta tai jopa useampia, joissa noudatetaan omia sääntöjä, yhteisön sisällä tapahtuneiden rikkeiden käsittelyssä omia sovittelumenettelyjä, sekä käytetään omaa kieltä, koska suomen kieltä ei ole tarvinnut edes opetella.

Elikkä kun kotoutuja saa enemmän kuin mitä hänellä on velvollisuuksia, niin tämä järjestelmä on pielessä. Pahoin pelkään, että kun eletään eri säännöillä, nuoret ovat ristiriitatilanteessa kodin ja yhteiskunnan välillä, niin se ajaa heitä jengeihin. Valitettavasti hallituksen esitys ei tule käytännössä ratkaisemaan kotoutumiseen liittyviä ilmeisiä ongelmia. Se jatkaa rahan syyttämistä pohjattomaan kaivoon tuottamatta merkittävästi vastineeksi yhteiskunnallemme tärkeitä toimijoita, opiskelijoita, työntekijöitä, yrittäjiä, yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä, joilla on myös velvollisuuksia ja jotka myös haluavat itse ottaa vastuuta ja elää maassa maan tavalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, poissa. Edustaja Mäenpää, poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Vietnamin sosialistisen tasavallan välillä tehdyn sijoitussuojasopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä Vietnamin kanssa sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta tehdystä sopimuksesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle työlomajärjestelyä koskevan Japanin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 206/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetueta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 188/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Grahn-Laasonen poissa, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Mäenpää.

Keskustelu

16.07 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Olemme talousvaliokunnassa käsitelleet tätä asiaa, ja itseänikin evästettiin hyvin seikkaperäisin tiedoin tästä jo ennen kokousta, ja pääsin siihen perehtymään mielestäni ihan huolella. Talousvaliokunnassa perussuomalaiset ja kokoomus esittivät sitä, että maksettaisiin tätä tukea 8 prosenttia, ja laskelmien mukaan 8,5:kin se olisi saattanut olla, mutta tällaisella varmuusperiaatteella päätimme esittää 8:aa prosenttia, että se raha riittää varmasti, mutta valitettavasti tämä ei hallituspuolelle käynyt.

Eli kyseessä on se, että siihen on myönnetty 75 miljoonan euron määräraha, ja nyt näytetään, että sitä kuluu noin 32 miljoonaa tähän kuljetusyritysten kuljetustukeen. Lisäksi on arvioitu, että 12 miljoonaa menisi näihin muihin polttoöljyä käyttäviin työkoneisiin, jotka tämän tuen piiriin tulevat. Siellä kokouksessa jonkun muun asian yhteydessä hallituspuoleista hyvin peräänkuulutettiin, että meidän pitäisi toimia linjakkaasti tehtyjen päätösten mukaan näissä jatkokäsittelyissä, ja mielestäni kun tähän on myönnetty se 75 miljoonaa, niin olisi ihan realistista käyttää se raha ja tukea näitä kuljetusyrittäjiä, jotka ovat olleet erittäin hankalassa tilanteessa silloin helmi- ja huhtikuun välillä. Monet ovat vieläkin, mutta silloin tilanne oli se, että polttoaineen ja polttoöljyn hinta nousi erittäin jyrkästi, ja osalla yrityksistä on tietenkin semmoinen indeksisopimus, että heidän korvauksensa nousevat sitten, kun polttoaineen hinta nousee, mutta siinä on semmoinen kahden kuukauden viive, ja tiedän yrityksiä, jotka ovat joutuneet henkilökohtaisesti laittamaan rahaa ja ovat henkilökohtaisesti velkaantuneet sen takia, että saavat yrityksen polttoainelaskuja maksettua. Tämä on vähän poikkeuksellinen tilanne, mutta poikkeuksellinen on sotakin, joka tämän on aiheuttanut, ja mielestäni meidän pitää ehdottomasti nostaa tämä korvaus sinne 8 prosenttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

16.10 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että myös työkoneryrittäjät, kuten maanrakennus- ja metsäkonealan yrittäjät, pääsevät tämän polttoainetuen piiriin. Myöskin tämä muutos, minkä talousvaliokunta on tehnyt, yksi ainoa muutos, on hyvin tärkeä. Lakia olisi voitu tulkita niin, että polttoöljyn käyttö olisi ollut sallittua tämän tuen saadakseen vain siirroissa. Nyt se on yksiselitteisesti niin, että se koskee kaikkea traktorilla tehtävää urakointityötä. Se on sitten hiukan tulkinnanvaraista, koskeeko se myöskin maa-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

talouden harjoittajaa, joka tekee sivutoimenaan tällaista urakointityötä. Se, pitääkö hänellä sitten olla erillinen Y-tunnus saadakseen tämän tuen tämän lain mukaisena polttoainetuke-
na, vieläkin jää tässä hiukan epäselväksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

16.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Talousvaliokunta toki keskusteli tästä pitkään, ja eri esityksiä siitä oli, mutta tärkeintä tässä kuitenkin on se, että nämä työ-
koneilla työtään tekevät yrittäjät saavat tämän tuen nyt, kun on aivan kohtuutonta, että
tämä tilanne Ukrainan sodan takia meni näin vaikeaksi, energianhinnat hyppäsivät aivan
pilviin, niin että edes jotain lohtua saataisiin tähän todella vaikeaan tilanteeseen. Jos joku
tätä nyt vaikka sattuisi kadehtimaan, että tällainen tuki on tulossa, niin sitäkään ei kan-
nata tehdä, koska niillä koneyrityksillä ja -urakoitsijoilla, jotka työtään tekevät eri työmailla
ympäri Suomea, urakoiden katteet ovat niin olemattomat, että pienikin polttoaineen hin-
nan muutos aiheuttaa heille hyvin nopeasti tilanteen, että otettu urakka on hyvin nopeasti
tappiollinen, ja sitten kun niitä tappiollisia urakoita rupeaa tulemaan muutamia peräkkäin,
siinä saattaa koko yrityksen tulevaisuus olla katkolla. Ei se tietenkään yhdestä polttoaine-
laskusta välttämättä ole kiinni, mutta kannattaa kaikkien huomata se, että kun polttoaineen
hintaa koko yhteiskunnassa nousee, energianhinta nousee, niin se vaikuttaa valitettavasti
sitten joka kautta myös yritykseen yleensä. Jos yritys lomauttaa työntekijänsä, pahimmil-
laan sanoo kaikki työntekijät irti, sitten ollaan vielä syvemmässä suossa, koska sitten taas
lähtevät työttömyyden kustannukset nousuun. Pahoin pelkään ensi talvea, miten tässä Suo-
messä nyt käy.

Tänäpäni ihan kauhulla seurasin muun muassa perustuslakivaliokunnan ja myös talous-
valiokunnan kokouksiin lausunnot tuotua ennallistamisasetusta, miten siellä saadaan taas
tätä rakasta isänmaata rauhoitettua niin, että kaikki taloustoiminta loppuu. Ne perusteet,
mitä siinäkin unionin esityksessä on, ovat aivan käsittämättömiä.

Mutta tämä polttoainetuki on hyvä asia, ja toivon, että se etenee ja saadaan, ja saadaan-
han se nyt, kun se on tullut mietintönä tänne eduskunnan suuren salin ensimmäiseen käsit-
telyyn, tokihan se tulee. Toivotaan tässä samalla, että lähiaikoina rupeaisi tuolta Ukrainan
puolelta tulemaan uutisia, että se sota olisi loppumassa ja palattaisiin niin sanottuun nor-
maaliin elämään sielläkin. Pahoin pelkään, että se nyt ei ihan heti tapahdu, mutta uskon ja
toivon pitää elää edelleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom.

16.14 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama äkilli-
nen polttoaineiden hintojen nousu on ajanut monen yrittäjän ahtaalle. Polttoöljyn kustan-
nus sitä työkoneissaan käyttäville yrityksille onkin yleisesti noin 20–30 prosenttia palve-
lun tuottamisen kustannuksesta. Kohonneiden kustannusten siirtäminen palvelun hinnoit-
teluun ottaa kuitenkin oman aikansa, eikä monilla yrittäjillä ole myöskään suuria taloudel-
lisiä puskureita äkillisesti kohonneiden välttämättömien kustannusten kattamiseen. On siis
selvää, että yritysten maksukyky ja taloudellinen elinvoimaisuus ovat uhattuina yrittäjistä
riippumattomista syistä, ja yrittäjien tukeminen näinä epävarmoina aikoina on niin huolto-
varmuus-, talous- kuin työllisyyspoliittinenkin kysymys.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Esityksen mukainen tuki helpottaa keväällä 22 polttoaineiden voimakkaasta hinnannoususta kärsineiden yritysten tilannetta. Lisätalousarviossa on varattu polttoainetuella yhteensä 75 miljoonaa euroa. Arvioiden mukaisesti viiden prosentin tukitasolla tästä eduskunnan varaamasta määrärahasta jää kuitenkin merkittävä osa käyttämättä. Tällä tukitasolla määrärahasta tulee käytettyä noin 46 miljoonaa euroa. Tämä on siis huomattavasti alle määrärahan koon. Esityksen kaltaisten tukimuotojen tulee olla poikkeuksia, joihin turvaututaan vain hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa, mutta silloin kun niihin turvaututaan ja tuki katsotaan tarpeelliseksi, sen tason on oltava riittävä. Lisätalousarviossa varattu tuki olisi nyt todella tarpeellinen käytettäväksi kokonaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

16.16 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on siis kyse kuljetus- ja työkonealan polttoainetuesta yrittäjille kuljetuksiin käytetyn polttoaineen ja sähkön kustannuksiin ilman alvia. Me käsitelimme tätä talousvaliokunnassa viime viikolla, ja me kokoomusedustajat yhdessä perussuomalaisten kanssa teimme tähän vastalauseen, ja se perustuu siihen, että meidän mielestämme ei ole perusteltua jättää käyttämättä niitä määrärahoja, [Tuomas Kettunen: Rahaa on!] joita tähän oli varattu, eli kysymys on siis helmi, maaliskuu- ja huhtikuun kustannuksista näille yrittäjille. [Tuomas Kettunen: Mistä olisitte leikanneet?] Elikkä sen sijaan, että tässä nyt hallitus esittää viiden prosentin hyvitystasoa, me olisimme esittäneet kahdeksaa prosenttia. Tähän on varattu 75 miljoonaa euroa, ja tällä prosenttitasolla, mitä hallitus esittää, siitä saadaan käytettyä ehkä noin 46 miljoonaa euroa, elikkä kymmeniä miljoonia euroja yrittäjille varattua tukea jää käyttämättä, ja se on se meidän perustelumme, miksi teimme vastalauseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kotiaho.

16.17 Jouni Kotiaho ps: Arvoisa puhemies! Täällä nyt siteerataan monella suulla samaa asiaa. Hallitustahan täytyy tietysti ensin kiittää siitä, että edes tämä 75 miljoonaa tuli kuljetuselinkeinolle silloin 28.6. kuluvaan vuoteen. Mutta sitten tähän tuli lisähomma koneyrittäjiltä, mikä on kyllä sekin tarpeellinen ja tärkeä, koska polttoöljyn hintahan nousi enempi kuin dieselin hinta. Nyt täällä on puhuttu, että se polttoaineen hinnannousu keväällä johtui sodasta, mutta kyllä se alkoi jo aikaisemmin. Kuljetuskustannukset nousivat polttoaineen hinnan, energian hinnannousun takia, ja kaikilla yrittäjillä ei ole polttoaineklausuulia, elikkä pohja meni pois, niin kuin täällä on todettu monella suulla.

Kyllä minäkin sitä mieltä olen, että se 75 miljoonaa pitäisi käyttää kokonaisuudessaan siihen, että sen kahdeksan prosenttia niistä kuluista saisi hakea sieltä pois, ihan huoltovarmuuteen ja kaikkeen muuhun. Yrittäjät ovat kovilla, voin sanoa sen omasta kokemuksesta. Rahaa on täytynyt laittaa omasta pussista, että kuljetusyritys pyörii. Elikkä toivon, että hallitus tähän vastalauseeseen, mikä on jätetty, ottaisi kantaa ja miettisi ihan oikeasti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.19 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää hallitusta, että tuotiin nopeasti tämä hallituksen esitys eduskuntaan, ja täytyy kiittää talous-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

valiokuntaa, että olette ripeästi tehneet asian osalta mietinnön ja näin asia etenee ja juurikin kuljetusyrittäjät ja koneyrittäjät saavat asianmukaisen tuen.

Edustaja Kotiaho käytti ansiokkaan puheenvuoron. Hän tietää kyllä kuljetusyrittäjänä, mikä tilanne kentällä on ollut kevään aikana ja mitä se on tälläkin hetkellä. Siitä ehkä haluaisin kysyäkin, tai ainakin itse ihmettelen sitä, että tähän talousvaliokunnan mietintöön on jätetty vastalause, ja juurikin tästä syystä, että kun on tämä 75 miljoonaa euroa, mikä on tämä tukipotti, niin tämä vastalause on siltä pohjalta laitettu, että tämä tukiprosenttiosuus pitäisi nostaa siitä viidestä prosentista kahdeksaan prosenttiin. Onko näin, että tämä perustelu on juurikin sen vuoksi, että koko tämä 75 miljoonaa tulisi käytettyä? No, eihän tätä 75:tä miljoonaa ole missään vaiheessakaan varattu summana niin, että se käytetään kaikki, vaan on varattu summa, se 75 miljoonaa, että sen enempää ei tukea ole. [Juha Mäenpää: On luvattu kuljetusyrittäjille 75 miljoonaa!] Vai onko näin, että yrittäjien suunnalta ei sitten tule näitä tukihakuja?

Mutta on erittäin tärkeää, että hallitus on varannut tämän kyseisen summan ja tätä pystytään sitten yrittäjien suunnalta käyttämään tähän ahdinkoon, mikä kevättalven osalta tuli. Oli, kuulkaa, melko korkeat polttoaineitten hinnat. On se korkeaa kyllä vieläkin tällä hetkellä, mutta toivottavasti markkinat toimivat niin, että polttoaineen hinta mittarilla laskee mahdollisimman alas. [Mikko Lundén: Toivottavasti!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

16.21 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Polttoaineiden hinnat ovat tosiaan olleet ja ovat edelleenkin korkealla. Yritykset luonnollisesti pystyvät viiveellä siirtämään polttoainekuluja hintoihinsa, ja siksi on äärimmäisen tärkeitä, että tähän siirtymävaiheeseen, jossa polttoaineen hinnat erityisen kovasti nousevat tuon Venäjän aiheuttaman sodan myötä, nyt tulee sitten hallitukselta tukea. Ja kiitän myöskin itse talousvaliokuntaa tämän asian ripeästä käsittelystä. On erinomaista, että nyt myös polttoöljyä käyttäviä työkoneita käyttävät yritykset saavat tätä tukea.

Tässä talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä kävi tosiaan ilmi, että tämä viittaus polttoainemaksulakiin voisi aiheuttaa traktoreiden poistumisen tuen piiristä miltei kokonaan. Tämä ei ole ollut sääntelyn tarkoituksena, ja talousvaliokunta esittääkin asiaa koskevan säännöksen täsmentämistä. Tämä on oikein. Keskustalle ja meille kaikille on äärimmäisen tärkeää, että myöskin traktoreiden pyörät pysyvät pyörimässä.

Arvoisa puhemies! Kuljetusyrittäjiä ja koneyrittäjiä on tuettu varsin paljon suhteessa moneen muuhun yritykseen. Tämä on tosiasia ja tärkeä tosiasia. Puhumme huoltovarmuuden kannalta kriittisistä aloista, ja siksi nämä toimet ovat olleet äärimmäisen tärkeitä. Onhan totta, että monet muutkin yritykset kärsivät polttoaineiden hinnannoususta ja energian hinnasta, ja lähtökohtaisesti yritysten tietysti pitää siirtää kohonneet kustannukset omiin hintoihinsa. Valtio voi auttaa ja näin tekeekin tällaisissa poikkeustilanteissa, kun esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta se on välttämätöntä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vallin.

16.23 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä, kun käsittelemme kuljetusalan ja konealan polttoainetukea, haluan sanoa jotain polttoaineiden hinnanmuodostuksesta. Polttoaineiden hintaa nostavat, kuten tiedämme, Venäjän hyökkäyssodan seurauk-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

set, talouspakotteet ja vastapakotteet. Käynnissä on aseellisen sodan lisäksi kauppasota, jonka tarkoituksena on saada Venäjä lopettamaan järjetön hyökkäyksensä. Toivottavasti näin myös käy. Toivottavasti Ukrainaan saadaan rauha mahdollisimman nopeasti.

Sodan seurausten lisäksi polttoaineiden hintoja nostaa myös Suomen liiallinen kunnianhimo päästötavoitteissa. Erilaiset vihreän siirtymän sopimuksiin liittyvät jakelu- ja sekoi-tevelvoitteet, hiilidioksidimaksut, tiukat aikataulut ja niin edelleen vaikuttavat polttoaineiden hintoja korottavasti ja kiihdyttävät inflaatiota. Tänään taas, kuten edustaja Hoskonen mainitsi, kuulumme talousvaliokunnassa, mitä tuleman pitää kohta polttoaineiden hinnoille lähivuosina. Kiihtyvä inflaatio puolestaan köyhdyttää kansalaisia ja heikentää monien yritysten toimintaa. Kiihtyvä inflaatio yhdistettynä korkojen nousuun on kotitalouksille, yrityksille ja koko kansantaloudelle myrkyä. Ei ole miltään osin toivottavaa, järkevää eikä hyväksyttävää politiikkaa, että tästä Eduskuntatalosta käsin tehdään päätöksiä, joilla kuluttajahinnat nousevat ja ihmisten ostovoima heikkenee.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kuljetus- ja konealan polttoainetueksi viisi senttiä litralta tietyltä ajanjaksolta. Se on liian vähän. Sen pitäisi olla kahdeksan senttiä litralta, eli annetusta lupauksesta, 75 miljoonan tuesta, täytyisi pitää kiinni. Siksi me perussuomalaiset olemme tehneet yhdessä kokoomuksen kanssa tähän lakiin pykälävastalauseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

16.25 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Haluan hiukan täsmentää tätä äsken pitämäni puheenvuoroa, kun salissa nousi keskustelua, minkä takia kokoomus ja perussuomalaiset tämän vastalauseen tekivät. Itse ainakin olen saanut viestejä kuljetus- ja koneyrityksiltä, että he eivät ole pystyneet nostamaan palkkaa normaalisti yrityksestään, heillä on vaikeuksia maksaa laskujaan, he ovat joutuneet siirtämään investointeja, osa on joutunut irtisanomaan henkilöstöä ja niin edelleen. Eli he ovat olleet todella kovilla tässä, ja jos kerran meillä on alun perin joku tietty rahasumma varattu näiden yritysten tukemiseen, jotka ovat jo valmiiksi ahtaalla, niin en näe mitään syytä, minkä takia sitä ei voisi käyttää.

Tietyllä tavalla ymmärrän vasemmistopuolueiden asennoitumisen yritysten tukemiseen, koska se on perinteisesti ollut aika nuiva, mutta sitä ihmettelen, minkä takia keskustapuolue niin vastustaa, että tässä olisi määräraha käytetty kokonaisuudessaan ahdingossa olevien yrittäjien tukemiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

16.26 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kuljetusyrittäjille todellakin annettiin se kuva ja lupaus kesäkuussa, että he saavat merkittävän tuen siihen hätätilaan, mikä heillä on tänä kesänä ja syksynä ja tulevana talvena. Tuolle lupaukselle siinä yhteydessä oli hintalappu 75 miljoonaa euroa, ja nyt hallitus tinkii siitä tällä esityksellä, ja siihen on nyt sitten tämä vastalause, eli viidestä prosentista kahdeksaan prosenttiin nostaminen korjaa tämän tältä osin eli vastaa siihen lupaukseen. Mutta tämä lupaus ja lisäbudjetissa annettu määräraha sinänsä ei tietystikään voi olla peruste, ainakaan ainoa peruste, tälle muutokselle, vaan perussyö on se, että meillä kuljetuskustannukset ovat viimeisen vuoden aikana erinäisistä syistä — jo ennen Ukrainassa käytävää hävityssotaa, ennen sitä tapahtuneitten tosiasioitten takia, muun muassa tämän onnettoman vihreän siirtymän takia —

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

nousseet. Ne kuljetuskustannukset eivät ole sellaisia, että ne jäisivät kuljetusliikkeille selaisenaan, vaan ne menevät hintoihin vähin erin.

Eli on koko kansantalouden etu, että näitä kuljetuskustannusten kohtuuttomia nousuja kompensoidaan, niin kuin on monia muitakin toimenpiteitä ja aloja kompensoitu tämän talon toimesta ja hallituksen toimesta. Siksi siis perustelut sille, että viiden prosentin tilalle on vastalauseessa kahdeksan prosenttia, ovat nämä todelliset syyt, että kustannuksia pitää korvata, jotta kuljetusyrietykset pysyvät pystyssä, kuljetusyrittäjät saavat kohtuullisen toimeentulon ja jotta ne tuotteet, joita meillä kuljetetaan, ovat kilpailukykyisiä ja kuluttajienkin edun mukaisia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

16.28 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Juuri näin, niin kuin edustaja Kankaanniemi hyvässä puheenvuorossaan äsken todisti. Harmillisin puoli tässä kustannusten nousussa liittyen tähän vihreään siirtymään on minun mielestäni se, että näitä ilmastopäästöjä kun on lähdetty korjaamaan, niin meillä on tehty kammottavia virheitä, jotka nostavat näitä kustannuksia. Toinen on tämä 15 miljoonan tonnin ylimääräinen päästö, joka on laskettu tähän meidän päästökauppaan, vaikka se ei pidä paikkaansa, ja nyt, arvoisa puhemies, se on tulossa meille esille sitten tässä ja nostaa meidän kustannuksia koskien myös kuljetusyrittäjiä. Että kun lähdetään näitä ilmastopaketteja viemään eteenpäin ja sitten ennallistamaan — koska nyt pitää kuulemma näitä syntyneitä valtavia päästöjä kompensoida — niin sehän on aivan älytöntä hommaa. Lähdetään tuhoamaan metsiä, estämään metsien kasvua, ja se taas johtaa siihen, että tämä hiilinielu pienenee, ja kun soita ruvetaan ennallistamaan, niin siinä tehdään 40-kertainen vahinko, koska metaania rupeaa syntymään, ja tämä iskee sitten suomalaiseen elinkeinoelämään, se iskee halvauttavasti. Meillä tässä maassa on vain yksi totuus, jota saa puhua. Jotka muuta väittävät, niin heidät laitetaan epäilyttävien kansalaisten listalle, eikä varmasti päästä silitetä muuten kuin niin, että luo paistaa.

Arvoisa puhemies! Minä vetoan Suomen eduskuntaan, että meidän on palattava totuuden tielle. Nämä päästökaupassa olevat virheet on oikaistava. Kellään Suomen kansanedustajalla tai ministerillä ei ole oikeutta tuolta ministeriaitiosta tulla todistamaan, että te joudutte maksamaan nämä 15 miljoonan tonnin väärät päästöt ja niistä aiheutuvat kustannukset. Sama koskee ennallistamispakettia. Kun tuolta ministeriaitiosta meille taas jonain päivänä julistetaan, että nyt me joudumme tämän ja tämän metsän kasvun tuhoamaan ja jättämään nämä metsät raiskioiksi, käytännössä käy niin, että hiilinielu menetetään ja taas kustannukset nousevat. Tämä sattuu minun sydämeeni kyllä niin jatkuvasti, että ihan harmittaa melkein joka päivä, kun miettii näitä seurauksia, mitä kuorma-autoyrittäjät, koneurakoitsijat joutuvat kokemaan tämän järjettömän vihreän siirtymän takia, jolla ei ole viihreyden kanssa mitään muuta tekemistä.

Tässä juuri luin pari päivää sitten jostakin lehdestä, että oliko Vantaan kaupunki tilannut julmetun määrän kivihiihtä, mistähän päin maailmaa se tulikaan — kuitenkin joku pääkaupunkiseudun suuri voimalaitos on avannut vihreän siirtymän tilaamalla, oliko peräti Australiasta asti, kivihiihtä ison laivallisen. Siinä kyllä vihreä siirtymä unohtuu vähäksi aikaa, ja kyllä sitä sen jälkeen kannattaa tavallista maaseudun mummoa ruveta ahdistelemaan kovilla sähkölaskuilla ja ajattamaan ihmisiä kalliilla polttoaineilla. Että kyllä, arvoisa puhemies, tämä on hirveää, kun joutuu tällaista Suomen eduskunnassa sanomaan, mutta en

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

minä ole tänne tullut mitään satuja kertomaan, vaan tämä on karmea totta Suomen tästä päivästä.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi: Luin eilispäivänä Osuuspankin pääjohtajan Timo Ritakallion jutun — Iltalehdestä taisi olla — että Suomen kymmenen vuoden lainapaperien korko on jo yli kolmessa prosentissa. Se on viimeinen keltainen kortti tälle maalle, että, sanotaanko, tällaisen järjettömän politiikan pitää loppua, muuten tämä maa joutuu konkurssiin, ja se on nyt aika lähellä jo. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

16.32 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettunen tuolla, joka käsittääkseni on ennen eduskuntaan tuloa ajanut kuorma-autoa, [Tuomas Kettunen: Pitää paikkansa!] minä toivoisin, että kerrotte tuon saman näkemyksen, mitä kerroitte viidestä prosentista, myös sille entiselle työnantajallenne. Hän varmasti on kahdeksan prosentin kannalla.

Mutta se, mikä tässä nyt on tosiaan: otsikoilla on kerrottu vaikeuksissa olleelle kuljetusalalle olevan tulossa 75 miljoonan euron tuki, ja nyt keskusta sitten sanookin, että se oli vain semmoinen maksimisumma — näin te, edustaja Kettunen, äsken sanoitte. Että kaikki, mikä on alle 75 miljoonaa, on kuljetusalalle riittävää.

Edustaja Kiviranta otti hyvän huomion esiin, että jos on maataloutta harjoittava urakoitsija, niin kuuluuko hän tuen piiriin. Tässä on muutama muukin semmoinen asia, joka ei ihan selkeästi tule tässä laissa. Saako esimerkiksi metsäkoneurakoitsija — hän saa nyt sinne metsäkoneeseen polttoöljyn tuen, mutta entäs sitten siihen kuljetuskalustoon, kun hän ajaa ja kuorma-autolla kuljettaa sitä konettaan, mutta hänellä ei ole siihen liikennelupaa, koska hän ei tarvitse sitä. Samanlainen on semmoinen, jos yritys myy soraa, niin hän voi ajaa sitä soraa ilman liikennelupaa — nyt hän saa pyöräkuormaajaan polttoainetuen polttoöljyyn, mutta saako hän siihen autoiluun tuen, kun hän kuljettaa sitä soraa? Nämä ovat semmoisia asioita, mitkä vaativat ehkä jonkun selkeytyksen tai ainakin tulkinnan tästä laista.

Sitten vielä edustaja Aittakummulle, joka äsken niin ihanasti kertoi, että keskustan tavoite on ollut saada traktoritkin tämän piiriin: Oletan, että hän ei tiennyt, mistä hän puhui. Siis tämä tuki ei koske maataloutta, vaan tämä koskee semmoista urakointia, joka suoritetaan traktorilla. — Kiitoksia. [Tuomas Kettunen: Kyllä, juuri näin, sitä hän tarkoitti!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

16.35 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kaumalle haluaisin vähän avata. Silloin kun polttoaineitten hinnat vahvasti nousivat, niin täytyy sanoa, että siellä minun äänestäjäkunnassani oli henkilöitä... Kun kuusi rekkaa oli pihassa, liikennöintiä pienennettiin, viikonloppuisin ei ajettu, niin voin vakuuttaa teille, että kyllä minä vasemmistolaisena ymmärsin, mistä on kysymys. Oli työntekijöiden leivästä kysymys, ja jos ei sitä ymmärretä, niin sitten ollaan aika kaukana totuudesta.

Voin sanoa, että olen tyytyväinen hallituksen esitykseen. Saatan omasta puolestani sanoa, mutta olisin toivonut tukiprosentin olevan runsaampi, jotta se olisi vähän paremmin vielä vastannut sitä ahdinkoa, mikä todellisuudessa on. [Toimi Kankaanniemi: Siitä äänestetään huomenna!] — Ja edustaja Kankaanniemelle: teillä on niin pitkäaikainen parlamen-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

taarinen kokemus, että tiedätte kyllä, mitä tuleman pitää. [Naurua] Mutta kaiken kaikkiaan tämä on erityisen hyvä.

Mutta samalla, edustaja Hoskonen — jota kovasti arvostan, hänen näkemyksiään maa-
taloudesta ja metsäpuolen asioista — kun puhutaan velasta, niin ei tätäkään rahaa oteta
niistä verotuloista, mitä meille nyt tulee. Kyllä tähän täytyy satsata. Ja minun mielestäni
tässä kohtaa, kun puhutaan koronan jälkeisestä ajasta ja siitä kriisistä, mitä meille Venäjän
hyökkäyssota on tehnyt, pidän parempana sitä, että se maksetaan vaikka luotolla, ettei uu-
siudu se 90-luvun hirvittävä kriisi yritysten osalta.

Toisaalta meitä arvostellaan siitä, että hunsataan rahaa ja otetaan velkaa, pitäisi säästää,
mutta toisaalta joka toisessa puheenvuorossa kerrotaan, että voi voi sentään, kuinka riittä-
mättömät toimet hallituksella on, että yritystoimintaa voidaan velkarahalla tukea. Pientä
tasapainoilua pitäisi olla moittimisen ja tyytymättömyyden sijasta ja ymmärtää, että ollaan
oltu sen pakon edessä, että ollaan pyritty pelastamaan hallituksen toimesta yritystoimintaa,
jotta se pystyy tämän kriisin yli menemään. Toimet ovat olleet varmasti riittämättömiä,
mutta niillä on pystytty kuitenkin estämään se suuri konkurssiaalto, mikä kohtasi silloin,
kun korona tähän maahan jyräsi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kotiaho.

16.38 **Jouni Kotiaho ps:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on joissakin puheenvuoroissa
esitetty, että tavaraliikenne, elikkä kuljetuselinkeino ja koneyritykset, olisi saanut eduskun-
nalta, elikkä valtiolta, hirmutukia ennen tätä. Se ei pidä paikkaansa. Kuljetuselinkeino ei
ole saanut — se on jäänyt jälkeen siinä, se ei ole tukikelpoinen oikeastaan mihinkään.
Tämä on ensimmäinen. Yhden tuen minä muistan: olikohan 1998, kun yksi diesilvero saa-
tiin anteeksi silloin. Silloin nousi polttoaineen hinta kanssa pilviin. Muuta en muista. — Ei
muuta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.38 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää omassa puheen-
vuorossaan toi esille, että olen aikaisemmissa töissäni muun muassa ajanut rekkaa. Tämä
pitää paikkansa, ja jo nuorena miehenä, 18-kesäisenä, ajelin maitoautoa tuolla Kainuun sel-
kosilla, ja sehän on huoltovarmuutta parhaimmillaan, kun saadaan elintarvikkeet liikentee-
seen sieltä alkutuotannon alkulähteiltä. Eritoten tälläkin tuella, minkä hallitus on esittänyt,
75 miljoonaa, tuetaan juurikin kuljetusyrittäjiä. Täytyy sanoa, että tämmöisinä poikkeusai-
koina ja kriisiaikoina kyllä valtion tuleekin — ja niin on tehty tässäkin hetkessä — tulla
vastaan yritysten suuntaan, jos siellä yrityksissä ovat hinnat niin sanotusti kohonneet, ja
valtion tulee silloin auttaa.

Puhemies! Tämä on todella tärkeä tuki, ja olen siitä tyytyväinen, että talousvaliokunta
on nopeutetusti tämän mietinnön tuonut tähän isoon saliin ja tämä tuki saadaan sitten mah-
dollisimman nopeasti maksatukseen yritysten suuntaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

16.40 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Myllykoskea vasemmiston nä-
kökulman selventämisestä. Kun elimme vielä koronapandemian aikaa, jouduimme silloin-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kin tukemaan yrityksiä ja miettimään sitä, millä tavalla saadaan kannettua, ikään kuin kuvaannollisesti kannettua, yritykset pahimman ajan yli, koska monesti kysymys oli siitä, että jos yritys menee nurin, niin siinä menevät monelta muultakin työpaikat siinä tilanteessa. Pitkältihän tässä on ollut kysymys tasapainon löytämisestä sen välille, kuinka paljon valtio pystyy ottamaan velkaa ja tukemaan vastaavasti yrityksiä. Mutta jos verrataan Suomen yritystukia koronapandemian aikana esimerkiksi Tanskan ja Ruotsin yritystukien määrään, niin kyllähän ne ovat olleet huomattavasti vaatimattomampia. Emme me siitä pääse mihinkään. Itse mietin sitä, olisiko kohdentaminen ollut jollakin tapaa erilaista, jos kysymyksessä ei olisi ollut vasemmistohallitus vaan porvarihallitus. Kyllä siellä on ollut monia yrityksiä, jotka ovat olleet hätää kärsimässä. Esimerkiksi alkuvaiheessa alle 2 000 euron yritystukia ei annettu laisinkaan, koska niitä pidettiin liian vaatimattomina, ja sitähän jouduttiin korjaamaan, koska Suomessa on todella paljon esimerkiksi yksinyrittäjiä, pienyrittäjiä, joille satasista ja tuhansista euroistakin on paljon apua.

Olen näiden yrittäjien puolesta kiitollinen siitä, että edes tämä tuki saadaan, mutta kuten sanottua, enemmänkin olisi tarvittu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

16.42 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Myllykoskelle:

Perussuomalaisten linja tässä kriisiaikana, viimeisen kahden vuoden aikana, on ollut kirkkaan selkeä. Me olemme olleet valmiit tukemaan yrityksiä, niin että ne eivät kaadu näihin ongelmiin, mitkä nyt ovat tulleet niihin ulkoisten tekijöiden johdosta. Siihen me olemme valmiit olleet ottamaan myös velkaa valtiolle, jotta näin on voitu toteuttaa, ja se on merkinnyt sitä, että yritykset ovat pysyneet pystyssä, työllisyys on varsin hyvä tällä hetkellä.

Mutta me emme ole tukeneet sellaisia menoja, joita te erityisesti vasemmiston johdolla ja keskustan tuella olette lisänneet valtiolle, eli joidenkin laskelmien mukaan 10—20 miljardin velkaa, jonka olette ottaneet tämän hallituksen aikana muuhun kuin työllisyyden ja yritysten ja kuntienkin palveluiden turvaamiseen. [Tuomas Kettunen: Mistä tämä tieto? Mistä noin iso summa?] — Edustaja Kettunen, kuunnelkaa.

Tämä on se puhdas linja: Me haluamme pelastaa Suomen tuleviin aikoihin, mutta me emme halua vieläkään velkaannuttaa Suomea sillä vauhdilla kuin te teette. Me olemme esittäneet ne kohteet, joista olisi pitänyt ja joista voidaan säästää, niin että perusturva turvataan, työllisyys turvataan ja yritysten toiminta turvataan mutta ei ajeta Suomen kansantaloutta ja valtiontaloutta sellaiseen velkakierteeseen, johon te olette sen nyt päästäneet ja joka luo mustan varjon koko maamme ja kansamme ylle. Huolehditään tästä. Te ette ole valitettavasti huolehtineet tästä, vaan velka on kasvanut toisarvoisilla kohteilla aivan hallitsemattomasti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

16.44 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Onhan tämä kieltämättä hiukan koomillista, että samalla suulla, jolla tuolta suunnasta kritisoidaan jatkuvasti velkaantumista, myöskin jatkuvasti vaaditaan eri asioihin lisää rahaa, ja kuulostaa, että sitä rahaa olisi aivan määrättömästi.

Mutta tämä hallituksen esitys on, arvoisa puhemies, vastuullinen. [Juha Mäenpää: Ei ole!] Kuljetusyritykset — nyt puhutaan työkoneille tulevasta tuesta tässä esityksessä —

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tarvitsevat tukea, ja on hyvä, että sitä nyt heille suunnataan tämän määrärahan puitteissa. Täytyy sanoa, edustaja Kotiaho, kun yrititte muistella, onko kuljetusyrityksiä tuettu, että yhtenä merkittävimpänä päätöksenä pidän sitä, että me saimme keskustan ajaman jakeluvelvoitteen alennuksen, joka on ollut merkittävä huojennus kuljetusyrityksille. [Jouni Kotiaho: Se on kaikille!] — Se on myöskin muille, mutta se on kuljetusyrityksille aivan erityisesti heidän toiveistaan. — Ja nyt meillä sitten budjettiriihessä myöskin päätettiin alvialennuksesta henkilökuljetusliikenteelle, joka on myöskin merkittävä henkilökuljetusliikenteelle tuleva kädenojennus. Lisäksi olemme saaneet hallituksessa ammattidieselin valmisteluun, mikä on myöskin merkittävä. Valitettavasti näyttää, että se ei kovin nopeasti sieltä ole etenemässä, mutta se on tulossa. Ammattidiesel on tulossa, ja siitä on huolehdittava, että se myöskin tulee.

Näitä toimia on tehty, ja näitä tarvitaan edelleenkin — mutta vastuullisesti valtion taloudesta huolehtien. [Ari Koponen: Siitähän on huolehdittu viime vuosina!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

16.45 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Aittakumpu totesi, keskusta on ajanut siellä tämän jakeluvelvoitteen alentamista, [Toimi Kankaanniemi: Ensin nosti, ja sitten alennetaan!] mutta jätitte kertomatta sen, että opposition esityksestä.

Sitten sanoitte, että on tärkeää, että tuetaan työkoneita, että on hienoa, että hallitus on näin toiminut. Minä itse olin myös täällä salissa vaatimassa, että tätä tukea pitäisi osoittaa myös maarakennuskoneille ja metsäkoneille. [Keskustan ryhmästä: Hyvä!] Te varmaan olette sen unohtaneet. Se on hienoa, jos te kopioitte hallituksessa näitä opposition esityksiä ja vaatimuksia, näinhän tämä demokratia toimii.

Mutta kun tämä on poikkeuksellinen tilanne ja puhutaan lupauksesta, 75 miljoonan euron lupauksesta, niin on vastuutonta se, että te ette pidäkään siitä kiinni. Edustaja Kettunenkin äsken pontevana puheenvuorossaan puhui 75 miljoonan euron tuesta kuljetusyrityksille ja näille työkoneyrityksille, [Tuomas Kettunen: Kyllä!] vaikka se teidän esityksenne on vain 46 miljoonaa, [Oikealta: Mihin jäi loput?] eli te ette pidä kiinni siitä lupauksesta. Tämä on vastuutonta. Väistämättä tulevat ne vanhat sanat mieleen, mitkä eräs kunnallisneuvos kirjoitti sanomalehti Ilkkaan, että kepu pettää aina.

Edustaja Myllykoski otti esiin tärkeän asian vastatessaan Kaumalle. Minä ymmärrän tämän dilemman, että välillä vaaditaan ja välillä pahoitellaan sitä, että te otatte velkaa. Kuten edustaja Kankaanniemi tuossa sanoi, tärkeään asiaan voidaan ottaa velkaa, ja olen siitä samaa mieltä, että nyt tässä tapauksessa valtiolle. Te puhutte velkarahasta ja siitä, että sillä tuetaan näitä yrityksiä, että ne selviävät tämän ikävän tilanteen yli ja kykenevät maksamaan veroja jatkossakin. Tämähän on ihan totta. Samalla kuitenkin tulisi huomioda se, että kun nämä kuljetusyritykset ovat maksaneet korkeampaa polttoaineen hintaa, erityisesti jos otetaan työkoneet siihen mukaan, niin hyvin todennäköisenä pidän sitä, että valtion arvonlisäverokertymä on huomattavan paljon enemmän kuin tämä 75 miljoonaa euroa heidän käyttäessään sitä polttoainetta, jonka kohonnut hinta on nostanut myös valtion arvonlisäkertymän määrää. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Torniainen.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

16.49 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllä tosiasia on, että monet yritykset ovat suurissa vaikeuksissa kohonneiden polttoainekustannusten ja energian hinnan nousujen johdosta, ja on erittäin hyvä, että hallitus on myöskin reagoinut monissa eri päätöksissään tähän kriisiin. Se, että oppositio nyt arvostelee, että ei anneta enempää tukea kuljetusyrityksille, on omasta mielestäni hieman, mitenhän sanoisin — no, se on oppositio-politiikkaa, että koskaan ei saa riittävästi. [Juha Mäenpään välihuuto] Mutta on erittäin tärkeää, että tähän on nyt hallitus reagoinut ja on varannut myöskin euroja tähän tukeen. Kuljetusyritykset ovat suurissa vaikeuksissa, kuljetusyritykset ovat suurissa vaikeuksissa, ja siinä on ihmisten leivästä myöskin kysymys, että siellä pystytään toimimaan.

Tosiasiahan on kuitenkin se, että kuluttajat aina maksavat myöskin kuljetuksista, ja kaikki hinnankorotukset valuvat myöskin kuluttajien kukkarolle. Mutta on tärkeää, että hallitus on myöskin nyt reagoinut tähän suureen haasteeseen, suureen ongelmaan, ja kuten edustaja Aittakumpu omassa puheenvuorossaan jo aikaisemmin totesi, kyllä keskusta on ehdottomasti tukemassa kuljetusyrityksiä monella tavalla. Keskustan aloitteesta on myöskin siellä se jakeluvelvoitteen alentaminen. Olkoon se määräaikainen tälle ja ensi vuodelle, se on myöskin keskustan aloitteesta sinne otettu.

Ilman muuta oppositiolle kaikki kunnia siitä, että oppositio tuo myöskin omalta osaltaan näitä asioita esille, se on opposition velvollisuus myöskin, mutta kyllä hallitus tekee ne päätökset. Hallitus tekee ne päätökset, ja voin itse sanoa, että ne päätökset ovat monta kertaa suurten keskustelujen jälkeen, mutta kuitenkin ne on saatu sinne hallituksen päätöksiksi, ja se on tärkeää. Silloin pitää myöskin antaa kunnia sinne, mihin se kuuluu.

Samoin, kuten edustaja Aittakumpu toi omassa puheenvuorossaan esille, kyllä keskustan aloitteesta ja keskustan ansiosta myöskin ammattidiesel on saatu valmisteluun. Ammattidiesel on saatu valmisteluun. Sitä on yritetty monta eduskuntakautta viedä eteenpäin. Muistan itse myöskin, että kun viime kaudella perussuomalaiset olivat hallituksessa ja kokoomuksella oli valtiovarainministerin salkku, silloin sitä ei saatu vietyä eteenpäin, mutta tällä kaudella se on saatu valmisteluun. Itse toivon, että se saadaan myöskin, jos ei tällä kaudella niin viimeistään ensi kaudella, lakitasolle ja saadaan päätökseen.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä hallituksen esitys on hyvä nytten, ja se kannattaa viedä nopeasti maaliin asti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.52 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä 75 miljoonan tuki kuljetusyrityksille ja myös koneyrityksille on tärkeä, mutta se on myös otettu velkarahalla, [Juha Mäenpään välihuuto] ja paljon arvostamani edustaja Kankaanniemi käytti puheenvuoron, jossa toi esille, että hallitus on ottanut velkaa. Me jaamme sen saman huomion, että totta kai koronan aikaan on jouduttu ottamaan velkaa, ja sen varmasti kaikki eduskunnan puolueet hyväksyvät ja myös sen, että tässä poikkeusaikana turvallisuustilanteen muuttuessa myös meidän puolustukseen on satsattu ja siihen on käytetty velkarahaa.

Käytin äsken välihuudon edustaja Kankaanniemen puheenvuoron aikana ja kysyin, mistä se 10—11 miljardia euroa nytten tulee, kun puhuitte, että tämän lisäksi on otettu velkaa. Te jätitte kertomatta sen, että tämä 11 miljardia euroa on otettu neljän vuoden aikana velkaa. [Juha Mäenpään välihuuto] Niin kuin toitte esiin, perussuomalaisten linja on se, että velkaa ei oteta, mutta täytyy muistaa, että tästä 11 miljardista eurosta puolet, 5,3 miljardia euroa, muodostuu tuloveron kevennyksistä — taustalla ovat ennen kaikkea ansiotulovero-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tuksen indeksitarkistukset, joihin hallitus on nyt tässä omassa ohjelmassaan sitoutunut — ja nyt täytyy kyllä kysyä: onko perussuomalaisten linja se, että te olisitte verottaneet suomalaisia ankarammin tämän neljän vuoden aikana? Nyt tästä niin kuin jää semmoinen kuva, että perussuomalaiset olisivat kiristäneet suomalaisten ansiotuloverotusta yli viidellä miljardilla eurolla. Ainakin itselleni jää sellainen kuva.

Täytyy myös muistaa, että tällä hallituskaudella myös viljelijöitä on avitettu viljelijöiden apupaketilla, [Juha Mäenpää: Myös italialaisia!] autoilijoita auttava työmatkavähennyksen korotus, sähkön arvonnäisäveron alennus — nämä on tehty, mutta nyt kysymys kuuluu: jos te ette olisi ottaneet sitä 11:tä miljardia euroa velkaa neljän vuoden aikana, olisitteko te leikanneet näistä äsken luettelemistani asioista? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei!] Onko se perussuomalaisten linja?

Puhemies Matti Vanhanen: Koetetaan pitäytyä tässä valiokunnan mietinnössä eikä viedä tätä yleisen talouspolitiikan alalle. — Edustaja Vallin.

16.54 Veikko Vallin ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä hämmästelen keskustan linjaa tässä kuljetus- ja koneyritysten polttoainetuessa. [Ari Torniainen: Niitä halutaan tukea! — Tuomas Kettunen: Minä ihmettelen perussuomalaisten talouslinjaa!] Oletteko te niin kauan olleet siellä sosialismin puolella, että olette unohtaneet pienyritykset ja tällaisen porvarillisen talouspolitiikan? Ei teidän tarvitse kauheasti ihmetellä sitten kannatuslukemia tulevaisuudessakaan, miksi ne menevät alaspäin. Tässä olisi nyt yksi paikka vähän kääntää sitä kelkkaa, että tulisitte mukaan tähän perussuomalaisten ja kokoomuksen esitykseen, että annetaan se koko raha, mikä on budjetoitu, 75 miljoonaa, sinne eikä lähdetä siitä otta-
maan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

16.55 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Asiaa käsiteltiin talousvaliokunnassa, ja mitä tulee näihin lausuntoihin, joita ovat tehneet aika monet tahot arvioiden tukitarvetta, niin on jo aika paljon myös kritiikkiä ilmassa, että tällainen tuki tehdään, eli tässä on nyt selkeästi erilaisia näkemyksiä ollut. Totta kai olisi erittäin hienoa, jos voisimme tukea kaikkia aloja avokätisesti, mutta on pakko myös miettiä, kuinka paljon velkaannutaan, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Ari Koponen: Nyt sitä mietitään!] mihin valtion-talous pystyy, mihin rahaa kannattaa allokoida. On kyllä hyvin erikoista, että täällä perussuomalaiset ja kokoomus, jotka sitten joka toisessa keskustelussa ovat hyvin huolissaan siitä, että velkaannutaan, ovat valmiita korottamaan esimerkiksi nyt sitten tätä tukimuotoa.

Varsinkin kokoomuksen osalta tämä on kyllä hyvin erikoista. Kokoomushan on oikein ottanut asiakseen tällaisella velkapelolla lietsomisen, mikä on tietysti ihan hyvä, että arvioidaan, mikä velkaantumisen kestävä taso on, mutta on taloudessa muitakin tekijöitä, ja juuri tämä kokoomuksen talouslinja vuosien saatossa ei ole ollut kovin tuloksekas Suomen talouden kannalta: tuottavuus on ollut heikkoa, koulutuksesta on leikattu. No, sitten samaan aikaan, kun ollaan täällä oppositiossa, räksytetään velkaantumisesta ja sitten ollaan toisella kädellä lisäämässä velkaa. Koettkaa nyt, kokoomus, päättää, mikä se teidän linjanne on.

Jos puhutaan sosialismista, niin varmasti kunnon sosialismin vastustaja ei tällaisiakaan tukia sitten jakaisi, että nyt ovat vähän perussuomalaisilla hakusessa nämä termit.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Olisi minusta erittäin tärkeää ja oikein hienoa totta kai — niin kuin totesin — jos olisi Suomen talous vielä paremmin kehittynyt eikä tarvitsisi olla huolissaan velastakaan, mutta totuushan nyt vain on se, että on pakko miettiä kriittisesti kaikkia talouden menoja ja miettiä, missä se laitettu rahamäärä tuottaa kaikkein eniten ja mitkä ovat monista tarpeista ne tärkeimmät. Meillä on muitakin toimialoja, muita pienyrittäjiä: on kulttuurialaa, on erittäin monta toimialaa, jotka ovat olleet vaikeuksissa, on tällä hetkellä toimialoja, jotka kärsivät sähkön hinnannoususta. Siksi pitäisi miettiä, mikä on se oikea korvaustaso, ja tässä on nyt päädytty tähän korvaustasoon, mitä pidetään aika hyvänä. Sitä on jopa laajennettu viime käsittelyssä polttoöljyyn, joten ei tässä nyt pitäisi olla tällaisia dramaattisia käännteitä, mitä tässä toki oppositio yrittää hakea ja tehdä tikusta asiaa. [Juha Mäenpää: Lupa on rikottu!]

On ihan selvää, että meillä on toimialoja, jotka kärsivät jopa enemmän nyt siitä, että sähkön hinta on erittäin kallis, ja silloin hallitusvastuussa olevat puolueet joutuvat miettimään, mitkä tukimuodot ovat niitä kaikkein eniten tarvittuja, koska ihan kaikkeen ei kuitenkaan ole rahaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kankaanniemi.

16.58 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä kuljetusyritysten tukeminen tällä tavalla on todella tärkeää, ja se heijastuu läpi koko meidän talouselämän. Aina kun viedään puuta metsästä tehtaalle, tuotteita tehtaalta eteenpäin, elintarvikkeita viedään tiloilta jalostukseen ja jalostuksesta kuluttajille ja niin edelleen, se menee kautta linjan, ja siitä hyötyvät varsin suoraan kuljetusyritysten ja niiden työntekijöiden lisäksi myös kuluttajat, joita me kaikki olemme.

Nyt meillä on valtavan paljon hädässä olevia perheitä, joiden tulot eivät riitä elämiseen, ja edessä on talvi, joka koettelee varmasti myös kuljetusyrittäjiä, ja tätä kautta esimerkiksi ruuan hintaan tulee kova nousupaine. Tätä me haluamme tietysti ennaltaehkäistä, ja siksi tämä nostaminen viidestä prosentista kahdeksaan prosenttiin olisi aivan paikallaan. Ei se rikastuta ketään, vaan kompensoi niitä kustannuksia, jotka ovat nousseet varsin paljon sen takia, että hallitus harjoittaa intohimoista ilmastopolitiikkaa, [Ari Koponen: Kiilusilmäistä!] sitä vihreää siirtymää, joka iskee tavallisiin... [Satu Hassi: Irtaudutaan Venäjän energiasta!] — Edustaja Hassi, se iskee tavallisiin suomalaisiin perheisiin monella tavalla. — Sitä me emme pidä viisaana, emme tarpeellisena, koska vaikka Suomi tuhoaisi itsensä täysin, maapallon ilmasto ei sillä pelastu, mutta suomalaiset ajautuvat tällä politiikalla, jota vasemmistohallitus keskustan tuella on harjoittanut. Ensin te nostitte tätä jakeluvuoroitetta ja nyt sitten alensitte sitä toistaiseksi — tämmöistä poukkoilua. [Juha Mäenpää: Silmänkääntötempu!] Jos mentäisiin tasaisesti ja katsottaisiin järkevältä pohjalta, niin meillä olisi paljon parempi tilanne eivätkä kuljetusyrittäjätäkään olisi tällaisessa ahdingossa eivätkä monet kotitaloudet ja koko meidän tuotantoelämä.

Arvoisa puhemies! Noihin edustaja Kettusen huomioihin sinänsä tässä yhteydessä tietysti ei pitäisi puuttua, koska ne eivät asiaan suoraan kuulu, mutta kyllä jos olisitte jatkaneet tämän puolen kanssa hallituksessa tällä kaudella sitä viime kauden viisasta, vastuullista talouspolitiikkaa, jota Sipilän johdolla — tietysti ongelmiakin tuli — kuitenkin harjoitettiin, [Pekka Aittakumpu: Päättiin jakeluvuoroitteesta! — Mari Holopaisen välihuuto] niin meillä olisi elinkeinoelämä, kansantuote, paljon korkeampi [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja olisi työllisyys varmasti täydellinen, [Mari Holopainen: Työllisyys on nyt kor-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kealla!] koska se viime kaudella nousi 140 000:lla. Nyt tietysti osa-aikaisia on tullut, ja sitä kautta, kun väestön tilanne on muuttunut, ollaan tässä tilanteessa. [Tuomas Kettusen välihuuto] Mutta velkaa te olette ottaneet toisarvoisiin menoihin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kauma.

17.02 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Haluan korjata edustaja Holopaisen virheelliset väitteet. Kokoomus ei ole esittänyt määrärahan korotusta talousvaliokunnassa eikä missään muuallakaan, vaan me olemme ainoastaan esittäneet, että käytetään ne määrärahat, mitkä hallitus siihen alun perinkin oli varannut, eli se 75 miljoonaa euroa sen 46 miljoonan euron sijaan, mikä nyt sitten tähän myönnettiin nyt tässä vaiheessa.

Haluaisin vielä tuoda esiin sen, että kun te, edustaja Holopainen, sanotte, että kokoomus haluaa tehdä tikusta asiaa, niin meidän mielestämme se, että tuetaan yrityksiä tämän energiakriisin yli, että ne eivät mene konkurssiin [Mari Holopaisen välihuuto] ja siellä työskentelevät ihmiset eivät joudu työttömiksi, on aivan tarkoituksenmukaista politiikkaa. Olemme olleet loogisia koronapandemian ajan ja olemme loogisia myöskin tämän energiakriisin ajan, eli me tuemme työllisyyttä tätä kautta, kun tuemme yrittäjiä. Toivoisimme tietenkin, että hallitus myöskin pitäisi lupauksistaan kiinni, mutta valitettavasti tässä hallitus petti nämä kuljetus- ja työkonealan yrittäjät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

17.03 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluan aivan aluksi lämpimästi kiittää arvostamaani kollega Kankaanniemeä nimenomaan äskeisen puheenvuoron alkusosasta, jossa hän totesi, että todellakin tämä hallituksen esitys on todella tärkeä kuljetusalan yrittäjille ja tulee tarpeeseen. Olen ehdottomasti samaa mieltä siitä. [Toimi Kankaanniemi: Entä loppuosasta?] Nimenomaan se, että tämä tulee kuljetusalan yrittäjille ja myöskin koneyrittäjät ovat tässä mukana ja hallitus sai valiokuntakäsittelyssä myös traktorit tähän lakiin mukaan, on todella tärkeää.

Itse erittäin vilpittömästi toivon, että kaiken kaikkiaan tuo 75 miljoonaa euroa tulee käytettyä, ja itse toivon, että myöskin koneyrittäjät ja kuljetusalan yrittäjät tekevät työtä sen eteen, että saadaan käytettyä tuo koko summa, mikä on varattu. Mikä se korvausprosentti on, siitä tietysti voidaan olla kahta mieltä, mutta tärkeää on, että koko summa tulee käytettyä. Tämä on koko yhteiskunnan etu, että se myöskin näin menee.

Tämä hallituksen esitys on todellakin hyvä. Nopeasti vaan maaliin asti, jotta saadaan käytäntöön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Mäenpää.

17.05 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edustaja Torniaisen kanssa, että tämä esitys on hyvä, ja se olisi vielä parempi, jos annettaisiin se kahdeksan prosenttia eli noin 75 miljoonaa, minkä hallitus on luvannut kuljetusyrittäjille. [Ari Torniainen: 75 miljoonaa on!] Minun mielestäni se on ihan oikeutettua, että me peräänkuulutamme tätä 75:tä miljoonaa jaettavaksi näille kuljetus- ja koneyrittäjille, koska se on luvattu heille. Nyt sitä rahaa kuluu se noin 44—46 miljoonaa.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Sillä lailla Torniaista haluaisin vielä valistaa, kun sanoitte, että hallitus sai tämän valio-kuntakäsittelyssä: täytyy sanoa, että kukaan opposition jäsenistä ei kyllä varmasti yrittänyt jarruttaa sitä, pikemminkin vaativat sitä asiaa, että saadaan mukaan sinne. [Ari Torniainen: Yhteisesti!]

Edustaja Holopainen, haluan teille todeta, kun te äsken käytitte puheenvuoron: Te ette taida siellä ymmärtää, miten hankalassa tilanteessa kuljetusyrittäjät olivat viime keväänä, erityisesti nämä koneyrittäjät, joilla prosentuaalisesti se polttoaineen hinta nousi huomattavan paljon enemmän. Minä näen, että tämä on tärkeä asia, ja siksi peräänkuulutan kahdeksaa prosenttia, koska se tuntuu oikeudenmukaiselta siinä tilanteessa, kun on luvattu 75 miljoonaa ja annetaan vain 46 miljoonaa. Kyllä tässä tilanteessa vain on nyt mielestäni taituttava siihen, että kahdeksan prosenttia on tuki. Sekään ei kata vielä niitä polttoaineen hinnannousuja, mutta se saattaa pelastaa näitä yrityksiä tämän pahimman vaiheen ylitse, niin että he voivat maksaa veroja vieläkin. Saattaa olla, että joukossa on myös konkurssipesiä, jotka tätä tukea hakevat sitten takautuvasti. Monia yrityksiä on todella vaikeassa tilanteessa, ja ehdottomasti haluan, että se menee.

Ja te puhuitte sosialismista, siitä, että oikealtakin halutaan sosialismia. Nyt on poikkeuksellinen tilanne. Niin kuin te itse tiedätte, on Ukrainan sota alkanut. Emme me kannata tällaista yleistä tukemista, vaan tässä poikkeustilanteessa me kannatamme tätä esitystä, minä te olette luvanneet, 75 miljoonaa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Holopainen.

17.08 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä viimeisessä puheenvuorossa kuitenkin oikein tunnistettiin se, minkä takia polttoaineen hinta on noussut, toisin kuin täällä aikaisemmin edustaja Kankaanniemen puheenvuorossa viitattiin, että tämä olisi tietenkin vihreän siirtymän ja vihreän politiikan johdosta tapahtunut hinnannousu, [Juha Mäenpään välihuuto] kun asia on päinvastoin ja tiedetään hyvin, että hinnat ovat nousseet sen takia, että Venäjä on hyökännyt Ukrainaan ja on tehty myös laajoja pakotteita ja pyritty välttämään venäläisen öljyn ostamista. Jos meillä olisi tehty vielä ripeämmin vihreä siirtymä, joka on paitsi ekologisesti järkevää myös huoltovarmuuden kannalta nyt osoittautunut hyvin järkeväksi linjaksi, niin varmasti olisimme vielä paremmassa tilanteessa.

Kokoomus tosiaankaan ei ole ollut johdonmukainen. Tämän koko hallituskauden ajan he ovat monessa kokouksessa täällä esimerkiksi koronakriisin aikana vuorotellen huomauttaneet velkaantumisesta ja sitten — mikä oikeus aina oppositiossa tietysti on — esimerkiksi esittäneet tiettyjen tukien vielä isompaa tasoa. Tämä oikeus heillä on tietysti ollut, mutta ei se nyt johdonmukaista ole, eli heidän pitäisi olla valmiit hyväksymään se, että heidän politiikallaan oltaisiin todennäköisesti velkaannuttu vielä enemmän.

Ehkä vähän ihmettelen tätä edustaja Kankaanniemen viittausta siihen, että ollaan jotenkin turhanpäiväisiin asioihin käytetty tätä velkarahaa, kun nyt tiedetään, että esimerkiksi sote-menoihin, puolustukseen on käytetty aika paljon rahoitusta ja niitä on pidetty myös yhteisesti aika hyvänä.

Kannan itsekin huolta siitä, miten yrittäjät pärjäävät, ja kuten totesin, tässä on todella monta toimialaa, joilla on vaikeuksia sähkön hinnannousun vuoksi, kuten myös sitten kuljetusyrittäjillä polttoaineiden hinnan vuoksi, ja nyt olemmekin päättäneet tästä tukipaketista, joka sinne tulee. Nyt tietysti on todellakin niin, että ei myöskään pidä unohtaa sitä, että

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

hintoja osittain voidaan viedä myös sitten eteenpäin kuluttajille, ja myöskään ylikompensointia ei pitäisi toteuttaa.

Tässä on nyt sellainen paketti, jossa aika epävarmassa tilanteessa on arvioitu, mikä se järkevä korvaustaso olisi, ja toisin kuin toteatte, silloin on arvioitu, että se on enintään se 75 miljoonaa. Niin kuin kokoomus tässä sanoi, hehän olisivat siis tätä kokonaisuutta korottamalla käyttämässä enemmän rahaa tähän kokonaisuuteen ja velkaantumassa enemmän, mutta koskaan ei ole sovittu siitä, että tämä olisi just tämä summa, vaan enintään, ja silloin on tehty se arvio. Nyt se arvio on tarkentunut, ja tässä on se esitys, jossa nyt ollaan ihan hyvin ja vielä laajennetusti tukemassa juuri niitä yrittäjiä, joiden menestymisestä ja pärjäämisestä [Puhemies koputtaa] tämän kriisin yli kannamme kaikki varmasti huolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Vallin.

17.11 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Kyllä tässä, kun vihreitä kuuntelee, tulee sellainen tunne, että ihan kuin vihreät toivoisivat, että tuolla teillä ei olisi yhtään rekkaa tai yhtään autoa, [Mari Holopaisen välihuuto] että kaikki jäisivät vain tyhjällä tankilla jonnekin tien viereen.

Minä haluan muistuttaa sellaisesta asiasta, että kuljetusala maksaa tosi paljon veroja. En nyt muista tarkkaan, paljonko yhdessä polttoainelitrassa on veroja, mutta semmoinen nyrkisääntö on ollut, että siinä on puolet. Jos siitä nyt sitten palautetaan viisi senttiä tai kahdeksan senttiä hyvin lyhyeltä aikaväliltä, niin kyllä se on vähintäänkin reilua tällaisessa kriisissä, että se olisi se kahdeksan senttiä, koska se veronmaksu jatkuu sitten taas, kun olot normalisoituvat, ja valtion kassaan kilisee kuljetusalalta ja konealalta ja kaikilta polttoainetta käyttäviltä aloita sitä verotuettua tosi paljon. Eli minä toivoisin nyt, edelleen katson keskustaa — minä ymmärrän, että vihervasemmisto ei tähän taivu, mutta keskustaa katson — että te tulisitte tässä asiassa vastaan ja saisitte tämän asian vielä muuttumaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Ari.

17.12 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Velasta on puhuttu täällä paljon. Meillä oli tänään tulevaisuusvaliokuntien maailmankokous, ensimmäinen ikinä maailmassa, täällä Suomessa, ja siellä kuultiin myös nuoria. Viimeisen nuoren sanat jäivät mieleen. Hän kysyi, millä me maksamme tämän kaiken velan. Edustaja Holopainen, priorisoikaa Suomen ja suomalaisten eteen ja vain välttämättömiin asioihin. Täytyy muistaa, että Suomen teollisuudesta noin 90 prosenttia kulkee kumipyörillä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei listalla enää ole kuin edustaja Hassi. Katsotaan, tuleeko tämän puheenvuoron aikana lisää.

17.13 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vain yhden faktan oikaista. Kun tässä on kuultu väitteitä, että energian hintaa ei ole nostanut sota, koska hinnannousu alkoi jo viime vuoden puolella, niin minä nyt kuitenkin huomauttaisin, että jo viime vuoden syksyllä Venäjä pani kaasuhanaa tiukemmalle. Sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi täydellä laidalla Ukrainaan, on minusta aivan ilmiselvää, että se oli osa Venäjän valmistautumista sotaan. Eli kyllä nyt on rehellisesti tunnustettava, että sota on hinnannousun pääsyy ja olisimme

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

paljon huonommassa tilanteessa, ellei vihreää siirtymää olisi aloitettu jo noin 20 vuotta sitten.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 21/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, ja esittely edustaja Viitanen.

Keskustelu

17.14 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti esittelen tämän mietinnön, eli kyse on siitä, että tuloverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa verotuksen päättymisen jälkeen tehdyt muutokset tulisivat julkisiksi, ja valiokunta puoltaa tätä esitystä. Pidämme sitä edistämisenä, jolla verotuksen oikeellisuutta, avoimuutta, julkisuutta, kaikkia näitä hyviä asioita, voidaan tukea.

Mietimme myös sitä, että tällä voi olla oma vaikutuksensa harmaan talouden ilmiöihin, joskin on vaikea arvioida, kuinka paljon se voi ennaltaehkäisevästi siihen vaikuttaa. Suurin osahan näistä muutoksista sinänsä ei liity harmaaseen talouteen, mutta toteamme myös, että oma vaikutuksensa näiden väärinkäytösten tai harmaan talouden ennaltaehkäisyyn tällä voi olla. Asiantuntijakuulemisessa tätä on puollettu. Muutamia havaintoja on tehty. Nämä tällaiset havainnot liittyvät lähinnä siihen, että jotkut ovat olleet sitä mieltä, että muutoksen pitäisi olla julkinen vasta, kun se on saanut lainvoiman, tai että näissä verotustiedoissa tulisi nähdä, onko tämä kyseinen päätös saanut jo lainvoiman, tai sitten joissain asiantuntijakuulemisissa on esitetty, että vasta viimeisin muutos verotukseen olisi sitten julkinen. Mutta valiokunta ei sinänsä ole näihin yhtynyt, vaan toteamme, että tämä tietynlainen porrasteisuus vaiheittain... Jos näitä muuttuneita tietoja tulee useita, niin on ihan perusteltu tämä hallituksen linja, ja se parhaiten toteuttaa kuitenkin tätä verotustietojen avoimuusperiaatetta ja läpinäkyvyyssperiaatetta ja näitä hyviä asioita.

Sitten siinä on ihan käytännönkin asioita. Jos yksi muutos tehdään ja se saa sitten lainvoiman, niin ei ole välttämättä selvää, että joku toinen muutos ei olisi vireillä ja odottaisi lainvoimaa, ja toisaalta myöskään Verohallinnolla ei ole sellaisia ajankohtaisia tietoja, joilla sitten voisi päätellä, koska kaikilla on lainvoima ja milloin mikäkin muutos näkyisi verotustiedoissa. Tämä hallituksen valittu linja on mielestämme ihan perusteltu ja tarkoituksenmukainen myös liittyen näihin tarkoituksiin, miksi ylipäätään tämä muutosesitys on meillä tässä edessämme.

Ja sitten vielä yksi huomio. Jotkut asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että tulisi laajentaa tätä julkisuuden sisältöä myös sellaisiin verovapaisiin tuloihin, kuten esimerkiksi vero-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

vapaisiin osinkoihin tai perintöihin, lahjoihin, mutta toteamme, että se on oma kysymyksensä ja tässä yhteydessä sitä ei ole ollut mahdollista selvittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hoskonen.

17.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Verotuksen julkisuudesta jokainen voi tutkia edustaja Viitasen kertoman tarinan mukaan tämän, miten muutetut tiedot tulevat julkisiksi. Hyvä asia sinänsä, mutta nykyisessä verotuksessa on yksi huono asia, joka mielestäni on kansalaisten kannalta eriarvoistava.

On totta, että verotus on keskittynyt, verotoimistoja ei juuri missään enää näe. Varsinkin vanhemmille ihmisille veronoinnituksen hakeminen taikka sitten tiedon saaminen on äärimmäisen vaikeaa. Voi melkein sanoa, että täytyy kyllä onnitella sellaista ihmistä, joka nykyisen verotoimistoverkoston kautta tai sitten puhelinpalvelun kautta saa asiansa hoidettua. Sinne verotoimistoonhan jokainen voi yrittää soittaa, mutta siellä odotuspalvelu, se puhelu, muistamani mukaan maksaa, ja sitten monesti ne jonot ovat niin pitkiä, että joskus jotakin pientä asiaa oikaistessani tai kysyessäni jouduin odottamaan kohtalaisen pitkään. No, se kyllä onnistuu, kun pistää puhelimen odottamaan kaiutin päällä, niin että kuulee, milloin siihen vastataan, mutta varsinkin vanhemmille ihmisille tällainen kynnys on jopa mahdoton ylittää. Että toivoisin, että tähän jotain huomiota kiinnitettäisiin. Tiedän, että siihen ei oikaisua tule, koska verotoimistoverkosto on purettu maaseudulta. Mitä palveluita siellä vielä jäljellä on: on kuntien neuvontapalvelut kuntien toimesta, kuten Ilomantsissa-kin on. Ne tekevät ansiokasta työtä, mutta tämä itse verotuksen oikaiseminen on monelle ihmiselle, esimerkiksi verotuspäätöksessä olevan virheen oikaisu... Itsellenikin muuten on yksi asia, huomasin tuossa kiinteistöverotuksessa pienen virheen ja sen aion oikaista. Se nyt on vielä tekemättä, mutta se kyllä lohduttaa, että sen voi tehdä vaikka vähän myöhemminkin. Mutta väitän, että vanhemmille ihmisille, sellaisille, jotka eivät tätä palvelua pysty itse esimerkiksi netin kautta hoitamaan saati soittamaan, se on mahdoton tehtävä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiviranta.

17.20 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On erinomaisen perusteltua, että säännönmukaisen verotuksen jälkeen verotukseen tehdyt muutokset ovat verotuksen julkisia tietoja. Täytyy ehkä hiukan ihmetellä, että näin ei ole vielä tällä hetkellä, mutta hyvä, että tämä lainmuutos tehdään. Tämä tietysti lisää verotuksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Tässä jotkut asiantuntijat olivat sitä mieltä, että näitä verotuksen tietoja ei pitäisi julkistaa ennen kuin ne ovat lainvoimaisia, mutta tämä ei ole käytännössä oikein mahdollista eikä järkevää, koska muutoksenhakuajat ovat kovin pitkiä. Sen takia on tietysti järkevää jatkaa tätä menettelyä, että ne julkaistaan jo silloin, kun ne eivät vielä ole lainvoimaisia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kankaanniemi.

17.20 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietintö on yksimielinen, eli perussuomalaiset tukevat tässä asiassa hallitusta ja pitävät tätä hyvänä uudistuksena. On tärkeää, että nämä verotustiedot ovat sekä avoimia että sitten mahdollisimman todenmukaisia, eli verotuksen jälkeen tapahtuneet muutokset tulevat

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

myös tietoon ja julkiseksi. Se tavallaan lisää tietojen luotettavuutta, ja siksi on hyvä, että näin menetellään.

Elämme syksyä, ja kolmen viikon kuluttua jälleen marraskuun alussa tulevat verotustiedot viime vuodelta julkiseksi. Nyt en ihan varmana muista, onko vielä se säädös voimassa, että suurituloiset voivat kieltää omien verotietojensa julkistamisen — ilmeisesti näin on, kun täällä nyökytellään päätä. Tätä voisi tietysti miettiä, onko tällainen salaamiskäytäntö tarpeellinen ja mikä on sen suhde tähän yleiseen avoimuuteen. Voisi jopa niinkin päin kysyä, että miksi pienituloisten tiedot ovat julkisia ja vain suurituloisten salattavissa. Oikeastaan pitäisi lähteä siitä, että kaikki olisivat julkisia, ja näin voisimme sitten nähdä, miten tilanne menee. Myönnän, että tässä on pieniä ongelmia, kun Suomessa tämä kateuskin on sellainen perinne, joka elää jossakin määrin, mutta kyllä julkisuus on aina eduksi kaikessa, missä se on mahdollista. Totta kai on salassa pidettäviä asioita, jotka lainsäädännössä on säädetty, mutta tältä osin voisi yhtäläinen käytäntö olla paikallaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä verojaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen.

17.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämä ei liity siihen, ovatko ne salaisia vai eivät, vaan tämä keskusteluhan liittyi siihen, että aivan oikeutetusti kysyttiin sitä, miksi yli 100 000 ansaitsevien tietoja ei samalla tavalla enää toimitettu medialle. Kyllä ne olivat saatavilla, mutta ne piti kaivaa. Itsekin olen sitä mieltä ja muistan tuolloin käyttäneeni puheenvuoroja juurikin siitä, että tulisi ehdottomasti käytäntöjen mukaan näin toimia. Siinä oli joku muutos, mikä oli tullut joistain näistä tietosuojakysymyksistä liittyen tähän, mutta täytyy kyllä myöntää, että tämä on ihan aito, hyvä kysymys. Täytyykin katsoa, että tarkistan myös omat tietoni, miten asia on tällä hetkellä, sillä tiedän ja muistan, että tuolloin nimenomaan oli keskustelua siitä, että tämä asia yritetään taas korjata ennalleen. Tämä on hyvät tsekata nyt, missä mennään juuri tänä päivänä — olisi pitänyt ehkä jo tätä istuntoa varten, koska tämä nyt tavallaan liittyy olennaisella tavalla tähän.

Varsinaisesti pyysin, puhemies, tämän puheenvuoron siksi, että totean vain lyhyesti edustaja Hoskosen huomioon digimailman tasa-arvosta ja esimerkiksi ikääntyneiden mahdollisuudesta netin kautta hoitaa asioita, että se on iso ongelma. Ei muuten koske pelkkää Verohallintoa — se koskee samalla lailla pankkeja ja kaikkia mahdollisia palveluja. Itse olen hyvin monta kertaa puhunut siitä, että kaiken kaikkiaan iso tasa-arvohaaste on tasa-arvo digimailmassa, ja sitä varten kaikkien toimijoiden tulisi erityistä huomiota kiinnittää siihen, että palvelut ovat saatavilla myös niille ihmisille, jotka eivät ole ehkä ihan tasavertaisia verkon käyttömahdollisuuksien tai osaamisen suhteen. Toki osaamista ja käyttömahdollisuuksiakin pitää edistää. Myös näiden kyseisten toimijoiden tulee omassa toiminnassaan edistää niitä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 105/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen

Kansalaisaloite KAA 4/2020 vp

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Lakialoite LA 54/2020 vp, 5, 8/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 121/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Ainoa käsittely, toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn ja toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp. Ainoassa käsittelyssä päätetään kansalaisaloitteesta ja toimenpidealoitteesta. Toisessa käsittelyssä päätetään lakialoitteisiin sisältyvistä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Pitko.

Keskustelu

17.26 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Esitys siitä, että suden metsästystä tulisi helpottaa, on huono ja tehty väärässä ajassa. Ajatus siitä, että nyt olisi hyvä aika alkaa vähentämään Suomen susikantaa, ei perustu faktoille. Sen sijaan nyt olisi aika suden ja ihmisen yhteiselon parantamisen, haittojen vähentämisen ja suden kannan saattamiselle kestäväälle tasolle.

Luonnonvarakeskus on kannanhoidollista metsästystä koskevien päätösten tueksi tehnyt kattavaa tutkimusta Suomen susikannasta ja sen suotuisan suojelun tasosta. On selvää, että suden kanta ei ole lähellekään sellaista tasoa, jolla kiintiöihin perustuva metsästys voitaisiin aloittaa ja suden suotuisa suojelutaso ei vaarantuisi.

Viime viikolla täällä salissa keskustelussa suden kiintiömetsästystä perusteltiin jos jonkinmoisilla syillä, mutta aito huoli meillä kaikilla on varmasti ihmisten pelosta niiden puolesta, jotka pelkäävät sutta. Susipolitiikan pitäisikin keskittyä suden suojelun lisäksi haittojen vähentämiseen ja turvallisuudentunteen lisäämiseen. On aika suuri vaara, että täällä salissa kuultu ilakointi siitä, että suden metsästystä helpotetaan, loisi ja toisi lisää turvallisuutta. Kun suden kannanhoidollista metsästystä viimeksi kokeiltiin, se johti siihen, että suden kanta heikkeni ja ihmisasutuksen lähelle hakeutuvien susien lukumäärä kasvoi. Vaaraa aiheuttavia susia voi ampua jo nyt. Todisteita siitä, että kiintiömetsästäminen vähentäisi susien ja ihmisasutuksen yhteentörmäyksiä, ei ole. Vaikuttaakin siltä, että ampuminen on itseisarvo, turvallisuus ei niinkään.

Täytyy myös vähän ihmetellä uskoa siihen, että tällä valiokunnan ehdottamalla linjalla susien ampuminen olisi mahdollista. Susi on tiukasti suojeltu laji, ja juuri vastikään Turun hallinto-oikeus on suden kannanhoidollisen metsästyksen luvat estäessään todennut, että poikkeuslupien myöntäminen suden metsästyksen täytyy perustella jollain luontodirektiivin mukaisella perusteella ja syyksi ei riitä pelkkä lukumäärän vähentäminen, enkä usko syyksi riittävän myöskään metsästykskulttuurin, jota valiokunta mietinnössään tarjoaa.

Teen nyt vastalauseen mukaiset ehdotukset. Ehdotan, että kansalaisaloite hylätään ja että eduskunta hylkää valiokunnan lausumaehdotukset 1, 2, 3 ja 4 ja että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaiset kolme lausumaehdotusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivelä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

17.29 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Jos me jaamme sen näkemyksen, että susi on osa suomalaista luontoa, niin kuin myös maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö on tässä mietinnössä allekirjoittanut jakavansa tämän näkemyksen, niin kyllä se silloin tarkoittaa myös sitä, että sudelle tulee olla täällä tilaa elää, niin se vain on.

Se, että susi on erittäin uhanalainen laji Suomessa, tarkoittaa, ettei tämä tavoite sudesta osana suomalaista luontoa kunnolla toteudu, ja siksi meidän on kyettävä suojelemaan sutta nykyistä paremmin. Eikä se varsinkaan toteudu silloin, jos suden metsästystä helpotetaan.

Mutta tämän luonnonsuojelullisen näkökulman lisäksi myös jokaisella sudella, jokaisen suden elämällä on itseisarvo. Jos katsoo esimerkiksi meidän hallituksen esitystä uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi, sielläkin lähdetään siitä lähtökohdasta, että jokaisen eläimen elämää tulee kunnioittaa tästä itseisarvosta käsin. Eli suden oikeus olemassaoloon ei palaudu minun mielestäni, eikä myöskään meidän lainsäädännön mielestä, pelkästään tähän lajisuojelulliseen lähtökohtaan, vaikka sekin on siis erittäin tärkeä lähtökohta.

No, myös vasemmistoliiton puoluekanta on tässä asiassa selvä. Meidän puolueen kanta on se, että erittäin uhanalaista Suomen susikantaa on suojeltava, ja kanta on se, että susihaittojen torjumiseksi on käytettävä ensisijaisesti muita keinoja kuin metsästystä, eli juuri niin kuin tässä vastalauseessa esitetään.

No, sitten tämä valiokunnan enemmistön mietintö taas perustuu siihen, että ollaan valmiita vaarantamaan suden suojelu, ei kunnioiteta suden itseisarvoa, enkä sitä itse voi missään nimessä hyväksyä. Pidän sitä päinvastoin surullisena mietintönä, pidän sitä eläinvas- taisena linjauksena ja luontovastaisena linjauksena, ja sen lisäksi pidän sitä myös tiedevas- taisena linjauksena, kun on lähdetty sille tielle, että kyseenalaistetaan se hyvä politiikassa oleva lähtökohta, että perustetaan päätökset tutkittuun tietoon eikä aleta itse määrittele- mään sitä, mikä on lajisuojelullisesti perusteltua.

Kannatan edustaja Pitkon tekemiä esityksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Aittakumpu.

17.32 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Olen edellisen puheenvuoron käyttä- jän kanssa täysin samaa mieltä siitä, että päätöksenteon pitää pohjautua faktoihin. Edustaja Pitko esitti vastalauseen. Tuolta Pohjois-Pohjanmaalta, mistä molemmat tulemme, noin vuosi sitten uutisoitiin, että Siikalatvalla oli lapsille annettu kilikelloja — kilikelloja — mukaan koulumatkoille, koska sudet aiheuttavat siellä vaaraa. Kyse ei ole mistään perus- teettomasta pelosta vaan siitä, että sudet tulevat liian lähelle ihmistä ja ne vaarantavat ih- misten terveyden ja hengen, ja tätä vaaraa pitää nimenomaan faktapohjaisesti torjua ja vä- hentää. Emme voi heikentää ihmisten turvallisuutta sillä tavalla, että sallimme niin sanot- tujen häirikkösusien tulon ihmisten tai kotieläinten elinpiiriin. Siksi tämä kansalaisaloit- teen tavoite on oikein hyvä, ja tässähän tosiaan taustalla on huoli erityisesti maaseudulla asuvan väestön ja heidän kotieläintensä turvallisuudesta. Kyse on turvallisuudesta. Susi myös aiheuttaa maaseudun elinkeinoille monenlaista vahinkoa, esimerkiksi tappaa suuria määriä lampaita täysin turhaan.

Tässä kansalaisaloitteessa on tosiaan turvallisuus tavoitteena, ja valiokunta on tehnyt hyvää työtä keskustalaisen puheenjohtajan Anne Kalmarin johdolla ja esittää nyt tässä eduskunnalle, että eduskunta edellyttää erilaisia tärkeitä toimia, jotta suden sääntelyä ja kannanhoidollista metsästystä helpotetaan. Valiokunta esittää muun muassa, että eduskun- ta edellyttää valtioneuvoston vaikuttavan Euroopan unioniin siten, että susi siirretään koko

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V, ja että eduskunta myöskin edellyttää, että suotuisan suojelutason viitearvo ei voi perustua pelkästään suden genetiikkaan, vaan on otettava kokonaiskestävyyden kannalta huomioon myös turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen. Ja muutamia muita hyviä lausumia on tässä valiokunnan päätösehdotuksena, ja nämä ovat tosiaan hyvin kannatettavia. Toivon asioille ripeää, perusteellista ja tavoitteellista käsittelyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

17.34 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä on niitä harvoja kertoja, kun voi todeta, että täällä on tehty aivan loistava mietintö tästä asiasta. Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt mietinnön Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen -kansalaisaloitteen pohjalta. Täällä on muutama erittäin painava asia, ja ehkä tärkeimmät asiat ovat, että susi siirretään koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V. On otettava huomioon turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen. Sitten edellytetään, että valtioneuvosto valmistelee metsästyslain 41 a §:n muuttamista siten, että se annetaan eduskunnalle viimeistään marraskuussa kuluvaan vuotta. Tämä on loistavaa.

Eduskunta edellyttää, että kannanhoidollista metsästystä koskevat luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollinen muutoksenhaku huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana ja että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja niitä koskevat valitukset käsitellään kiireellisenä. Tähän ovat jotkut onnistuneet jarruttamaan tätä susien kaatamista.

Ja sitten täällä on vielä, että edellytetään metsästyskaudella säännösten toimivuutta suhteessa uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen. Itse kun olen tuolta Etelä-Pohjanmaalta ja anoppila on Haapavedellä, niin tähän on ollut ihan järkyttävää, miten paljon sudet ovat vahingoittaneet esimerkiksi metsästyskoiria. Samaten on lukuisia lammastiloja, jotka ovat kärsineet näistä vaurioista, ja meidän kotikulmilla hiippailee susia. Kyllä siinä pistää vanhempia miettimään, voiko lasta lähettää sinne kouluun. Tämä on hyvä asia, ja harmillista, että tästä jotkut asiaa ymmärtämättömät ovat jättäneet jonkun eriyvän mielipiteen, mutta kiitän maa- ja metsätalousvaliokuntaa tästä asiasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lehto.

17.38 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Mäenpää edellä totesi, maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt todella mainion lausunnon tästä, ja se on kannatettava.

Niin kuin on puhuttu, susitilanteen takia on paljon jouduttu muuttamaan koulukyytäreitäkin. Susia nähdään yhä enemmän nykyään kirkonkylissä, kylillä maalaistalojen ja haja-asutusalueiden talojen pihoilla. Susitilanteen takia ihmiset joutuvat pelkäämään, kun ne tulevat nyt ihmisten luokse. Ne vähän kesyyntyvät, ja kun populaatio kasvaa, niin sitten tullaan etsimään ruokaa talojen läheisyydestäkin. Ne sitten raatelevat metsästyskoiria, muita lemmikkejä, ne uhkaavat siinä pihalla kotitalouseläimiä, kaikkia, ketkä ovat tällä alueella.

Sitten jos ajatellaan, kun on lukenut, mitä Luontoliiton susiryhmäkin on todennut, että myös villieläimillä on oikeus elää, niin Luontoliiton susiryhmä varmaan suojelisi spino-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

sauroiksiakin, jos niitä vielä olisi maapallolla, että kaikkien petojen pitää täällä saada juoksennella ihmisten seassa.

Susikantaa pitää hoitaa, ja sitä pitää saada metsästä, jos se populaatio liikaa kasvaa. Venäjältä tulee koko ajan niitä lisää. Tuskin hallitus saa sitä raja-aitaa nyt ihan hetkessä tehtyä, eli kyllä sieltä pääsee tulemaan susia tänne takaisin. Vähän ihmettelen tätä vastalauseettakin, mitä vasemmisto ja vihreät ovat tehneet, että ei Mannerheimintielle paljon susiin törmää siellä istuskellessa, korkeintaan susipareihin, [Naurua] ja ne ovat aika harmittomia, nämä susiparit. Mutta oikea susi on aika petoeläin. Sitä kannattaa varoa, ja sitä moni pelkää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, arvoisat edustajat, pidetään keskustelu tiukasti susissa, ei mennä dinosauruksiin saakka. — Edustaja Mäkelä.

17.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On totta, että susi kuuluu Suomen luontoon, mutta Suomen luontoa ei edusta ihmisten pihapiiri, eivät kotieläinten, tuotantoeläinten tilat, joihin susi voi tunkeutua niitä eläimiä hävittämään, puhumattakaan ihmisten itsensä uhkaamisesta. Jotta sudet ja muut suurpedot saataisiin pois näistä paikoista, jonne ne eivät kuulu, niitä tietenkin täytyy metsästä riittävästi, että kanta mahdollistaa sen, että ne eivät tällaisissa tiloissa ja alueilla liiku.

Tässä kansalaisaloitteessa... Siis todettakoon, että on tosiaan täytynyt tehdä kansalaisaloite näin selvän asian toteamiseksi ja eteenpäinviemiseksi. Sitä ei ole eduskunta itse pystynyt tekemään, hallitus ei ole pystynyt tekemään ilman kansalaisaloitetta. Ja nytkin hallituksessa harataan tätä asiaa vastaan. Kansalaisaloite, pitkä teksti, näinkin itsestään selvän asian eteenpäinviemiseksi ja toteamiseksi.

No, todettakoon, että teeman mukaisesti tässä vaiva niin sanotusti ei mennyt hukkaan, vaan asiaa saatiin eteenpäin ainakin jollain tavalla — joskin nyt jo vihreiden suunnalta on esitetty epäilyksiä, että saataisiin valitettua nurin nämä päätökset susien kaatamisesta. Lisäisin, että tähän valitusasiaan täytyisi saada puututtua jollain tavalla näissä metsästyskysymyksissä. On jo tullut tietoa, että kun toiselta puolelta karhunkaatolupia on myönnetty, niin niitä lupia on eräänlaisten puoliammattimaisten valittajien toimesta valitettu jumiin ja sillä tavalla saatu aikaan tilanne, että karhuja ei pystytty kaatamaan, kun tehdään valituksia. Ei voi olla niin, että valitus on keino tehdä kiusaa ja harjoittaa tällaista painostusta erilaisten järjestöjen taholta. Ei se ole valitusjärjestelmän tarkoitus. Tähän asiaan täytyy puuttua jollain tavalla eduskunnan lainsäädännöllisin keinoin, ja odotankin seuraavaksi toimenpiteitä siihen suuntaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hoskonen.

17.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä susiasia on varmaan yksi eniten tunnekuohuja aiheuttavista asioista, mitä eduskunta käsittelee. Isot velanotot taikka muut kriisit eivät tunnu niin paljon kiinnostavan, mutta tämä susiasia kyllä pitää ottaa oikeasti vakavasti.

Olen metsäammattilaisen urallani, noin 25 vuoden aikana ihan tuolla oikeassa metsässä, missä lähimpään asutukseen on puolenkymmentä kilometriä matkaa, kaksi kertaa ollut ihan lähekkäin aikuisen urossuden kanssa ja voin vakuuttaa teille, arvoisat vihreät, jotka tunnutte kaiken tietävän, että olen ihan satavarma, ettette kumpikaan teistä, ketkä paikalla

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

olette, siihen tilanteeseen toivo koskaan joutuvanne. Mitä te teette sitten, arvoisat vihreät, siinä tilanteessa, kun se pieni tyttö, joka koulusta tulee ja jonka taksi jättää siihen tienvarteen... Jättäisittekö oman lapsenne siihen tienristeykseen, mistä matkaa kotiin on neljäsatametriä? Ette varmasti jättäisi. Teidän ylimielisyytenne ja välinpitämättömyytenne toisia ihmisiä kohtaan on pöyristyttävää. Jos käy huonosti, kuka teistä menee sen pienen lapsen vanhemmille sanomaan, ottamaan osaa tai lähettämään surunvalittelut? Ette varmasti mene, ette mene sinnekään. Olen muutaman kerran ollut niiden eläinten kanssa ihan livenä tekemisissä ja voin vakuuttaa teille, hyvät ystävät, että se on kammottava kokemus. En itse mennyt paniikkiin, sillä tiesin toki, miten pitää käyttäytyä, mutta jos pieni lapsi joutuu siihen tilanteeseen koulutiellä, kotiin mennessä tai hiihtäessä tai missä tahansa oloissa ulkona...

Ilomantissa liikkuvat nyt siinä ihan kylän pinnassa sudet tässä muutama päivä sitten, ja kyllä siellä paikalliset äidit olivat lapsilleen tiedottaneet välittömästi, ja minäkin soitin tyttärelleni, jolla on pieniä lapsia, että katsokaa nyt sitten, että ne lapset eivät ole ulkona yksinään vaan siellä pitää olla aikuinen mukana aina, koska siellä reilun kilometrin päässä oli sudet nähty. Ihan oikein. Siellä oli aina joku aikuinen lasten mukana. Ja te täällä puhutte viisaasti, miten se on hellyttävä eläin. Käykää katsomassa, jotta tietäisitte joskus jotakin muuta kuin teidän omat erikoiset mielipiteenne. Se on niin kammottava tilanne. Juuri luin äsken netistä, että Venäjällä Dagestanissa tänä kesänä elokuussa susi tappoi yhden pojan ja raateli kahta. Ne kaksi onneksi jäivät henkiin, mutta se kolmas valitettavasti joutui suden suuhun.

Kyllä minua henkilökohtaisesti loukkaa tämä. Tunnen sydämessäni suurta kipua siitä, että tällaisia puheenvuoroja täällä joutuu kuuntelemaan sen tautta, että teillä on tämä suojeluaste. Suomen sudet kuuluvat Suomen metsiin, se on selvä asia. Kuten sanoin, olen niitä siellä monesti nähnytkin, mutta kannanhoidollinen metsästys on ainoa tapa pitää susipopulaatio poissa pihapiireistä, sinne se ei kuulu. Ei varmasti kuulu.

Ja sitten puheet siitä, että se on uhanalainen, ovat höpö höpöä. Suomen sudet kuuluvat Uralin länsipuoliseen populaatioon, ja näitä susia tällä alueella on noin 50 000 kappaletta. Jos joku puhuu vielä uhanalaisuudesta, niin on kyllä totaalista tietämättömyyttä tai sitten totaalista välinpitämättömyyttä, että asia unohdetaan.

Toivon, että tässä keskustelussa otetaan huomioon myös se pieni lapsi tai se maaseudulla elävä ihminen, [Puhemies koputtaa] joka siellä kulkee. Teidän puheenvuorossanne, mitä äsken kuulin, arvoisat vihreät, ei ollut mitään järkeä, muuta kuin oma suuri itsekkyytenne.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Hassi.

17.45 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan edustaja Pitkon tekemiä ehdotuksia ja totean, että voisi pitää jopa loukkaavana sitä, että osa tämän keskustelun osanottajista ei selvästi ole kuunnellut, mitä me vihreiden ja vasemmistoliiton edustajat olemme todenneet. Me olemme todenneet, että olemme siitä yhtä mieltä, että vaaraa aiheuttavat sudet pitää voida poistaa ja että tätä menettelyä pitää voida jopa kehittää. Emme ehdota valiokunnan 5. lausumaehdotuksen hylkäämistä, joka kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa kuluvana syksynä alkavalla metsästyskaudella rikoslain 4 luvun 5 §:n säännösten toimivuutta suhteessa uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen sekä selkiyttää pakkotilasääntelyn soveltamista kansalaisille suunnatuin ohjein ja neuvoin. Näitä toimenpiteitä koskeva selvitys tulee esittää eduskunnalle

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

28.2.2023 mennessä.” Olemme siis yhtä mieltä siitä, että vaaraa aiheuttavat sudet pitää voida poistaa, mutta olemme sitä mieltä, että toimenpiteiden pitää perustua tutkittuun tietoon. Luonnonvarakeskuksen tuore selvitys osoittaa, että me olemme erittäin kaukana suden suotuisan suojelun tilasta, joka EU-direktiivin mukaan on se taso, mihin meidän pitää pyrkiä.

Sekä tänään että edellisen kerran tästä asiasta keskusteltaessa monet kollegat pitivät ikään kuin itsestäänselvyytenä tällaista suden kiintiömetsästystä, lukumääräpohjaista metsästystä, jota virheellisesti kutsutaan kannanhoidolliseksi metsästykseksi, koska tällaisella lukumäärämetsästyksellä ei ole varsinaista kannan hoitamiseen liittyvää tavoitetta oikeasti. No, kun tällaista lukumääräpohjaista metsästystä viimeksi tehtiin, seuraus oli se, että ammuttiin laumojen alfayksilöitä, laumat hajosivat, ja nämä vaaraa aiheuttavat sudet ovat enimmäkseen juuri näitä yksinäisiä susia, jotka eivät toimi laumassa. Silloin, kun susi on laumassa, se pystyy metsästämään esimerkiksi hirviä, mutta yksinäiset sudet joutuvat saalistamaan esimerkiksi koiria ja kulkevat esimerkiksi pihapiireissä. Tämä ajatus, että suden metsästyksen kohdistetaan tavallaan umpimähkäisesti ja olennaista olisi vain vähentää susien lukumäärää, ei todellakaan perustu tutkittuun tietoon siitä, miten suden aiheuttamia vaaroja ja vaaran tunnetta voidaan korjata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lundén.

17.48 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Valiokunta on kuullut asiassa laajasti kansalaisaloitteen tekijöiden edustajia metsästyskoirajärjestöistä, maatalouden tuottajajärjestöistä ja metsästäjäjärjestöistä. Lisäksi valiokunta on kuullut aloitteen johdosta viranomaisia, ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä, tutkijoita, maakuntien ja kuntien viranomaisia sekä riistahallinnon toimijoita. Kuulemisen perusteella on selvää, ettei ole mitenkään kiistanalaista, aiheuttaako susi vahinkoa kotieläimille, muille riistaeläimille ja koirametsästykselle. Näin tapahtuu. Suden vaikutusalueella asuvien ja liikkuvien ihmisten huoli ja pelko kotieläimiensä tai elinkeinonsa puolesta on aitoa. Tämän johdosta on hyvä, että valiokunta pitää mietinnössään kannanhoidollista metsästystä yhtenä osana tehokasta ja kattavaa keinovalikoimaa, jota Suomessa tarvitaan suden suojeluun ja toisaalta sen aiheuttamien vahinkojen torjuntaan ja rajoittamiseen.

Arvoisa herra puhemies! On kyllä pakko mainita, että täälläkin edellisinä viikkoina mainittu mainio paikallislehti Salon Seudun Sanomat juuri kirjoitti, että Suomen Somerniemellä Riistakeskuksen myöntämä kannanhoidollinen poikkeuslupa Somerniemen kolmen suden perhelauman ampumiseksi on valitettavasti hallinto-oikeudessa kumottu. Valittajana oli kuusi eri luonnonsuojeluyhdistystä. Tammikuun 22 lopulla hallinto-oikeus kielsi välipäätöksessään aloittamasta susijahtia Somerniemellä valituksiin vedoten. Syyskuun viimeisenä päivänä 2022 Turun hallinto-oikeus kumosi Riistakeskuksen päätöksen lainvastaisena. Tämä on juuri se asia, mikä tässä asiassa mielestäni on oikein. Luonnonsuojeluyhdistykset voivat aina valittaa, ja sudet esimerkiksi Somerolla ja Somerniemellä aiheuttavat monenlaista vaivaa, muun muassa koulukyytikuluja ja ongelmia farmareille. Nämä yhdistykset pystyvät käytännössä torppaamaan kaiken. Lisäksi poikkeusluvan hakeneminen on hankalaa ja kaikin puolin negatiivinen kokemus, niin ettei siihen mielellään uudestaan lähde.

Haluaisin vielä myös mainita, että eivät metsästäjät metsästämillä ole susia poistamassa vaan vastaamassa kyläyhteisöjen tarpeisiin ja etsimässä niihin ongelmiin ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Niin ikään on hyvä, että jatkossa valiokunta hyväksyy kansalaisaloitteeseen sisältyvän ehdotuksen siltä osin kuin se katsoo tarpeelliseksi täsmentää metsästyslain 41 a §:n sääntelyä siten, että säännös vastaa suden suojelua koskevien poikkeusten osalta muiden rauhoitettujen lajien osalta vallitsevaa EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan poikkeusperusteiden tulkintaa sellaisena kuin se on vahvistettu EUTI:n oikeuskäytännössä. Tällöin sääntely sallii suden metsästyksen poikkeusluvalla muiden poikkeuksen soveltamiselle asetettujen edellytysten täytyessä myös silloin, jos suotuisaa suojelutasoa ei ole suden osalta vielä saavutettu, jos toimenpiteellä ei aiheuteta haittaa suotuisan suojelutason saavuttamiselle. Tämä oli valiokunnan lausumaehdotus numero 3.

Kannatan lämpimästi valiokunnan mietintöä ja kiitän valiokunnan puheenjohtajaa, valiokunnan enemmistöä ja neuvoksia hyvästä yhteistyöstä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Kettunen.

17.51 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä tästä aloitteesta, Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen, ja sitä kautta kiittää, että tämä asia on tullut nytten eduskuntaan ja nyt sitä käsitellään tässä toisessa keskustelussa mietinnön osalta. Kansalaisaloitteen taustallahan on huoli maaseudulla asuvan väestön ja heidän kotieläintensä turvallisuudesta, huoli suden maaseudun elinkeinolle aiheuttamista vahingoista sekä halu turvata suomalaisen, erityisesti koiran kanssa tapahtuvan, metsästyksen jatkuminen, ja tähän on kultuuria meillä Suomessa, koiralla metsästäminen.

Olen tyytyväinen, että valiokunta on jättänyt viisi lausumaehdotusta, joista luen lausumaehdotus numero 4:n: ”Eduskunta edellyttää, että kannanhoidollista metsästystä koskevat luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollinen muutoksenhaku huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana ja että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja niitä koskevat valitukset käsitellään kiireellisinä.” Tämä on todella ansiokas lausumaehdotus. Nimittäin tänä metsästyskautena, kun 20.8. muun muassa karhun mehtuu alkoi, kotipaikkakunnallani Kuhmossa 18 karhulupaa pistettiin toimeenpanokieltoon hallinto-oikeuden toimesta, koska näistä luvista oli valitettu. Ja oli harmillista, että kun karhun mehtuu tänä syksynä alkoi lauantaina, niin päätös hallinto-oikeuden toimeenpanokiellosta tuli saman viikon tiistaina, ja tänään tuli sitten lopulta päätös hallinto-oikeudesta, että karhun mehtuu voi jatkua tänä päivänä. No, nythän on käynyt niin, että osa karhuista on jo siirtymässä talviunille ja metsästäjät tekivät asianmukaisen päätöksen, että tänä metsästyskautena ei enää kannata karhua metsästä, vaan rauhoitetaan nyt lopullisesti karhunmetsästys, totta kai, koska osa karhuista on jo lähtenyt talviunille. Mutta haluan nyt muistuttaa siitä, että tämä lausumaehdotus on todella tärkeä ja että hyvissä ajoin, mikäli tulevista suden kannanhoidollisista metsästysluvista valitetaan, ne käsitellään mahdollisimman nopeasti, ja tätä kautta turvataan se, että asianmukainen, rauhallinen kannanhoidollinen metsästys suden ja muittenkin suurpetojen osalta sitten toteutuu tulevaisuudessa.

Haluan vielä edelleenkin kiittää valiokuntaa ja valiokunnan puheenjohtajaa ansiokkaasta työstä ja asianmukaisesta mietinnöstä ja lausumaehdotuksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kankaanniemi.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

17.54 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Susista ja niiden määrästä ja uhasta on puhuttu tässä salissa ainakin se 35 vuotta, jonka itse olen seurannut joko täällä tai sitten välillä vähän aikaa vuorotteluvapaalla, ja varsinkin viimeiset 27 vuotta, kun olemme olleet Euroopan unionin jäseniä. Noissa unionin jäsenyysneuvotteluissa meille tapahtui valitettavasti sellainen virhe, että pääsivät menemään liittymissopimuksessa ehdot sellaisiksi, että meiltä meni päätösvaltaa, jonka pitäisi meillä näissä asioissa olla varmasti niin valkoposkihanhiin kuin susienkin osalta. Olemme siis olleet EU:n orjia tässä asiassa, oma päätösvalta on ollut poissa. Nyt on syytä antaa kiitos kansalaisaloitteelle ja maa- ja metsätalousvaliokunnalle siitä, että tämä asia on nyt tässä ottamassa hyvän askeleen eteenpäin. Toivottavasti ei jatkossa seuraavaa 35:tä vuotta tarvitse tästä asiasta keskustella, vaan järki voittaa. Mietintö on sen mukainen, että siinä järki voittaa, enemmistön kannan mukainen.

Arvoisa puhemies! Susi kuuluu kyllä Suomen luontoon, mutta vain erämaihin. Siellä niille on luontaista elintilaa ja myös ruokaa. Mutta kun susia on liikaa, niin ne tulevat sieltä erämaista myös lähelle asutusta, ihmisasutusta, ja aiheuttavat pelkoa ja todellista vaaraa kotieläimille ja ihmisille. Tämä ei tietystikään ole hyväksyttävää, siksi susien määrää maassa on pystyttävä ja oltava valmiit pitämään siinä suuruudessa, että sudet pysyvät siellä erämaissa. Se, että ne tulevat sieltä lähelle asutusta, tapahtuu varmasti suurelta osin ruuan perässä. Jos erämaissa ei ruokaa riittävän suurelle määrälle susia ole, niin ne tulevat sitten lähelle ihmisasutusta ja käyvät myös kotieläinten kimppuun ja sitten myös ihmisille aiheuttavat vaaraa. Tähän on syytä puuttua ja estää myös se, ettei sitten liian runsas susimäärä hävitä muita metsän luontaisia eläimiä.

Arvoisa puhemies! Voisi olla hyvä, että Helsingin keskuspuistoonkin tuotaisiin yksi susilauma, niin täällä Helsingissäkin voitaisiin nähdä, minkälaista on niiden kanssa elää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Koponen, Ari.

17.57 Ari Koponen ps: Puhemies! Kaksi vuotta sitten tässä salissa avattiin suden kannanhoidollista metsästystä koskevan kansalaisaloitteen käsittely. On todella sääli, että jo silloin täällä eduskunnassa ei proaktiivisesti tartuttu susien aiheuttamiin ongelmiin, mutta onneksi kansalaiset ymmärsivät tilanteen vakavuuden. Kiitos vielä kertaalleen kansalaisaloitteen alullepanijoille ja nyt myös maa- ja metsätalousvaliokunnalle tästä työvoitosta.

Toivoin hartaasti silloisessa puheenvuorossani, että ratkaisut tehtäisiin ilman isompia intohimoja kumpaankaan suuntaan ja asiassa kuultaisiin myös kentän ääntä tarkalla korvalla. Nyt näyttää, että järki voittaa. Aloitteen tarkoituksena ei ole poistaa sutta Suomen luonnosta, vaan taustalla on aito huoli maaseudulla asuvan väestön ja heidän kotieläintensä turvallisuudesta, suomalaisille tärkeän koirametsästyksen rapautumisesta ja suden maaseudulla elinkeinoille aiheuttamista vahingoista.

Puhemies! Hyvin perusteellisesti laadittu valiokunnan mietintö on vihdoinkin valmistunut, ja näyttäisi siltä, että olemme menossa kohti suden kannanhoidollista metsästystä täällä Suomessakin. Tämä on oikea suunta. Harmillisesti mietintö ei ole aivan yksimielinen. Vihreiltä puuttuu edelleen pitkän ja seikkaperäisen selvityksenkin jälkeen ymmärrys susialueilla elävien ihmisten arjesta ja susien aiheuttamista ongelmista, vaikka lähes poikkeuksetta valiokunnan saamissa lausunnoissa katsotaan, että suden kannanhoidollinen metsästys on osa EU:n luontodirektiivin mahdollistamaa keinovalikoimaa. Viimeistään tämän mietinnön pohjalta tuli todistettua, että tukea kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseen tulee lähes kaikkien puolueiden edustajilta. Nyt on tekojen aika.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Edustaja Pitko puhui ilakoinnista, ja se kertoo vahvasta ideologisesta latauksesta. Täällä kukaan ilakoi, reagoimme vain ihmisten huoliin ja ongelmiin. Voisi myös esittää kysymyksen, oletteko käyneet seuraamassa suden metsästystä ja juttelemassa näiden ihmisten kanssa heidän kokemistaan ongelmista. Oletteko käyneet seuraamassa, mitä poikkeusluvan hakeminen edellyttää ja vaatii? Voin vastata näihin kysymyksiin: ette ole.

Edustaja Kettunen puhui hienosti. Kuhmossa tosiaan kannanhoidollinen karhunmetsästys sallittiin, mutta metsästäjien vastuullisuus nousi jälleen kerran esiin. Niitä ei metsästetä enää tänä vuonna, tällä kaudella.

Loppuun vielä metsästäjille: Meitä kortinhaltijoita on Suomessa yli 300 000. Meillä on yhteinen, perinteikäs, arvokas harrastus, mikä on monille myös paljon enemmän — se on elämäntapa. Ei nälvitä toisiamme, vaan pidetään yhtä. Se takaa myös tuleville sukupolville tärkeän metsästyskulttuurin säilymisen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Pitko.

18.00 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vielä loppuun nostaa yhden asian, mistä emme ole keskustelleet tämän kansalaisaloitteen salikeskustelun myötä, nimittäin laittoman salapyynnin. Yksi suden kannanhoitoa ja koko susikeskustelua vaikeuttavista asioista on rehottava suden salametsästys. Jo nykyisellään susia metsästetään vuosittain merkittävästi enemmän kuin lupa olisi, eli tosiasiallista kannanharvennusta tapahtuu koko ajan salametsästäjien toimesta. Laittomien salakaatojen myötä tilastointi siitä, miten monta sutta Suomessa tosiasiallisesti on, vaikeutuu. Salakaadoilla vaarannetaan alueellisia susipopulaatioita ja valitettavasti myös usein aiheutetaan lisäongelmia, kun laumat hajotetaan, kuten täällä edustaja Hassi kuvasi tilannetta, missä yksin vaeltelevat sudet tulevat herkemmin pihalle kuin laumat.

Suomessa ja myös Ruotsissa suden yleisin todettu kuolinsyy on salametsästys. Pelkäämme tänä vuonna on jo todettu useita salakaatoja ja niiden yrityksiä. Arvioiden mukaan vain kymmenen prosenttia salakaadoista tulee julki. Ihmettelen syvästi, miksi maa- ja metsätalousvaliokunta ei nostanut tätä salametsästystä mietintöönsä lainkaan. Kuulimme asiasta kyllä asiantuntijoita. Meille esiteltiin myös keinoja salametsästyksen torjumiseksi. Tässä mietinnön vastalauseessa esitämmekin yhtenä lausumaehdotuksena, että sellaisilla alueilla, missä on todettu harjoitettavan suden salametsästystä, ei tule myöntää poikkeuslupia sudenmetsästykseseen. Jos oikeus otetaan omiin käsiin, siitä pitää olla myös seurauksia. Toivomme, että tällä voitaisiin siis ehkäistä suden salametsästystä. Se, että salametsästys vaikuttaa mahdollisuuteen harjoittaa laillista metsästystä, on yksi erittäin perusteltu kannuste lailliseen käytökseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivelä.

18.02 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen mainitsi täällä, että sudet aiheuttavat enemmän tunteita kuin isot kriisit, ja olen tästä samaa mieltä, mutta on hyvä huomata, että tunteet eivät kuitenkaan aina perustu faktoihin. Ja koska tämä aihe aiheuttaa niin paljon tunteita ja myös pelkoja, niin ihmettelen sitä, miksi täällä halutaan toisten edustajien puolesta oikein lietsoa tätä vastakkainasettelua ja lietsoa pelkoa ja haukkua muiden edustajien näkemyksiä. Vaikea ymmärtää, mitä tämä tässä tilanteessa auttaa.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Sitten ajattelen, että kyllä meidän jostain pitäisi kuitenkin pystyä jakamaan yhteinen näkemys, ja kun kuuntelen puheita, niin olen huomannut, että kuitenkin aika paljon jaetaan sitä näkemystä, että sudellakin on jonkinlainen oikeus olla täällä osana suomalaista luontoa. Siksi, kun fakta kerta on se, että susi on Suomessa erittäin uhanalainen laji ja susi on osa meidän luonnon monimuotoisuutta ja se monimuotoisuus hupenee ja lajikato myös uhkaa ihmisen hyvinvointia, ja fakta on myös se, että Suomen susikanta on erittäin pieni ja se on jopa vaarassa kadota kokonaan, niin tätä taustaa vasten tällainen suden kiintiömetsästys ei kyllä ole millään tavalla perusteltua.

Se, mikä mielestäni on erittäin oleellista, on juuri se, mikä täällä on tuotu esille — edustaja Hassi mainitsi sen ja myös edustaja Pitko äsken omassa puheenvuorossaan — että tällainen ajattelu siitä, että kiintiömetsästyksellä voitaisiin juuri vaikuttaa näihin suurimpiin konfliktitilanteisiin, on yksinkertaisesti väärä. Eli me ei kiintiömetsästyksellä myöskään auteta siinä, että susihaitat vähenisivät ja pelot ja konfliktit vähenisivät. Sen lisäksi, kun täällä nyt keskitytään erityisesti haittaa ja pelkoa aiheuttaviin susiin, mielestäni hyvä huomio on se, minkä edustaja Hassi toi myös tässä esille, että tämä poikkeuslupamenettely on olemassa, ja harvinaisesti juuri tämä on se kohta, jossa me kaikki ollaan täällä yksimielisiä näiden esitysten suhteen. Eli on erikoista, että juuri tämä on se kysymys, johon täällä sitten tartutaan, kun se ei ole se asia, josta olisimme erimielisiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Mäkelä.

18.05 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kun edustaja Pitko otti esille tämän kysymyksen susien salametsästyksestä, niin juuri siksi, kun ollaan siinä tilanteessa, että ilmeisesti salametsästystä tapahtuu — ja mitä ilmeisemmin suuressakin määrin — tähän asiaan pitää puuttua lainsäätäjän toimesta niin, että susien laillinen metsästys mahdollistetaan siihen rajaan saakka, ettei tällaiselle toimenpiteelle, kuten salametsästykselle, ole tarvetta. [Jenni Pitkon välihuuto]

Se, että ihmiset ottavat tällaisissa asioissa oikeuden omiin käsiinsä, kertoo jo melko tullehtuneesta tilanteesta, siitä, että heidän mielestään yhteiskunta ei ole kyennyt huolehtimaan heidän turvallisuudestaan heidän omissa kotipaikoissaan, heidän kotieläimiensä turvallisuudesta tai jopa heidän omien lastensa turvallisuudesta riittävässä määrin mahdollistamalla näiden susien kaatamisen. Kun oikeus otetaan omiin käsiin, niin kyllähän se sitten viime kädessä tapahtuu, mutta se ei ole kenenkään etu, että näin toimitaan, ja siksi meidän pitääkin sallia sekä haittaa aiheuttavien susien metsästäminen että kannanhoidollinen metsästäminen. Oikeastaan ihan sama, millä nimellä sitä kutsutaan, kunhan niitä susia kaadetaan tarpeeksi, ettei näitä ongelmia koidu. [Satu Hassi: Just tuo on harhakäsitys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Koponen.

18.06 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelä vei sanat tuossa suustani. Kun on kannanhoidollista metsästystä, nämä ongelmat vähenevät, ja näin ei salametsästystä myöskään tule, eli siinä voittaa niin susi kuin myös ihmiset. Sitten tästä susien määrästä: tuossa on Venäjälle avoin raja, eli sudet menevät tässä edestakaisin. Ja Luken arviotkin tuntuvat kenttää kuunnellessa hyvin pieniltä, eli kukapa tietää oikeaa määrää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

18.07 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Mäkelä jo puhui aikaisemmin tuosta, että juuri sen takia, että ihmisten ei tarvitse ottaa oikeutta omiin käsiinsä, on syytä muodostaa laki, jotta susia poistetaan kannanhoidollisesti ja myöskin häirikkösudet voidaan poistaa.

Edustaja Koponen viittasi tuossa näihin arvioihin susien määrästä. Minä itse en oikein luota siihen: kun noin kolme neljä vuotta sitten sanottiin, että Suomessa on susia 200 kappaletta, niin miten se on matemaattisesti mahdollista, että noin kuukauden välein Jalasjärvellä jää yksi prosentti näistä Suomen susista auton alle? Elikkä kun kaksi sutta Jalasjärvellä jäi auton alle, niin minun mielestäni se kertoo siitä susien määrästä aivan jotain muuta kuin sen, että niitä olisi ollut 200.

On hyvä asia, että tämä etenee, ja tämä mietintö on hyvä. Hienoa, että kansalaisaloitteen kautta on tämä asia lähtenyt vireille, ja se kertoo vain siitä kansalaisten huolesta omien lastensa turvallisuutta kohtaan. Toivon, että laki saadaan marraskuuhun mennessä tänne pöydälle ja hyväksyttyä niin, että tämä asia saadaan edes korjaantumaan päin.

Itse olisin valmis siihen, että kaikki sudet, jotka asutuskeskuksiin tulevat, poistetaan, koska mielestäni meidän pitää saada susi pelkäämään ihmistä siinä määrin, että se ei tule asutuksen lähelle — vaan kuten edustaja Kankaanniemi sanoi, että Suomessa on tilaa sushille, mutta niiden susien paikka on tuolla erämaissa ja poissa asutuskeskuksista ja poissa maatalouden tuotantorakennuksista. Tämä on ihan järkyttävää, kuinka paljon on esimerkiksi lampaita susi raadellut hengiltä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kinnunen.

18.10 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa puhemies! Tässä vähän tuntuu, että nyt toiset puhuvat aidasta ja toiset aidanseipästä. Susi mahtuu Suomeen kyllä, ja itse kun olen ollut luonnonvararikosten tutkinnanjohtaja, niin voin todeta, että ei se salametsästys niin hirveätä ole, että nyt ne 300 000 metsästäjää tarvitsisi ristille naulata. Sitä esiintyy. Sitä esiintyy, sitä en kiistä missään nimessä, mutta se ei ole ihan niin mittavaa kuin ehkä nyt tästä tuli se mielikuva. Ymmärrän ihan tasan tarkkaan, että meillä mahtuu susi tänne Suomeen, mutta se täytyy myöskin ymmärtää, että se pitää sieltä poistaa, missä se häiritsee maataloutta ja missä se häiritsee ihmisten koulunkäyntiä, itäisessä Suomessa varsinkin.

Vaikka tämä nyt ei ole yksimielinen ja vaikka tässä nyt on eriävää mielipidettä, niin minä nyt näkisin, että kyllä tämmöisenään pitäisi hyväksyä tämä laki. Mutta en minä näe syytä, miksi on nyt lähdetty näin voimakkaaseen vastakkainasetteluun tässä asiassa, kun kaikki kuitenkin ovat sitä mieltä, että ne haitalliset sudet pitäisi poistaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

18.11 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä loppuun sellainen kriminaalipoliittinen huomio, että vaikka tietenkin on selvää, että salametsästys on rikos ja siitä pitää tulla tuomio, niin kyllä ne tuomiot tällä hetkellä oikeuskäytännössä sekä lainsäädännössä ovat täysin suhteettomia monista muista rikoksista saataviin tuomioihin. Jos ihmisen aikoo pahoinpidellä sellaiseen kuntoon, että saisi suuremman rangaistuksen kuin suden salametsästyksestä, niin täytyy nähdä todella suuri vaiva siinä pahoinpitelyssä. Tämä on sellainen asia, mihin pitäisi puuttua. Ja jos ihminen puolustautuu esimerkiksi hyökkävää karhua vastaan ja ampuu sen karhun, niin käsitykseni mukaan se on aina lähtökohtaisesti epäily törkeästä

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

metsästysrikoksesta, joka on erittäin raskas rikos, mikä tarkoittaa aseiden poisviemistä ainakin väliaikaisesti. Tämä on aivan kohtuuton seuraus siitä, että ihminen puolustaa itseään tai kotieläimiään.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Valkoposkikihanhien metsästyksen salliminen

Kansalaisaloite KAA 3/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 74, 86, 105/2020 vp

Lakialoite LA 32/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2022 vp

Ainoa käsittely, toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn ja toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2022 vp. Ainoassa käsittelyssä päätetään kansalaisaloitteesta ja toimenpidealoitteista. Toisessa käsittelyssä päätetään lakialoitteeseen sisältyvästä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. — Mennään keskusteluun. Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! En vastusta sitä, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikihanhien hyödyntäminen sallitaan. Sen sijaan vastustan kyllä vankasti sitä, että se tehdään epätarkoituksenmukaisella, monimutkaisella ja lisäksi vielä luonnonsuojelulain reunaehtoja vaarantavalla tavalla — siihen nimittäin tämä valiokunnan mietintö on päätynt. Erityisen valitettavaa tässä esityksessä on se, että olisi toinen, paljon järkevämpi tapa, eli kun valiokunnan mietinnössä esitetään poikkeusta luonnonsuojelulakiin, oikeampi tapa sallia hyödyntäminen olisi metsästyslaki. Sitä itse asiassa tämä kansalaisaloite ja käsittelyssä oleva toimenpidealoite myös ehdotti.

Jos valkoposkikihani siirrettäisiin metsästyslakiin, tavoite hyödyntämisestä saavutetaan helposti. Riistalajien joukkoon siirtämällä hyödyntäminen tulee suoraan mahdolliseksi, vaikkakin, kuten tiedämme, metsästystä voidaan edelleen harjoittaa vain poikkeusluvalla silloinkin.

Luonnonsuojelulain piirissä poikkeuksen rakentaminen on monimutkaisempaa kuin on tarvis. Lisäksi se on vastoin luonnonsuojelulain tavoitteita. Luonnonsuojelulaissa pidetään huolta luonnosta ja rajataan sen käyttöä, joten on tarpeetonta ja haitallista rakentaa luonnonsuojelulakiin poikkeuksia, jos sama tavoite saavutetaan siirtämällä valkoposkikihani lakiin, jonka tavoite on nimenomaan säännellä metsästystä.

Arvoisa puhemies! Valkoposkikihanhien aiheuttamien haittojen ehkäisy vaatii monipuolista keinovalikoimaa. Tähän asiaan pätee myös sama kuin aiempaan käymäämme susikeskusteluun: Jos halutaan vähentää luonnon eläinten aiheuttamaa haittaa, on syytä huolehtia ensisijaisesti keinoista ehkäistä vahinkoja. Hanhien kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että pitää todella ottaa käyttöön keinot, joilla hanhet ohjautuvat ruokailemaan muualle kuin viljelyk-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

sille. Tässä pelkästään ampuminen ei toimi, sillä hanhet palaavat, jos niillä ei ole muuta sopivaa ruokailupaikkaa lähellä. Siksi tarvitaan hanhipeltoja, joihin hanhet voivat ohjautua.

Valkoposkihanhiin siirtoa luonnonsuojelulaista metsästyslakiin puoltaa se, että metsästyslaki on maa- ja metsätalousministeriön vastuulla, ja saman ministeriön vastuualueelle kuuluvat myös ne elinkeinot, joille valkoposki pääosin aiheuttaa haittaa.

Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan mietintökin toteaa, EU-lainsäädäntö ei sanele sitä, että valkoposkihanhesta pitäisi päättää luonnonsuojelulaissa. Useissa EU-maissa tämä laji on metsästyslaissa. Oikea paikka on siis metsästyslaki. Ei rakenneta tarpeettoman monimutkaista ja luonnonsuojelulain tavoitteiden kanssa risteävää lainsäädäntöä.

Teen vastalauseen mukaiset ehdotukset. Ehdotan, että eduskunta hylkää valiokunnan lausumaehdotukset 2 ja 3 ja hyväksyy vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.16 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tämän vastalauseen pääsisältö on sen ajatuksen haastaminen, että luonnonsuojelulailla suojeltuja eläimiä voitaisiin hyödyntää. Kuten tässä vastalauseessa on tuotu esille, luonnonsuojelulain tarkoitus on suojella luontoa eikä siksi luonnonsuojelulaissa pidä avata mahdollisuutta suojeltujen lajien tappamiseen niin, että mahdollisuutena olisi suojellun lajin hyödyntäminen ja syöminen. Itse myös jaan nämä näkemykset, että eläinten hyödyntämisen salliminen luonnonsuojelulaissa olisi haitallista useasta syystä. Ensinnäkin se on vastoin koko luonnonsuojelulain tavoitetta, toiseksi se avaisi oven sille, että suojeltujen lajien tappamisesta ja syömisestä tehtäisiin hyväksyttävää, ja kolmanneksi se myös vaikeuttaisi uhanalaisten lajien suojelun valvontaa. Olen myös sitä mieltä, että hanhiin aiheuttamien vahinkojen torjumisessa ja estämisessä muiden keinojen kuin ampumisen tulee aina olla ensisijaisia, ja aivan kuten edustaja Pitko tässä edellä puhui, ennaltaehkäisy on aivan ensisijaista.

Arvoisa puhemies! Me vasemmistoliitossa haluamme korostaa politiikassa sitä, että luonnonvaraiset eläimet ovat itseisarvoisia ja tuntevia olentoja. Ajattelen, että on todella tärkeää, että myös politiikassa edistettäisiin voimakkaammin eläinten oikeuksia ja eläinten hyvinvointia, eläinten aseman parantamista, joka tällä hetkellä valitettavasti jää todellakin paitsioon. Siksi jälleen tässäkin kohtaa itse toivoisin, että eläinten näkökulma korostuisi, meillä olisi mahdollisimman korkea kynnys tappamiseen ylipäätään ja toisaalta meillä olisi mahdollisimman korkea halu eläinten itseisarvon kunnioittamiseen.

Kannatan edustaja Pitkon tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

18.18 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässäkin käsittelemme tärkeää kansalaisaloitetta, ja kiitos sen vireille laittajille ja allekirjoittaneille.

Tosiaan tässä kansalaisaloitteen taustalla on huoli valkoposkihanhen kehityksestä ja siitä, miten suuria vahinkoja se aiheuttaa muun muassa viljelyksille ja viheralueille. Esimerkiksi vuonna 2020 valkoposkihanhiin aiheuttamia viljelysvahinkoja korvattiin yhteensä noin 3,4 miljoonalla eurolla. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen ei ratkaise tätä valkoposkihanhiongelmaa, koska hanhiin ampuminen voi tapahtua vain lintudirektiivin poikkeusluvalla sen direktiivin vuoksi eikä esimerkiksi lajin siirtäminen kansallisesti riis-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

talajiksi muuta tätä direktiivin asettamaa lähtökohtaa. Suomea siis sitovat nämä velvoitteet, eikä tällä hetkellä ole mahdollista metsästystä aloittaa valkoposkihanhen hallitsemiseksi ja tämän kannan paremmaksi säätelyksi.

Nyt valiokunta sitten ehdottaa erilaisia toimia, muun muassa sitä, että ministeriön tulee aktiivisesti vaikuttaa komissioon ja EU-jäsenvaltioihin, jotta valkoposkihanhen luokittelua muutetaan ja laji siirretään niiden lajien joukkoon, joiden metsästäminen voidaan sallia koko Euroopan unionin alueella.

Tässä valiokunnan mietinnössä on hyviä kannanottoja. Nostan täältä esille myöskin tämän, että tässä nyt sitten ehdotetaan tämän valkoposkihanhen tapetun yksilön haltuunoton ja hyödyntämisen mahdollisuutta, mikä on tärkeää, koska ei ole mitään mieltä jättää niitä hanhia syömättä ja hyödyntämättä.

Oikein hyvä mietintö, ja lämpimät kannatukset tälle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.20 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Täällä on käsittelyssä mietintö kansalaisaloitteesta Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen, ja tämä valiokunnan päätösehdotus on kohtuullinen ja oikeansuuntainen. Täällä todetaan, että EU:n sopimusta muutetaan ja valkoposkihanhi siirretään lintudirektiivin liitteeseen II ja lintujen karkottaminen ampuamalla sallitaan myös keväällä pesintärauha huomioiden. Tämä on eduskunnan edellytys. Sitten eduskunta edellyttää, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhiin hyödyntäminen sallitaan ja lupamenettelyä sujuvoitetaan. Mielestäni tätä pitäisi saada metsästää aivan vapaasti, koska nämä viljelysvahingot, mitä lintu aiheuttaa Suomessa, ovat varsin suuret.

Täällä on puhuttu paljon näistä hanhipelloista ja nostettu niitä esiin, mutta oikeastaan en tiedä, miten niitä lintuja opastaisi niille hanhipelloille tai minkälaiset opasteet niille pitäisi olla, että ne tietävät, minne laskeutua. Sitten kun käytössä on ollut joitain hanhipaimenia, niin en tiedä, millä he näitä pelottelevat, lyövätkö kattilankansia yhteen vai mitä tekevät, mutta eihän tämä nykymaatalouteen voi liittyä sillä tavalla, että nämä linnut tekevät satovahinkoja maataloille ja niitä joudutaan korvaamaan sitten valtion kassasta.

Sitten semmoinen huomio vielä, että onhan tämä tilanne vähän älytön, että näitä hanhia ei ole saanut ampua Suomessa ja silti linnut ovat saaneet ruokailla täällä maajussien viljelyksillä ja syöneet monet suomalaiset pellot tyhjiksi, ja lentävätkö ne sitten jossakin vaiheessa etelään. Mutta suomalaiset henkilöt sitten menevät Viroon ampumaan näitä samoja lintuja, ja minun mielestäni olisi paljon selkeämpää ja siinä säästyisi polttoainetta ja päästöjä, kun niitä saisi ampua suoraan Suomessa, ettei tarvitsisi mennä Viroon ampumaan niitä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

18.23 **Rami Lehto ps:** Arvoisa herra puhemies! Kuten tässä valiokunnan lausunnossa todetaan, sisämaassa pysyvä populaatio pesii Lahden—Hollolan Vesijärvellä ja Etelä-Päijänteellä. Kotikaupungissani Lahdessa tämä on ollut jo vuosia todella suuri ongelma. Siitä on hirveästi keskustelua kansan parissa. Lahtelaiset olivat aivan kypsiä näihin hanhiin. Ne valtaavat kaikki alueet. Siitä on nyt kaupunki yrittänyt ely-keskuksenkin kanssa taistella, ja Varsinais-Suomen ely-keskus on antanut Lahden kaupungille lupatarpeen arvion, jonka

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

mukaan valkoposkihanhia saa rauhallisesti ja suunnitelmallisesti ohjata pois Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan kartanopuiston hiekkapintaisilta uimarannoilta — elikkä hiekkapintaiset rannat. Meillä on uimarantoja kaupungin parhaimmilla paikoilla, missä kaikki kaupunkilaiset viihtyvät. Jos siinä on kymmenen metriä hiekkaa, niin siitä saa hätistellä pois rauhallisesti tai dronella, mutta jos hanhet menevät siitä hiekalta siihen nurmelle, missä ihmiset ottavat aurinkoa, ovat piknikillä, istuvat perheineen, ei saa häätää. Te voitte arvata, kuinka paljon siellä on jätöksiä. Sinne kun menee aamulla, kun ne vielä ovat yön olleet siinä hiekalla, niin hiekka ja nurmikko ovat täynnä sellaisia köntsiä. Se ei ole hanhenmaksaa, ne ovat hanhen jätöksiä, ja niitä on. Siinä on uimarantaa jouduttu sulkemaankin välillä, kun veden tila on ollut niin saastunut niistä jätöksistä, ettei siihen voi mennä uimaan.

Tämä on aivan naurettavaa aina kaupungilla, kun ne hyökkäävät ihmisten kimppuunkin. Kun meillä on kaupungin keskellä puisto järven rannalla, niin ihmiset eivät uskalla edes ajaa pyörällä ohi, kun ne hyökkäävät kimppuun, saatikka kävellä koiran kanssa siitä. Ne ovat tulleet todella aggressiivisiksi, ja niitä vain tulee koko ajan vuosi vuodelta lisää.

Sitten jos ajatellaan, kuinka paljon nämä valkoposkihanhet aiheuttavat muualla maassakin rehunurmelle ja syysrukiille ja syysvehnän oraille tuhoja, niin ne vievät meidän ruokaa. Me puhutaan paljon, että meille tulee ruokapula ja me tarvitaan ruokaa ja kaikkea, ja sitten täällä puhutaan, että ratkaisu on, että hanhille on omat pellot — niin kuin susillekin susimetsät, samoin hanhille hanhipellot sitten. [Jenni Pitkon välihuuto]

Kyllä minä kannatan tätä valkoposkihanhen metsästyksen sallimista muutenkin kuin poikkeusluvalla, ja toivottavaa olisi, ettei menisi kuin vuosi tai kaksi, niin voitaisiin tv:stä katsoa, kun Kape Aihinen tekee valkoposkihanhea kermakastikkeessa. Se olisi ihan hyvä juttu. [Tuomas Kettunen: Tuli ihan vesi kielelle!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.26 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Nämä edustaja Lehdon kuvaamat ilmiöt hanhien aiheuttamista tuhoista toistuvat kyllä kautta maan. Ne ilmenevät Lappeenrannassa, kotikaupungissani — uimarantoja on jouduttu rajoittamaan hanhien määrän takia. Sinne on yritetty viritellä kaikennäköisiä esteitä, että hanhet pysyisivät pois sieltä, ja sellainen toimii varsin huonosti luonnonvaraisten eläinten kanssa. Kun ne tottuvat raja-aitoihin, niin sitten ne tulevat uudestaan rannalle ja menevät niitten aitojen alta.

Tällaiset ilmiöt, että hanhia on niin paljon, että ne tuottavat ongelmia, johtuvat pohjimmiltaan siitä, että niitä lintuja tosiasiaassa on liian paljon. Eli niiden suojelulle luonnonsuojelulain perusteella ei ole olemassa järkeviä, tosiasiallisia perusteita, vaan suojelu on pelkästään jäänyt päälle ja sen purkaminen ei käytännössä onnistu. Tähän ongelmaan on törmätty aiemminkin esimerkiksi merimetsojen kanssa ja nyt törmätään valkoposkihanhien ja kanadanhanhien kanssa.

Mitä tulee tähän vastalauseessa esitettyyn hanhien siirtoon metsästyslain puolelle, niin toivoisin, että edes valiokunnassa mukana olleet edustajat olisivat lukuineet sen valiokunnan mietinnön. Siellä on tuhansien merkkien pituinen selvitys siitä, miksi se metsästyslakiin siirtäminen ei toimi — minkä näköistä byrokratian vaikeutta se tuottaa eikä loppujen lopuksi johda siihen tilanteeseen, että niiden hanhien metsästäminen olisi käytännössä yhtään sen mahdollisempaa kuin nytenkään.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Mitä tulee taas sitten hanhiin muissa maissa, niin herää kysymys, olemmeko me samassa EU:ssa virolaisten tai ruotsalaisten kanssa, jos he voivat ampua valkoposkihanhia jollain verukkeella — periaatteessa ihan sama millä, kunhan tähän ongelmaan voidaan puuttua — ja he voivat vielä syödäkin ne hanhet ja Suomessa mikään tällainen ei onnistu. Jokainen ymmärtää, että on täysin järjenvastainen ajatus, että ammuttaisiin lintuja, jotka sitten sen jälkeen on haudattava, ettei niitä pystytä hyödyntämään sen ampumisen jälkeen. Kuka metsästäjä sellaiseen touhuun lähtee mukaan? Siitähän pitäisi maksaa palkkaa, että joku viitsisi lähteä sellaista touhua tekemään. Tekijät puuttuvat, tähän siinä varmaan on tarkoituksenakin.

Toisena esimerkkinä näistä merimetsoista, mistä mainitsin aiemmin: Ahvenanmaalla, joka kuitenkin on tietävästi vielä Suomen aluetta, niitä voidaan ampua ja niitä voidaan käyttää ravintona, vaikkei se Suomessa jostain syystä onnistukaan. Eli kyllä meillä on mestareita, virkamiehiä, keksimään verukkeita ja menemään EU:n selän taakse. Näissä asioissa täytyy vain ottaa tiukempi ote ja viedä näitä asioita eteenpäin eduskunnan ja päättäjien toimesta. Ja nyt valiokunnan mietintö, ainakin jollain tasolla lausuminen, tätä tavoitetta kyllä edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

18.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Mäkelälle hyvästä puheenvuorosta ja hyvin perustelluista ajatuksista.

On surullista, että Suomessa luonnonsuojelulla tehdään semmoista kampanjointia erilaisia ihmisryhmiä vastaan. Maanviljelijät ovat tässä suurimmassa hädässä. Ystäväni lähetti puolitoista viikkoa sitten Liperin ja Outokummun rajalta kuvan hänen pelloltaan. Hänellä on iso uusi kahden robotin navetta, jossa lypsetään lehmiä ja harjoitetaan taitavasti ja osavasti, suurella ammattitaidolla ja suurella rakkaudella maidontuotantoa ja lihantuotantoa. Se valkoposkihanhi määrä heidän pellollaan tuhosi valtavan määrän satoa, aiheutti korvaamatonta vahinkoa — siksi korvaamatonta vahinkoa, koska ne korvaukset, mitkä valtio niistä maksaa, eivät koskaan peitä kaikkia kustannuksia. Ja kaikki me tiedämme, tai pitää tässä eduskunnassa tietää, että maatalouden kannattavuus on niin heikoissa kantimissa tänä päivänä, että siellä eletään ihan aidosti kädestä suuhun.

Kyllä eduskunnan pitää kantaa vastuunsa ja tällaiset asiat hoitaa pois päiväjärjestyksestä, että saadaan valkoposkihanhi metsästettäväksi lajiksi. Se on täysin mahdollista, ja Euroopan unionin direktiivien ja sääntöjen puitteissa sitä tehdään monessa muussa valtiossa, miksi ei Suomessa?

Täällä pohjoisessa 60. leveyspiirin pohjoispuolella on Suomen maatalous. Ruotsissa suurin osa maataloudesta on 60. leveyspiirin eteläpuolella. Täällä pohjoisessa, missä me elämme, joka ainoa maanviljelijä ja hänen tekemänsä työ suomalaisen, oman ruuantuotannon varmistamiseksi on äärimmäisen arvokasta. Sen sijaan tällainen kekkulointi tällaisilla unionin säännöillä, joilla pyritään tekemään kiusaa ihmisille... Ei valkoposkihanhi enää voi olla uhanalainen, on miljoonia yksilöitä, ja se populaatio kasvaa todella eksponentiaalisesti, kun niitä on niin paljon. Samoin voisi sanoa, että tähän samaan yhteyteen, arvoisa puhemies, valkoposkihanhi rinnalle kuuluu esimerkiksi liito-orava. Niitä on, jos oikein muistan, satojatuhansia yksilöitä, ja se on uhanalaisten listalla. No, tällä samalla perusteella voitaisiin Suomessa julistaa kaikki nisäkkäät uhanalaisiksi hirvestä lähtien. Vain ja ainoas-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

taan hyttyset jäisivät sen ulkopuolelle, koska niitä on paljon enemmän. Tämä esimerkki kuvatkoon sitä tilannetta, miten absurdi se Suomessa on.

Hetki sitten käyty susikeskustelu osoittaa myös sen, että ne henkilöt, jotka tätä valtavaa hysteriaa lietsovat ja suojelevat tällä keinoin vastuuttomasti, ottavat riskejä ihmisen terveyttä ja henkeä kohtaan ja samoin sitten suomalaisia elinkeinoja, suomalaista ruuantuotantoa kohtaan ja maanviljelijää kohtaan erikoisesti. Vastuun kantaminen on sitä, että huomioidaan kokonaisuus. Luonnossa valitettavasti on niin, että jos ei tiettyjä kantoja säädellä täällä, niin sitten ollaan vaikeuksissa, ja tässä valkoposkikihanhiasissa olemme todella suurissa vaikeuksissa. Toivottavasti jonain päivänä tässä asiassa järki löytyy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

18.32 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan edustaja Pitkon ehdotuksia aivan kuten edustaja Kivelä, mutta ihmeekseni huomaan, että lähes kaikki muut edellä puhuneet paitsi edustaja Pitko ja edustaja Kivelä eivät näytä lukeneen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta ei ehdota, että Suomi ryhtyisi rikkomaan EU-direktiiviä tai Bernin sopimusta. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa, että hallitus vaikuttaa aktiivisesti komission ja EU:n jäsenvaltioihin, jotta valkoposkikihani, joka on oikeasti runsastunut, ei enää ole uhanalainen, voitaisiin siirtää lintudirektiivin II liitteeseen ja myös Bernin sopimusta vastaavasti muutettaisiin.

Valiokunnassa erimielisyyttä ei ole siitä, mikä olisi oikea paikka valkoposkikihanhelle kansainvälisissä sopimuksissa. Meillä ei ole erimielisyyttä myöskään siitä, pitääkö voida metsästää haittaa aiheuttavia valkoposkikihanhia, eikä siitä, että niin kauan kuin ne ovat näissä nykyisissä liitteissä ja sopimuksissa, tarvitaan poikkeuslupa. Erimielisyys koskee sitä, millä ehdoin metsästettyjä valkoposkikihanhia pitäisi voida syödä. Siitä syömisestäkään me emme ole erimielisiä.

Tässä jo muutama kollega on sanonut, että luonnonsuojelulaki on väärä paikka valkoposkikihanhelle. No, juuri sitä me vastalauseessa ehdotamme, että valkoposkikihani siirretään metsästyslakiin. Se ratkaisisi tämän syömisongelman automaattisesti. Se ei muuttaisi sitä, että niin kauan kuin valkoposkikihani on nykyisissä direktiivin ja Bernin sopimuksen liitteissä, sen ampumiseen tarvittaisiin poikkeuslupa, tarvittaisiin linnun aiheuttamiin vahinkoihin liittyvät perusteet, mutta tämän syömisasian se ratkaisisi. Valitettavasti valiokunnan enemmistö haluaa rikkoa luonnonsuojelulain systematiikan, sen peruseriaatteet, ja avata sellaisen mahdollisuuden, että jos rauhoitettuja eläimiä haittaperusteisesti saa poikkeusluvalla ampua, niin niitä saisi myös hyödyntää, ja tätä me emme pidä kannatettavana. Enkä ylipääntänsä pidä fiksuna menettelytapana, että tällä tavalla otetaan kantaa lakiesitykseen tai lakiin, joka on hallituksen yksimielisenä esityksenä parhaillaan toisessa eduskunnan valiokunnassa käsiteltävänä.

Kun olen kuunnellut asiantuntijoita, niin ymmärrykseni on, että se, [Puhemies koputtaa] mikä tätä vastustaa, on maa- ja metsätalousministeriö, joka ei halua sitä rumbaa vahingonkorvauksista viljelijöille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

18.35 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Luin tässä Ilta-Sanomissa 25.5.2020 ollutta juttua, jossa haastatellaan Suomen riistakeskuksen erikoistutkijaa Mikko Alhaista, ja jutussa kerrotaan, että silloin oli 1,4 miljoonaa hanhea Suomessa ja että ne tulevat pääosin Hollannin ja Belgian suunnalta. Sitten hän toteaa, että määrä kasvaa kymmenen prosentin vuosivauhtia, ja ennakoi, että vuonna 25 niitä olisi kaksi kertaa enemmän kuin oli silloin, eli noin kolme miljoonaa, ja 20 vuoden kuluttua, vuonna 40, tätä vauhtia noin 10—15 miljoonaa lintua.

Nyt tiedämme, että korvauksia valtio maksaa nyt muutaman, kolmisen, miljoonaa vuodessa, ja jos kasvu on tätä vauhtia, mitä tässä ennakoidaan, niin tietysti summat käyvät valtaviksi ja haitat aivan käsittämättömiksi. Ei todellakaan ole mistään suojelusta kysymys, ja tässä mielessä on kyllä kaikki panokset pantava siihen, että valkoposkihanhiin määrää voidaan tehokkaasti vähentää ja rajoittaa. Muutoin olemme siinä tilanteessa, mitä tässä jutussa kerrotaan Kanadasta, jossa lumihanhet ovat päässeet niin suureen määrään kasvamaan, että enää ei ollut niiden vähentämiseen mitään keinoja. Tällaiseen tilanteeseen Suomessa ei saa päästä. Tähän on puututtava voimakkaasti ja selkeästi, ja jos EU ei tätä salli, niin olemme kyllä, jälleen kerran voimme todeta, väärässä seurassa. EU ei suojele Suomessa ihmisiä, ei viljelijöitä, ei eläimiä, vaan aiheuttaa suurta vahinkoa kaikille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.37 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämän kansalaisaloitteen tavoitteena on vähentää valkoposkihanhiin viljelyksille ja viheralueille aiheuttamia vahinkoja.

Edustaja Kankaanniemi ansiokkaasti toi jo tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa esille näitä vahinkojen laajuuksia. Tämän Barentsinmerellä pesivän valkoposkihanhikannan, johon myös tämä Suomessa pesivä osakanta kuuluu, voidaan katsoa kestävä metsästystä, sillä suotuisan suojelun minimitasoksi on määritelty 380 000 yksilöä ja kannan arvioitiin jo vuonna 2019 olevan, niin kuin edustaja Kankaanniemi toi esille, 1,3–1,5 miljoonaa yksilöä. Vuonna 20 valkoposkihanhiin aiheuttamia viljelysvahinkoja korvattiin yhteensä noin 3,4 miljoonalla eurolla, ja arvioiden mukaan tänä vuonna vahingot yltyvät laajuudeltaan ja määrältään sinne vuoden 2020 vahinkoihin. Nämä hanhiin aiheuttamat vahingot kohdistuvat melko pienelle maantieteelliselle alueelle, ja niistä on uutisoitu sieltä edustaja Hoskosen kotimaakunnasta, nimittäin juurikin Kitee, Tohmajärvi, Polvijärvi ovat olleet aika isosti otsikoissa, ja sieltä kyllä viljelijöitten suunnalta on tullut jo kahden vuoden aikana monia yhteydenottoja, että laittakaa tämä asia kuriin.

Ja nyt vihdoinkin ja viimein tämän kansalaisaloitteen pohjalta maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt ansiokasta työtä, ja valiokunta on esittänyt, että luonnonsuojelulain poikkeuslupapäätökset nyt ratkaistaisiin mahdollisimman lähellä sitä aluetta, missä vahinkoja eniten aiheutuu. Valiokunta on pitänyt perusteltuna siirtää valkoposkihanhiin koskevat poikkeuslupapäätökset Varsinais-Suomen ely-keskukselta Pohjois-Karjalan ely-keskukselle, koska näin kävi tänäkin keväänä, arvoisa puhemies, että viljelijät odottivat sieltä Varsinais-Suomen ely-keskukselta liian pitkään näitä lupia ja osa luvista oli myös Luken takana.

Puhemies! Todella hyvä mietintö. Tätä kyllä kannatan lämpimästi, ja kyllä eritoten tämänmoisenä aikana se valkoposkihanhi voi sitten myös jatkossakin kuulua sinne ruokaketjuun

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

ja sinne patojen ääreen, koska kyllä ne kannattaa enemmän hyödyntää ruokana kuin pistää maahan tai polttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

18.40 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että sellaiset metsästettävät lajit, jotka kuuluvat patoihin, kuten edustaja Kettunen tässä luonnehti, kuuluvat lainsäädännössä metsästyslakiin eivätkä luonnonsuojelulakiin.

Meillä kaiken kaikkiaan olisi syytä kehittää menettelytapoja, joilla lajin kannanvaihtelujen mukaan määräajoin voitaisiin siirtää lajeja metsästyslain ja luonnonsuojelulain välillä. On esimerkiksi mielestäni täysin epä johdonmukaista, että on hyvinkin uhanalaisia vesilintuja, jotka ovat metsästyslaissa riistalajeja. Näitä lintuja olisi syytä siirtää luonnonsuojelulakiin, mutta kuten jo totesin, valkoposkihanhi on runsautensa vuoksi sellainen laji, joka sopisi hyvin metsästyslakiin. Jos tämä muutos tehtäisiin, niin kuin mielestäni olisi järkevää, se kuitenkin edelleen tarkoittaisi, että sen ampumiseen tarvittaisiin poikkeuslupia niin kauan kuin se on niissä direktiivin ja Bernin sopimuksen liitteissä, joissa se on.

Tässä keskustelussa on nyt jäänyt aika vähälle se, miksi maa- ja metsätalousministeriö vastustaa hanhen siirtämistä luonnonsuojelulaista metsästyslakiin, vaikka se laji monessa muussa EU-maassa on metsästyslaissa. Minun käsitykseni niiden asiantuntijakuulemisten pohjalta, jotka olen valiokunnan jäsenenä seurannut, on se, että maa- ja metsätalousministeriö ei halua itselleen sitä työmäärää, mikä seuraisi hanhien aiheuttamien vahingonkorvausten käsittelystä. Kuitenkin, kun nämä vahingot kohdistuvat nimenomaan maatalouteen, fiksuinta olisi, että myös vahingonkorvaukset ja tietysti niihin liittyvät budjettirahat olisivat maa- ja metsätalousministeriössä eivätkä ympäristöministeriössä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Lentovero

Kansalaisaloite KAA 1/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2022 vp. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käyn läpi tässä valiokunnan mietintöä. Ensinnäkin haluan kiittää kovasti kansalaisaloitteen tekijöitä. Mielestäni on tärkeää, että tällainen aloite on tehty. Erittäin hyvä ja tärkeä keskustelunavaus, jotta muistaisimme myös näistä asioista keskustella, lentoliikenteen päästöistä. Tässä siis esitetään matkustajakohtaista lentoveroa säädettäväksi Suomeen. Taustallahan tässä on varmasti se, että kansainvälisesti katsoen ja yleisestikin ottaen lentoliikenteen verottaminen

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

on aika vähäistä. Taustalla on myös se, että joissain valtioissahan on tällaisia maakohtaisia lentoveroja: Ruotsi, Norja, Iso-Britannia, Saksa, Ranska.

Valiokunta käy läpi tässä omassa tekstissään muun muassa hallitusohjelman asiaa koskevan kirjauksen, jonka mukaan Suomi tukee päästökaupan laajentamista kaikkiin lentoliikenteen ilmastoon vaikuttaviin päästöihin, eli päästökauppa on hallitusohjelmassa ja myös sitten kirjaus siitä, että vaihtoehtoisesti voidaan selvittää lentopolttoaineen veron tai lentomaksun käyttöön ottaminen EU:n laajuisesti tai globaalisti. Olemme sitten tietenkin liikkuneet hallitusohjelman tasolla johtopäätöksessä eli emme kannata tätä esitettyä lentoveroa Suomeen, mutta pidämme silti tätä kansalaisaloitetta ja sen merkitystä isona ja asiaa tärkeänä — hallitusohjelmaa tässä siteeraamme sen suhteen. Kerromme tässä myös, että täällä on ollut meneillään tällainen valtioneuvoston selvityshanke, josta esiselvitys on saatu keväällä kuluvana vuonna.

Pidämme keskustelua tärkeänä ja niinpä olemme parissakin otteessa kuunnelleet asiantuntijoita: silloin kun aloite on tullut, ja sitten myöhemmin myös tämän esiselvityksen valmistuttua asiantuntijoilla oli mahdollisuus lausua siitä.

Asiantuntijakuulemisessa yleisesti ottaen osa piti ihan suoraan kannatettavana tällaista kansallista ratkaisua, osa taas totesi, että tehokkaampi, toimivampi olisi varmasti globaalimpi malli tai EU:n laajuinen malli, mutta ylipäätään sielläkin kyllä nähtiin sinänsä tarpeellisena, että tehdään toimia päästövähennyksien eteen. Niissä puoltavissa lausunnoissa, mitä meille esitettiin lentoverosta, oli lentoliikenteen aliverotus, epäsuhta siitä, että vain pieni osa väestöstä lentää suuria määriä mutta tuottaa suurimman osan päästöistä, se, että tietenkin verolla myös saataisiin verotuloja — sillä on vahva kannatus kansalaisten silmissä — sekä se, että tällä voisi vaikuttaa ihmisten asenteisiin, ja tietenkin se nopeus, eli toki kansallinen ratkaisu olisi nopeampi saavuttaa kuin sitten vaikkapa tällainen globaalimpi tai EU:n laajuinen. Sitten taas osa asiantuntijoista näki tarpeellisemmaksi, tärkeämmäksi sen, että toimisimme tässäkin asiassa nimenomaan päästöjen vähentämiseksi vähän laajemmalla pohjalla, eli nimenomaan tämä mainittu Euroopan unionin taso tai vielä paremmin globaali taso palvelisi tehokkuuden ja muidenkin näkökulmien kautta paremmin kuin tämä kansallinen vero. Näissä asiantuntijalausunnoissa korostettiin myös päästökaupan merkitystä, joka nähtiin tehokkaammaksi kuin tällainen lentoverotyypinen kansallinen ratkaisu.

Tässä mietinnössä myös pohditaan niitä lausuntoja, joissa puhutaan tämän kansallisen lentoveron vaikutuksesta Suomen talouteen. Tietenkin me elämme varsin muuttuneessa toimintaympäristössä, ja nyt on hyvin haasteellinen aika ajatella näitä tämänkaltaisia ratkaisuja sellaisessa tilanteessa kuin olemme tai tämä ala on. Kaiken kaikkiaan on hyvin poikkeukselliset kriisiolosuhteet monessakin mielessä. Ensin oli pandemia, joka vaikutti kovasti, ja nyt on sitten tietenkin tämä ikävä sotatilanne, mikä vaikuttaa, ja siksikin ehkä aika tälle aloitteelle sinänsä ei ole kaikista helpoin, jos näin voi sanoa.

Joissakin lausunnossa pohdittiin myös Suomen mahdollisuuksia tänä päivänäkin siihen, että meillä on kuitenkin paljon matkailua. Me olemme normaaliolosuhteissa tietynlainen solmukohta lentoliikenteelle, ja tietenkin tätä kautta lentoliikenteen vaikutukset talouteen ovat suuret. Tämänkaltaisia asioita näissä lausunnoissa pohdittiin.

Sen verran ehkä, kun puhuin äsken tästä ajankohdasta, muuttuneesta toimintaympäristöstä, todettakoon, että aikanaanhan tämä aloite jätettiin jo ennen näitä kriisejä, mutta sitten tulivat nämä valitettavat olosuhteet, että esimerkiksi eduskunnassa ei käsitelty muuta kuin suoraan pandemiaan liittyviä lakiesityksiä, ja se viivästytti käsittelyä. Pahoittelen si-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tä, että kaiken kaikkiaan käsittely on kestänyt kauan aikaa — olisi tietenkin mukavampi toimia joutuisammin. Sitten myös valiokuntana harkitsimme sitä, että kun tällainen esiselvitys ja sen valmistelu ja valmistuminenkin olisi tiedossa suhteellisen nopeasti, niin halusimme sitten myös odottaa sen valmistumista, ettemme ikään kun väliin tekisi tätä mietintöä.

Johtopäätöksenä, puhemies — yritän nopeasti tiivistää — on siis se, että esitämme aloitetta hylättäväksi. Se ei kuitenkaan merkitse sitä, ettemme pitäisi aihepiiriä tärkeänä. Me tässä viittaamme myös tähän esiselvitykseen, ja senkin mukaan lentoliikenteen ohjauskeinot olisivat tehokkaampia EU-tasolla ja etenkin vielä laajemmalla tasolla. Kaiken kaikkiaan viittaamme juuri tähän, että tässä pitäisi nyt katsoa toimintaympäristön muutoksia ja kansainvälistä kehitystä, ja kuten jo totesin aiemmin, myös hallitusohjelmaa olemme tässä siteeranneet. Eli tämänkaltainen on johtopäätös.

Vielä kerran, puhemies, sanon kuitenkin kiitoksia aloitteesta. Tämä on hyvin arvokas keskustelun avaus ja myös tuo omaa lisäarvoa ja huomiota tärkeälle asialle.

Meidän valiokunnan mietintömme on tässä yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

18.51 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos minunkin osaltani kansalaisaloitteelle siitä, että on herätetty tätä keskustelua, ja valiokunnalle yksimielisestä hyvästä mietinnöstä.

Tässä kansalaisaloitteessahan tosiaan esitetään, että eduskunta ryhtyisi lainvalmistelutoimenpiteisiin matkustajakohtaisen lentoveron säätämiseksi Suomessa. Keskustan kanta tähän asiaan on ollut jo pitkään selvä. Muun muassa 2019 liikennelinjauksessamme otimme kielteisen kannan kansalliseen lentoveroon, koska tällainen uusi veromuoto aiheuttaisi haittaa kotimaan matkailulle, lentokentille ja alueiden tasa-arvolle, ja nyt valiokunta tosiaan esittää, että tämä kansalaisaloite hylätään, mikä onkin aivan perusteltu kanta.

Valiokunta perusteluissaan tuo esille, että esiselvityksen mukaan Suomen kansantuote pienenisi vaihtoehdosta riippuen 0,02—0,05 prosenttia, mikäli tällainen kansallinen lentovero otettaisiin käyttöön, ja että suurimmat vaikutukset syntyisivät kotitalouksien kysynnän laskusta tai vientikysynnän laskusta, riippuen siitä, miten verokertymä hyödynnettäisiin.

On selvää se, että me täällä Suomessa emme voi yksin maailman ilmastoja niin sanotusti pelastaa, vaan on paljon tärkeämpää ja kannatettavampaa, että esimerkiksi vähintään EU-tasolla tai sitten globaalisti, jos pystytään, tällaisia lentämiseen liittyviä verokäytäntöjä otettaisiin käyttöön. Ei tällaista kansallista lentoveroa missään tapauksessa kannata ottaa käyttöön, ja siksi tämä valiokunnan mietintö onkin hyvin kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.53 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Valiokunnan ehdotus tämän lentoveroaloitteen hylkäämisestä on kannatettava. Mielestäni Suomen ei pidä missään tapauksessa valmistella yksipuolisia keinoja lentoliikenteen rajoittamiseksi meillä — ei olisi pitänyt edes ennen tätä kriisiä eikä varsinkaan tämän kriisin myötä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Niille, jotka luulevat, että suomalaisten lentämistä rajoittamalla pystyy jollain tavalla pelastamaan maailman, suosittelen sellaisella sivustolla netissä käymistä kuin Flightradar. Sieltä kun katsoo, niin Euroopan taivaalla on pari aukkoa. Yksi niistä aukoista on Ukrainassa. Ymmärrettävistä syistä siellä ei lennä siviililentokoneita. Toinen niistä aukoista on käytännössä Suomen päällä, eli ei Suomessa juurikaan koneita lennä, mitä me voisimme rajoittaa ja verottaa.

Muutama vuosi sitten tuli uutinen, jonka mukaan Intiaan ollaan hankkimassa 2 000:ta konetta pelkästään sisäisiin lentoihin. Tarkistin tuossa muutama päivä sitten, että Finnairin koko laivasto on kooltaan 80 konetta, eli siinä olisi Suomen painoarvo näissä lentoliikenteen ilmastoasioissa.

Toinen asia, mikä tähän liittyy, on se, että Suomessa on jo tehty merkittäviä investointeja Helsinki-Vantaan lentoasemalle sillä ajatuksella, että kun lennetään Siperian yli Aasiaan, Finnair saa kilpailuetua ja Helsinki toimii merkittävänä risteysasemana ja välilaskupisteenä näille Aasian-lennoille, ja nyt se sitten ei enää toimikaan, eikä kukaan tiedä, milloin se lähtee toimimaan, jos ylipäänsä lähtee. Eli se kilpailuetu on menetetty. Kaikki voitava on tehtävä sen eteen, että nämä Helsinki-Vantaan investoinnit eivät valu hukkaan vaan jostain saadaan matkustajia sille kentälle, ja vihoviimeisin viesti olisi mikään yksipuolinen lentoveron säätäminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

18.55 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille.

Lentovero olisi tehokas keino hillitä ilmastonmuutosta. Lentämisen päästöt ovat merkittäviä ja keskittyvät myös hyvin rajatusti globaalisti. Suomessa lennetään paljon, suomalaiset lentävät kansainvälisesti vertaillen paljon, ja on kannatettavaa ohjata verotusta siten, että ympäristölle haitallista toimintaa verotetaan enemmän ja esimerkiksi tuloverotusta, työn tekemistä, verotetaan keveämmin. Tämä on aivan oikea suunta, ja uskon siihen, että tähän suuntaan me olemme menossa. Olisi totta kai kannattavampaa ottaa lentovero mahdollisimman laajasti käyttöön, vähintään EU-tasolla, tuoda tällainen uusi verotusmalli, joka todella sitten kannustaisi paremmin EU-maissa liikkumaan esimerkiksi junalla ja muilla kestäväillä tavoilla. Junalla liikkuminenhan on varsin helppoa ja nopeaa, monessa Euroopan maassa etenkin, ja näitä lyhyitä lentoja voitaisiin vielä enemmän, helposti korvata esimerkiksi juuri junayhteyksillä, ja tähän suuntaan toki ollaan menossa: ollaan kehittämässä sitä EU:n laajuista rataverkostoa ja yhteyksiä tehdään helpommaksi, investoidaan yöjunalla matkustamiseen ja niin edespäin.

On tärkeätä, että Suomikaan ei jää tässä bussinperäksi. Meillä on toki sitten mahdollisuus tulevaisuudessa Baltian maiden kautta liikkua helpommin. Se, kuinka vähän on kestävää lentää, on kyllä iso muutos tähän meidän nykykulutuksen tapaan, mutta meidän on muutettava kulutustamme. Jos vertaillaan vaikkapa muutama vuosikymmen taaksepäin, niin lennettiin huomattavasti vähemmän, ja silloinkin elämänlaatu siltä osin varmasti oli oikein mainiota ja ehkä sitten pystyttiin valikoiden miettimään enemmän, milloin todella on tarpeellista lentää. Hyvin usein näitä yhteyksiä voidaan tosiaankin korvata, ja kaikkea matkustamista ei tietenkään tarvitse lopettaa. Tarvitaan oikeat kannustimet siihen suuntaan, että kannustetaan ilmastolle kestävämpään liikkumiseen ja verotetaan enemmän liik-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

kumista, joka sitten aiheuttaa päästöjä rajummin. Tähän suuntaan on mentävä, [Puhemies koputtaa] ja varmasti askel kerrallaan tullaan menemään, vaikka tässä valitettavasti [Puhemies: Kiitoksia!] ei siihen suuntaan vielä päästä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

18.58 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen tekijät ovat löytäneet vielä jotain, mitä ei veroteta tarpeeksi, ja nyt sitä pitäisi sitten alkaa verottamaan entistä enemmän. Suomessahan ei saa olla mitään, mitä ei veroteta niin paljon, että ihmiset ovat kipeitä sen jälkeen. Kun edustaja Mäkelä puhui tästä Flightradarista, niin sieltähän näkee, katsokaa nyt jokainen, että Suomen päällä on lentokoneita jonkun yhden kämmenen sormien verran, ja sitten kun katsoo koko maailmaa, niin se on aivan sumeana niitä. Tässä taas yritetään saada Suomi kokoaan suuremmaksi ja pelastamaan koko maapallon ilmastomuutos näiden muutaman lentokoneen verotuksella.

Se, onko lentäminen aina järkevää, tarvitseeko sitä tehdä yleensä, on sitten jokaisen oma asia, ja se, haluaako lentää, ja jokainen saa sen oman päätöksensä tehdä. Itsekään en lennä paljon, en turhia lentoja ollenkaan, mutta en halua silti, että sitä verotetaan paljon. Tämähän tarkoittaa sitten sitä, jos aletaan kotimaisiakin lentoja verottaa enemmän, että kuinka moni enää lähtee sitten hiihtokeskuksiin pohjoiseen lentäen. Se tulee toista kautta sitten: sieltä loppuvat työpaikat, ja sinne ei kukaan lähde hiihtämään, ja matkailu kärsii siitä, kun hinnat nousevat. [Tuomas Kettunen: Aivan!] Sitten suomalainen lähtee pääkaupunkiseudulta äkkiä lautalla Viroon, ja sitten katsotaan, mihinpäin sieltä sitten lentokoneella halvemmalla, kun ei veroteta. Onko sekään sitten taas järkevää, että tätä kautta haetaan, että ajetaan ensin laivalla ja sitten lennetään? Päästöt lisääntyvät vain sen takia, että täällä halutaan verottaa aina jotain enemmän.

Tätä olen kyllä sitten ihmetellyt, kun tässä katsotaan, että Suomen sisäisessä lentoliikenteessä polttoaineet ovat verottomia lukuun ottamatta huvi-ilmailussa käytettäviä polttoaineita. Kyllä minä näen, että jos lähtee Lappiin, niin se on vähän niin kuin huvimatkalta menisi, että miksi tässä yksityisessä huvilennossa sitten pitää verottaa sitä. Se on muutenkin aika kallis harrastus, eikä sitä paljon harrasteta, ja kyllä pitäisi sielläkin saada käyttää sitten verovapaata polttoainetta. Se on meille monelle kanssa tärkeä harrastus, että pystyy lentämään. Sitäkin harrastusta kannattaa vaalia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.00 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Jos puhemies sallii, niin muistelen jälleen vähän menneitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jos asiaan liittyy, niin hyvä vaan.

Kiitos! — Tasan 30 vuotta sitten, kun Suomi oli syvässä lamassa ja etsittiin säästöjä ja lisää tuloja, nousi esille myös valtioneuvostossa lentoveron mahdollisuus. Muistan hyvin elävästi, kun silloinen liikenneministeri Ole Norrback tyrmäsi ajatuksen ja aikeetkin jo ja totesi, että tällaisia pisteveroja ei pidä luoda, niillä ei valtiontaloutta korjata ja toisaalta niillä ei saada mitään positiivista aikaan. Voin sanoa, että siihen se kaavailu silloin sammui.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Nyt on syytä kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä, että ovat nyt 30 vuoden jälkeen nostaneet tämän asian esille ja pohdintaan, ja samalla kiittää myös valtiovarainvaliokuntaa, joka verojaoston ja valiokunnan pohdinnoissa on käynyt läpi hyvin tarkkaan tämän aloitteen, niin kuin kansalaisaloitteet pitää käydä, etsineet plussat ja miinukset ja vielä näiden lisäksi vaihtoehtoja etsineet tälle, miten asiassa voitaisiin edetä. Voi sanoa, että pääviesti on, että yksistään Suomen osalta ei lentoveroon ole syytä mennä. Haitat ja menetykset ovat helposti suuremmat kuin hyödyt. Siksi valiokunnan yksimielinen mietintö on ihan sellainen, mitä on helppo kannattaa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Mari Holopaisen äskeinen puheenvuoro vähän aiheutti pohdintaa, kun sanoitte, että lentoliikenteelle on vaihtoehto. En nyt kyllä ihan helposti näe, että suomalaisella liikemiehellä, ministerillä tai muilla olisi vaihtoehtoa mennä Eurooppaan tai kauemmas, varsinkaan mantereitten taakse, eikä välttämättä Helsinki—Oulu-välille tai Rovaniemi—Helsinki-välille kovin helposti ole sellaista toimivaa vaihtoehtoa, joka korvaisi lentämisen. Suomi on saaren tyyppinen maa, ja toisaalta näin laajassa maassa, jonka haluamme pitää asumiskelpoisena koko maan, kyllä lentäminen kuuluu siihenkin, eikä sitä ehkä ole syytä silloin myöskään lisäverotuksilla tuhota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.03 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Kankaanniemen tavoin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia, että tämä keskustelu on tullut tähän saliin, ja se on antanut itsellekin oivaltamisen tunteita näin kainuulaisena kansanedustajana.

Tämän kansalaisaloitteen yhtenä ajatuksena on, että tämmöisen matkustajakohtaisen lentoveron tulisi määräytyä siten, että sillä saavutetaan mahdollisimman tehokas ympäristöpoliittinen ohjausvaikutus. Itse olen oman hiilijalanjälkeni kompensoinut niin, että en ole ikinä lentänyt mihinkään Etelä-Euroopan tai etelän kohteeseen, niin sanottuihin aurinkomatkatkohteisiin, vaan olen ajanut polkupyörällä aina kesäisin Kainuussa sinne lähimmälle rannalle ja käynyt uimassa ja ostanut lähiyrittäjien palveluita, ravitsemusliikkeitten palveluita, ja myös pitänyt sitä kautta huolen, että elinkeinotoiminnan harjoittaminen jatkuu myös siellä meillä Kainuussa, ja tätä kautta olen tehnyt myös, puhemies, mielestäni erittäin ison ilmastoteon.

Puhemies! Olen siitä tyytyväinen, että maan hallitus on pitänyt huolen, että maakuntiin tulee tämä kolmen tunnin saavutettavuus. Maan hallitus on pitänyt huolen siitä, että on subventoitu maakuntalentoja, nimittäin meille Kainuuseen ei valitettavasti yöjunaa ole tullut moneen vuoteen. Ehkä olisi jopa kokeiluluontoinen asia jossain vaiheessa, että myös yöjunalla me kainuulaiset pääsisimme tänne pääkaupunkiseudulle.

Olen myös, puhemies, todella harmissani siitä, että kaikista paras ilmastopoliittinen toimi tässä lentoliikenteessä olisi se, että pienet sähkölentokoneet lentäisivät tulevaisuudessa meidän tasavallassa niin, että täältä pääkaupunkiseudulta päästäisiin tuonne maakuntakentille sähkölentokoneilla, mutta valitettavasti pääkaupunkiseudun, Helsingin päätöksenteolla viimeisin tukikohta, Malmin lentokenttä, laitettiin vasaran alle. En ole vielä tarkistanut, ketkä tämän päätöksenteon takana ovat olleet, mutta tämä tärkeä, koko maan saavutettavuuden kannalta tärkeä Malmin lentokenttä laitettiin vasaran alle ihan vain sen takia, että sinne saadaan rakennettua uusia kerrostaloja. Samassa yhteydessä tehtiin myös ilmaston ja ympäristön kannalta todella peruuttamaton päätös, nimittäin Malmin lentokenttä oli myös

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

hyvin tärkeä niittyalue, missä eläi todella harvinaisia perhoslajeja, ja nyt tämä kaikki [Puhemies koputtaa] on tuhottu Helsingin kaupungin päätöksenteolla. Olen surullinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.06 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä käydään erittäin tärkeää keskustelua. Suomi on pitkä ja hieno maa, ja meille on hyvin tunnusomaista se, että toisaalta logistiikkaamme järjestämiseen liittyy aivan erilaisia haasteita kuin vaikkapa Keski-Euroopan maissa. Näin laajalla maantieteellisellä alueella on välttämätöntä järkevän asiointiliikenteen mutta myös esimerkiksi liikematkustamisen ja ylipäättään matkustamisen järjestämiseksi se, että lentoliikenne on toimivaa.

No, sitten tämän ”Suomi on pitkä ja hieno maa” toinen puoli eli se, että Suomi on todella upea maa, ja uskon vahvasti siihen, että matkailuelinkeinolla on Suomelle paljon annettavaa. Matkailu on monella tapaa hyvin kestävä toimiala. Jos ajatellaan sitä, että pystymme tarjoamaan aineettomia hyödykkeitä esimerkiksi eurooppalaisille vieraillemme sen sijaan, että he suuntaisivat saman ostovoiman erilaisten tuotteiden kuluttamiseen, niin uskon, että tämä on pitkässä juoksussa kyllä ekoteko.

Toki ymmärrämme varmasti kaikki sen, että lentoliikenteeseen, kuten ylipäättään liikenteeseen, on liittynyt aiemmin merkittäviä hiilidioksidipäästöjä, ja varmasti lentoliikenteessä nimenomaan varsinkin pitkien lentojen osalta tulevaisuudessakin tulee käyttää polttoaineita, jotka synnyttävät hiilidioksidipäästöjä. Mutta olennaista on se, mistä lähteistä sitten tämä polttoaineiden raaka-aine saadaan, eli tulevaisuudessa pitää panostaa siihen, että lentoliikenteellä on käytettävissään fossiilittomia polttoaineita, ovatpa ne sitten niin sanottuja uusiutuvista raaka-aineista tulevia polttoaineita tai sitten näitä niin sanottuja synteettisiä eli sähköpolttoaineita.

Mutta joka tapauksessa, jotta lentoliikenne voi kehittyä tähän suuntaan, sen tulee olla myöskin toiminnanharjoittajien näkökulmasta tässä ajassa kannattavaa, ja siinä mielessä en ymmärrä ollenkaan tätä kansalaisaloitteen tarkoitusta siitä, että lentoliikennettä pyrittäisiin voimakkaasti verotuksen kautta rajaamaan. Se olisi siis Suomessa kahta kautta erittäin turmiollista:

Se heikentäisi logistiikkaamme, joka on nyt jo erittäin vaikeassa tilanteessa. Suomen lentoliikenne on siis erittäin vaikeassa tilanteessa, ja pääosassa maata asialliset lentoyhteydet eivät ole vielä kukaan palanneet pandemiaa edeltäneelle tasolle.

Ja toisaalta, arvoisa puhemies, tämä lentoliikenteen voimakas rajoittaminen sillä tavalla, jota kansalaisaloitteessa esitetään, kyllä käytännössä söisi eväät matkailuelinkeinon kehittämiseltä Suomessa tulevaisuudessa. Suomi on todella upea maa, ja uskon, että meillä on monilla alueilla, monilla muillakin alueilla kuin Lapissa, mahdollisuus kehittää matkailusta huikean hieno tuote, joka työllistää ja tuo hyvinvointia kestäväällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Haluan sanoa myös Lapin matkailun osalta sen, että niin valtavasti kuin pohjoisessa on viime vuosina ja vuosikymmeninä investoitu siihen, että meillä on yksi maailman hienoimmista matkailualueista, meillä on upeita matkailutuotteita, joita innovatiiviset yrittäjät ovat luoneet, niin lentoliikenteen, lentoyhteyksien puute esimerkiksi kesäaikana estää käytännössä kaiken tämän infrastruktuurin täysimääräisen hyödyntämisen. Jos ajatellaan vaikkapa keskiyön aurinkoa ilmiönä — ilmiö, jota ei pääse aistimaan oikeastaan missään muualla maailmassa kuin Suomen Lapissa; on vaikea kuvitella, että vaikkapa Venäjän pohjoisosissa tällaista matkailua voisi syntyä — niin meillä tulppana tälle

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

huikealle matkailumahdollisuudelle ovat puutteelliset lentoyhteydet. Toki Lappiin lennetään, mutta siis vuoro- ja konekapasiteetti on aivan lapsenkengissä suhteessa siihen, mikä vaikkapa tämä matkailupotentiaali olisi.

Tässä mielessä on erittäin tärkeää, että valtiovarainvaliokunta esittää tämän aloitteen hylkäämistä, jotta tulevaisuudessa vaikkapa kansallisella lentoyhtiöllämme Finnairilla, joka nyt hakee uutta strategiaa, olisi oikeasti mahdollisuus toimintaansa kehittää sillä tavoin ympärivuotiseksi, että oman maamme mahdollisuudet tarjota matkailulle kasvua tulisivat myös täysimääräisesti hyödynnetyiksi.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan todeta siitä, että on todella hienoa ja tärkeää, että Finnair nyt muutti strategiaansa kotimaan liikenteen suuntaan. Lentoyhteydet tulevat palaamaan Kemi-Tornioon, Kokkola-Pietarsaareen, Kajaaniin, Jyväskylään ja Joensuuhun. Nämä ovat kaikki paitsi erittäin tärkeitä suomalaisia maakuntakeskuksia myös tärkeitä maamme akateemisen elämän, monipuolisen koulutuksen ja varmasti ennen kaikkea vientiteollisuuden kannalta. Kaikki nämä toiminnot, kuten myös sitten paikallisten ihmisten liikkumismahdollisuudet vaikkapa pääkaupunkiseudulle, vaativat sen, että asialliset lentoyhteydet ovat olemassa. Tässä mielessä on tärkeää, että valtiovarainvaliokunta esittää nyt tämän kansalaisaloitteen hylkäämistä, jolloin on taloudellisesti pohjaa olemassa lentoyhtiöille kehittää toimintaansa. Mutta tässä yhteydessä haluan myös esittää vetoomuksen omistajaohjauksen suuntaan, että käydään vuorovaikutuksessa myös kansallisen lentoyhtiön kanssa läpi sitä, että lentoliikenne osana koko maan joukkoliikennettä ja koko maan logistiikkaa kehittyy vahvasti siihen suuntaan, että nämä yhteydet ovat tulevaisuudessa kunnossa ja kaikki elinkeinot — vientiteollisuus mutta varmasti ennen kaikkea matkailu, joka voi tuoda paljon hyvinvointia joka puolelle Suomea — pääsevät kehittymään tulevaisuudessa hyvään suuntaan. — Kiitos, puhemies. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

19.13 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä salissa epäiltiin puheenvuoroni jälkeen, että liikemiehellä tuskin on mahdollisuuksia liikkua muuten kuin lentokoneella. Liikemiehellä tai -naisella on onneksi usein muita vaihtoehtoja. Itse asiassa meillä, ihmisillä, ei kauheasti ole vaihtoehtoja. Jos päästöjä ei saada vähenemään, niin on suuri riski sille, että elinolosuhteet tällä planeetalla eivät ole kestäviä tulevaisuudessa.

Lentämiselle on usein vaihtoehtoja. Ei ole kiistäminen, etteivätkö monet näistä yhteyksistä, joita esimerkiksi kaukokohteisiin on, olisi vaikea korvata, mutta monet lähikohteista, esimerkiksi maan sisäinen lentäminen, ovat kyllä kohtuullisen helppoja suurimmassa osassa tapauksia korvata esimerkiksi toimivilla junayhteyksillä. Täällä puhuttiin yöjunasta Kainuuseen — tämä on yksi esimerkki siitä, miten voidaan kehittää kotimaan sisäisiä junayhteyksiä kestäväällä tavalla. Suomessa pääsee kyllä onneksi liikkumaan useimpiin kohteisiin, useimpiin paikkoihin, myös joukkoliikenteellä, ja tässä on erittäin paljon mahdollisuuksia kehittää vielä yhteyksiä, myös sitä kautta kotimaan matkailua lisää. On usein mahdollista valita esimerkiksi se Kainuu lähilomakohteeksi eikä lentää sillä kertaa Kreikkaan tai Espanjaan. Ja voi olla, että siellä Kainuussa tai Lapissa, jonne pääse yöjunallakin kohtuullisesti, voi olla ihan yhtä hyvä loma kuin siellä Kreikassa, ja päästöjen osalta vaikutus on ihmisen hiilijalanjälkeen aivan todella merkittävä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Sen lisäksi päästöjä voi nykyään kompensoida. Tämä on osa ratkaisua, vaikka ei tietenkään ratkaise sitä tarvetta, että pitää vähentää lentämistä. Myös polttoaineita kehitetään kestävämpään suuntaan. Ja jos sitten tätä verotusta saadaan käyttöön, niin pystytään kestäväällä tavalla ohjaamaan kulutuskäyttäytymistä, se on myös täysin välttämätöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Meillä on Lentovero-kansalaisaloite käsitteilyssä. Pyydän, että keskitytään siihen asiaan. [Tuomas Kettunen: Kainuuseenkin lennetään!] — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.15 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kyllä lentovero sinänsä liittyy siihen, mitkä ovat lentämisen edellytykset Suomessa ylipäänsä ja mihin sitä lentämistä tarvitaan.

Tähän keskusteluun, että junavuoroilla korvattaisiin maan sisäistä liikennettä lentojen suhteen: Onhan se mahdollista. Suomi on sen verran pieni maa, että jos juna pääsisi ajamaan kahtasataa, niin kyllähän sillä junalla aika nopeasti pääsisi paikasta toiseen, mutta koska se, että juna pääsisi ajamaan sitä kahtasataa, vaatisi miljardiluokan investointeja niihin ratoihin, niin se, että korvattaisiin näitä siirtolentoyhteyksiä Helsinki-Vantaan kentälle junayhteyksillä, monistakaan paikoista ei ole realismia. Ehkä joku Jyväskylä saattaisi olla mahdollinen järjestämisillä ratainvestoinneilla, mutta monessa muussa ei tule enää käytännössä onnistumaan, että korvattaisiin ne lennot. Se ei ole tarkoituksenmukaista eikä kustannustehokasta.

Sitä vastoin Euroopassa kyllä voitaisiin näitä tavoitteita edistää hyvinkin paljon, että niitä lentokoneita, mitkä nyt täyttävät sen Flightradarin kuvan, saataisiin pois sieltä taivaalta ja EU ohjaisi Euroopan maiden sisäistä liikennettä junan päälle. Se sopii kyllä minulle.

Tässä keskustelussa ei vielä ole mainittu sitä mainitsemisen arvoista asiaa, että on ihan puhtaasti huoltovarmuustekijä, että Suomessa on toimivia lentoyhteyksiä ja että Suomesta pystyy lentämään pois. Me olemme käytännössä saarella. Täältä ei pääse pois Eurooppaan, maailmalle millään muulla kuin lentokoneella. Se on turvattava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.17 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tietysti tämän lentoveron osalta olisi aika tärkeää pohtia, minkä kokoinen lentovero perittäisiin, ja sillä sitten on tietysti vaikutusta siihen, että jos se on pieni, niin se ei ehkä paljon vaikuta lentämisen määrään eikä muuhun, mutta sillä ei myöskään sitten kerätä mitään suuria tuloja, jolloin sellaisen pienen veron kerääminen ei ole kovin järkevää ihan noin hallinnollisestikaan.

Mutta sitten, mitä tulee näihin vaihtoehtoihin, jos puhemies nyt kuitenkin sallii, niin itse lensin 24 vuotta viikoittain ja usein viikollakin Jyväskylä—Helsinki-väliä, ja matkaan meni vajaa puolitoista tuntia, ehkä 1 tunti 20 minuuttia koko matkaan, ja nyt kun lentovuoroja ei ole, tai jos niitä onkin, niin aikataulut eivät ollenkaan sovi ja matkaan menee 7,5—8 tuntia viikossa, kun edestakaisin tämän kulkee, ja jos viikolla käy, niin toinen mokoma, eli yksi työpäivä menee junassa istumiseen.

Kyllä se varmaan niin on, niin kuin edustaja Mäkelä totesi, että kyllä menee vuosia ja ehkä vuosikymmeniä ennen kuin saamme niitä luotijunia, jotka korvaavat lentämisen Suomessa ja jotka sitten menisivät esimerkiksi Helsinki—Jyväskylä-välin kahdessa tunnissa, mikä olisi kohtuullinen aika vielä, mutta kolme ja puoli tuntia, jos juna pysyy aikataulussa,

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

on kyllä varsin pitkä aika. Ja sitten jos puhutaan Oulusta ja lennoista Ouluun, Rovaniemelle ja niin edelleen, niin se on vielä kohtuuttomampi. Ja ulkomaille — ei Suomesta kyllä veneellä voi lähteä Saksaan eikä edes laivalla. Kyllä se on lentäen pakko tehdä, ja silloin tietysti sitä matkantekoa ei kannata vaikeuttaa, mutta tietysti pieni lentovero voisi olla sellainen, mikä siinä ei tuntuisi, mutta ei sillä sitten mitään ilmastohyötyjäkään saataisi. Sen täytyy olla niin iso, että se todella tehoaisi ja vaikuttaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

19.19 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Näihin lentämisen lainalaisuuksiin, joihin tässä viitattiin, on kyllä pakko tuoda näkökulma. Mitä tulee siihen, että esimerkiksi Jyväskylään ei pääsisi junalla tai se aika olisi kohtuuttoman pitkä, niin kyllä se harvoin on ihmisille näin. Junassa voi tehdä töitä, ja esimerkiksi itse usein junamatkan päätteeksi ajattelen — kun näitä töitä täällä eduskunnassakin kyllä riittää — että olisipa matka kestänyt vähän kauemmin, niin olisi ehtinyt vielä enemmän ehkä tehdä töitä tai sellaisia asioita, jotka ovat kesken, esimerkiksi lukea kirjaa. En näe näin synkkänä kyllä tätä junamatkailua Suomen sisäisesti. [Toimi Kankaanniemi: Eikö kotona voi lukea?]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 1/2020 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

12. Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 1/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 8/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 8/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Taimela, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.21 Katja Taimela sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koska valiokunnan puheenjohtaja Pekonen on estynyt olemaan salityössä, esittelen varapuheenjohtajan roolissa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön. Mietintö on varsin pitkä ja perusteellinen, enkä edes yritä sitä kattavasti esitellä ja käsitellä tässä puheenvuorossa, mutta, hyvät kollegat, varoitan, että puheenvuoroni on silti nyt jonkin verran pitkä. [Tuomas Kettunen: Me jaksamme kuunnella!]

Nyt annettu joka neljäs vuosi toistuva tasa-arvovaltuutetun kertomus on ansiokas, mutta on syytä huomata, että se on historiassaan vasta toinen. Kertomuksessa ei ole käsitelty kaikkia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä ilmiöitä, vaan siinä on keskitytty muutamiin keskeisiin teemoihin. Valiokunta pitää onnistuneena sitä, että kertomuksessa on valvontakäy-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

täntöön sekä tutkimuksiin ja selvityksiin perustuen nostettu esiin varsinkin työelämään, koulutukseen eri koulutusasteilla sekä myös sosiaaliturvalainsäädäntöön ja sen soveltamiskäytäntöön liittyviä kysymyksiä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluvaihteen ulottamista varhaiskasvatukseen tärkeänä ja tähdentää opetushenkilökunnan osaamisen kehittämistä sekä varhaiskasvatuksen merkitystä tasa-arvon edistämisessä. Valiokunta huomauttaa, että sukupuoliroolit ja stereotypiat alkavat rakentua aikuisten tiedostamattakin antaman mallin mukaisesti jo varhaislapsuudessa ja vaikuttavat myöhemmin oppiaine- ja koulutusvalintoihin ja työmarkkinoiden segregaatioon. Siksi on tärkeää, että sukupuoli-tietoinen ja tasa-arvotietoinen lapsen kohtaaminen vakiintuu jo varhaiskasvatuksessa. Valiokunta tähdentää, että sukupuolisensitiivisen kasvatuksen ja opetuksen avulla tulee kiinnittää erityistä huomiota poikien sekä poikaoletettujen koulumenestyksen vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Risteävällä syrjinnällä tarkoitetaan tilanteita, joissa sukupuoli voi yhdistyä muihin eriarvoisuutta aiheuttaviin tekijöihin siten, että vain ne yhdessä johtavat syrjintään. Tasa-arvovaltuutetulla ei ole toimivaltaa käsitellä risteävän syrjinnän epäilyjä, vaikka niissä olisi sukupuoli yhtenä perusteena, vaan ne kuuluvat yksinomaan yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ongelmallisena sitä, että tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuudet ovat erilaiset moniperusteisen syrjinnän eri muotoihin puuttumisessa, ja kannattaa tasa-arvovaltuutetun esitystä siitä, että toimivalta sukupuoleen liittyvän risteävän syrjinnän kysymyksissä arvioidaan uudelleen.

Arvoisa puhemies! Hyvitystä voi tasa-arvolain 11 §:n mukaan vaatia silloin, kun on rikottu työnantajia, oppilaitoksia, etujärjestöjä tai tavaroiden tai palvelujen tarjoajia koskevia syrjinnän erityiskieltoja. Hyvityskanne on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta, paitsi työhönottotilanteissa, joissa kanne on nostettava vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Oikeussuojan kannalta on tärkeää, että hyvityseuraamus kattaa lähtökohtaisesti kaikki tilanteet, joissa esiintyy syrjintää. Tasa-arvovaltuutettu katsoo, että tasa-arvolain mukaisen hyvityksen soveltamisalaa tulisi tämän vuoksi laajentaa koskemaan syrjintää viranomaistoiminnassa, työhönottopäätöstä edeltävää syrjintää sekä sellaisia vuokratyössä esiintyviä käyttäjäyrityksen syrjiviä menettelyjä, jotka vaikuttavat työntekijän työn jatkumiseen. Valiokunta kannattaa valtuutetun esitystä.

Tasa-arvolain mukainen hyvityskanne on tyypillinen asianosaisen nostama yksilökanne. Syrjintäkieltoihin liittyvät asiat ovat kuitenkin usein luonteeltaan kollektiivisia, ja samaan asiaan liittyvä oikeussuojan tarve voi koskea laajaakin henkilökuntaa esimerkiksi palkkasyrjintätilanteissa. Tällöin yksilökanne ei lähtökohtaisesti ole paras tapa puuttua syrjivään asiantilaan. Syrjintäkieltoihin liittyvien asioiden kollektiivisen luonteen vuoksi tasa-arvovaltuutettu katsoo, että valtuutetulle tulisi antaa itsenäinen kanneoikeus tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa. Lisäksi olisi selvitettävä mahdollisuus antaa kanneoikeus ammattiliitoille ja mahdollisesti myös muille järjestöille. Valiokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen valtuutetun itsenäisestä kanneoikeudesta.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutettu esittää kertomuksensa yhtenä suosituksena, että hyvitysmahdollisuuden lisäämistä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltuuksiin myös sukupuolisyryntää koskevissa asioissa tulisi selvittää. Muutoin hyvitysmahdollisuus lautakunnassa riippuisi siitä, onko asianosainen tullut syrjityksi esimerkiksi alkuperänsä vai sukupuolensa perusteella, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Valiokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen ja katsoo, että myös tasa-arvokysymyksissä syrjin-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

tää kokoneella tulee olla käytettävissään matalan kynnyksen vaihtoehto hyvityksen hake-
miseksi.

Samaa palkkaa tulee maksaa paitsi samoista myös samanarvoisista töistä. Tähän Suomi
sitoutui hyväksyessään Kansainvälisen työjärjestön, ILO:n, samapalkkaisuussopimuksen
vuonna 1962. ILO:n asiantuntijakomitea on arvioinut, että samanarvoisen työn käsite tulki-
taan Suomessa kovin suppeasti. ILO:n samapalkkaisuussopimuksessa samanarvoisen työn
käsite kattaa saman ja samankaltaisen työn lisäksi myös luonteeltaan aivan erilaiset työt,
jotka kokonaisuutena arvioiden ovat yhtä vaativia, vaikka ne eroavat toisistaan töiden edel-
lyttämien taitojen ja vastuun sekä niihin liittyvien työolosuhteiden osalta. Mahdollisuus
naisten palkkauksellisen aseman parantamiseen samapalkkaperiaatteen mukaisesti liitty-
juuri erilaisten töiden vaativuuden vertailuun.

Tasa-arvolaisia ei määritellä eikä avata samanarvoisen työn käsitettä. Työelämä- ja
tasa-arvovaliokunta katsoo, että erilaisten töiden samanarvoisuuden arviointi on etenkin
Suomessa voimakkaasti sukupuolittain eriytyneiden työmarkkinoiden vuoksi ensisijaisen
tärkeää ja olennaista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa tasa-arvovaltuutetun
suositusta lisätä tasa-arvolakiin säännös, jossa määritellään samanarvoisen työn käsite.

Arvoisa puhemies! Palkkasyrjintää epäilevän työntekijän pyynnöstä työntekijän edusta-
jalla on lisäksi oikeus saada palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja yksittäisestä työntekijäs-
tä tasa-arvovaltuutetulta silloin, kun epäilyyn on perusteltua aihetta. Menettelyä on kriti-
soitu sen byrokraattisuudesta, eikä sitä ole koskaan käytetty. Palkkauksen läpinäkyvyys,
palkka-avoimuus ja työntekijöiden palkkaosaaminen ovat keskeisiä välineitä lisätä tasa-ar-
voa ja samapalkkaisuutta työpaikoilla. Palkkaero ei johdu yksinomaan segregaatista, ja
yksilöllisen palkkauksen lisääntyessä on yhä tärkeämpää huolehtia palkkasyrjinnän estä-
misestä. Tasa-arvovaltuutetun näkemyksen mukaan työntekijän tiedonsaantioikeuden vah-
vistaminen on välttämätöntä, jotta palkkasyrjintään voitaisiin tehokkaasti puuttua. Valio-
kunta kiinnittää huomiota siihen, että palkkakartoitus koskee vain työpaikkoja, joissa pal-
velussuhteessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää. Tämä
jättää merkittävän osan työpaikoista tasa-arvosuunnitelmien ja palkkakartoitusvelvoitteen
ulkopuolelle.

Niin yksilöiden kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää, etteivät syrjivät tekijät estä
työnsaantia. Anonyymi työnhaku nähdään yhtenä keinona vähentää työnhakuun liittyvää
syrjintää. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että anonyymi työnhaku voi olla hyö-
dyllinen keino ehkäistä myös sukupuoleen perustuvaa syrjintää, ja kannattaa tasa-arvoval-
tuutetun suositusta selvittää anonyymien työnhakun mahdollisuuksia edistää naisten ja mies-
ten välistä tasa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Vielä kaksi nostoa:

Tasa-arvovaltuutettu pitää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vakavana ihmisoikeusongel-
mana. Valtuutettu korostaa valtakunnallisen ja systemaattisen riskinarviointijärjestelmän
tärkeyttä kuolemaan johtavan lähisuhdeväkivallan torjumisessa. Suomessa toimii lähes 40
paikkakunnalla moniammatillisia MARAK-riskienarviointiryhmiä. Valiokunta pitää tär-
keänä, että MARAK-toimintaa vahvistetaan ja varmistetaan niin, että työryhmien toiminta
kattaa koko maan. Väkivallan tekijöille tarjottavien palveluiden rahoitus tulee saada pysy-
välle pohjalle. Valiokunta tähdentää tarvetta lisätä eri viranomais tahojen, kuten oikeus-
alan ja poliisin sekä Rajavartioston, toimijoiden osaamista ja ymmärrystä siitä, miten nai-
siin kohdistuva väkivalta näyttäytyy rikosprosessin eri vaiheissa sekä miten uhreja tulee
kohdata sensitiivisesti ja heidän oikeusturvan toteutumisensa varmistaa.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Sitten mitä tulee resursseihin, tasa-arvolakia koskeneissa laaja-alaisissa uudistuksissa vuosina 2005 ja 2015 on sivuutettu uusien tehtävien edellyttämät resurssit. Tasa-arvovaltuutettu on vuosien ajan kiinnittänyt ministeriöiden ja eduskunnan huomiota tasa-arvovaltuutetun jatkuvasti lisääntyneiden tehtävien ja valtuutetulla käytössä olevien resurssien väliseen epäsuhtaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy valtuutetun näkemykseen siitä, että valtuutetun tehtävien ja käytettävissä olevien resurssien välillä on selvä kuilu. Resurssitarvetta lisää oikeussuojan tehostamiseksi suunniteltu itsenäisen kanneoikeuden antaminen valtuutetulle. Valiokunta pitää riittävien resurssien turvaamista tasa-arvovaltuutetulle välttämättömänä tasa-arvolain velvoitteiden ja kansalaisten oikeusturvan toteutumisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen kannalta.

Tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö pitää sisällään useamman kannanotoehdotuksen, ja mietintöön sisältyy myös kaksi vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä, aikahan riitti hyvin. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

19.30 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin tyttöjen päivää, hieno päivä. Hyvä, että se näkyi monin tavoin myös meidän poliitikkojen kannanotoissa. Itselläni on kolme suloista tyttöä, ja on ollut ihmeellistä tutustua heidän maailmansa ja myöskin auttaa heitä pärjäämään tässä maailmassa. Suomen tulee olla hyvä maa tytöille ja pojille joka päivä.

Kun nyt puhumme tästä tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta ja tasa-arvosta, niin tuon tähän alkuun yhden kentältä tulleen palautteen: ”Miksei puhuta poikien ja miesten tasa-arvosta? Vain tyttöjen ja naisten tasa-arvosta jauhetaan.” Täällä eduskunnassa on onneksi ehkä erityisesti viime aikoina havahduttu, ja nyt on puhuttu usein siitä, että tasa-arvo kuuluu myös pojille ja miehille. Tyttöjen asemaa pitää parantaa, mutta ratkaisuja pitää löytää myös niihin ongelmiin, jotka koskevat erityisesti poikia. Toivon, että seuraava poikien päivä myös näkyy yhteiskunnassa tasa-arvoisen vahvasti.

Tätä tasa-arvovaltuutetun kertomusta koskevassa mietinnössään työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaaakin tärkeän noston, että kertomuksessa ei ole erillistä osiota miesten ja poikien kokemista tasa-arvo-ongelmista. Tyttöjen tilanteesta on oman väliotsikkonsa alla — syystäkin — asiaa, mutta ei poikien. Hyvä, että valiokunta nostaa mietinnössään poikien tilanteen esille.

Pojat ja miehet pitää saada tasa-arvotyöhön mukaan, ja hyvin outoa tai ehkä tilannetta kuvaavaa on se, että ministeriön tasa-arvopolitiikan valmistelusta ja koordinoinnista vastaavan tasa-arvoyksikön henkilöstöstä kaikki 18 ovat naisia. Tein asiasta taannoin kirjallisen kysymyksen, mutta en saanut ministeriltä siihen vastausta tai viitteitä, aiotaanko jatkain tehdä, jotta tämä vinouma korjattaisiin. Pitää vakavasti pohtia, miten pojat ja miehet saadaan mukaan tasa-arvotyöhön enemmän ja myös sen kohteeksi. Sitäkin olen ihmetellyt, että samat henkilöt, jotka usein julistavat tasa-arvoa vain toisen sukupuolen näkökulmasta, ovat sitä mieltä, että sukupuoli itse asiassa on lukemattomia. Tässäkin salissa on kuultu, että jokainen voi itse määritellä oman sukupuolensa omasta päästään omien tunteustensa mukaan. Tässä pitää erottaa sukupuoli ja sukupuoli-identiteetti.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa kiirehditään translain uudistamista. Nyt meille eduskuntaan onkin tuotu translaki, jonka myötä ihminen voisi vaihtaa sukupuolta miehestä naiseksi ja naisesta mieheksi täysin oman mielensä mukaan. Tätä tar-

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

koittaa niin sanottu sukupuolen itsemäärittely, kun ihminen voi oman kokemuksensa perusteella määrittää juridisen sukupuolensa. Hallituksen esityksen mukaan tämän voisi tehdä omalla ilmoituksella ja 30 päivän harkinta-ajalla. Lokakuussa hän voisi siis olla mies, marraskuussa nainen ja joulukuussa kenties taas mies. Iltalehti kirjoitti toissa päivänä sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksistä translaista. Ministeriöstä kerrotaan: ”On periaatteessa mahdollista, että joku pyrkii käyttämään tätä menettelyä väärin esimerkiksi välttääkseen jonkin velvollisuuden, kuten asevelvollisuuden. Tämä saattaisi mahdollistaa myös tilanteita, joissa henkilö vahvistaisi sukupuolensa toistuvasti sillä ajatuksella, että pystyisi häivyttämään todellisen henkilöllisyytensä.” Esitystä pitää vähintään korjata siten, että sukupuolen vaihtamiseen vaaditaan lääketieteellinen selvitys ja että harkinta-aika olisi vähintään puoli vuotta eikä sukupuoltaan pidä pystyä vaihtamaan loputtomiin.

Arvoisa puhemies! Lukuisat transihmiset vastustavat tätä hallituksen esitystä. He näkevät, että se heikentää transihmisten oikeuksia. He kirjoittivat meille kansanedustajille: ”Itsemäärittely vie varsinaisilta transihmisiltä uskottavuutta ja lisää negatiivisia ennakkoluuloja heitä kohtaan. Itsemäärittely voi tulevaisuudessa vaarantaa transihmisten mahdollisuuden saada hoitoja valtion tukemana, jos sen välttämättömyyteen ei enää uskota. Maailmalta tunnettujen tapausten perusteella itsemäärittely tarjoaa pahimmillaan mahdollisuuden väärinkäytöksille ja jopa väkivaltaisille seksuaalirikoksille.” Minulle, monille muille ja monille transihmisille on edelleen epäselvää, mihin tätä hallituksen translakia tarvitaan, kuka sitä tarvitsee. Näyttää siltä, että ei sitä oikeasti tarvita.

Arvoisa puhemies! On outoa, että näin merkittävästi tasa-arvoon liittyvässä lakihankkeessa kuin translaissa ei ole tehty laajaa sukupuolivaikutusten arviointia. Sitä ei ole tehty, vaikka hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa sanotaan, että arvioinnin tulee sisältyä kaikkien ministeriöiden alaisten hallinnon toimintoihin. Translaki ei koske vain pientä joukkoa, vaan se koskettaa meitä jokaista. Se murentaa yhteiskuntamme perusrakenteita, voi hankaloittaa tasa-arvotyötä ja aiheuttaa sekaannuksia ja epämiellyttäviä tilanteita esimerkiksi uimahalleissa, urheiluhalleissa, oppilaitoksissa ja armeijassa. Suomi on ollut edelläkävijä sukupuolten tasa-arvon edistämisessä. Tytöille ja pojille pitää luoda samanlaiset mahdollisuudet pärjätä elämässään. Sekä tytöt että pojat ovat tärkeitä, yhtä tärkeitä — jokainen on ainutlaatuinen, arvokas ja tärkeä.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan sukupuolista, tasa-arvosta ja translaista, tämä tasa-arvovaltuutetun kertomus on kovin ristiriitainen ja epälooginen, kuten yleensäkin identiteettipoliittinen keskustelu näiden asioiden ympärillä. Kertomuksessa ensin väitetään, että sukupuolineutraali kieli on usein hyvä lähtökohta lainsäädännössä. Sitten kuitenkin todetaan: ”Käytännössä vaikuttava tasa-arvotyö edellyttää kuitenkin usein ’sukupuolisilmälasisien’ käyttämistä eli keskimääräisten sukupuolen mukaisten erojen tunnistamista”. Eli pitää siis olla sukupuolineutraalia, mutta kuitenkin nostaa erikseen vielä ”sukupuolisilmälasisit” päähän, jotta erottaisi sukupuolten erot.

Arvoisa puhemies! Emme voi kieltää tosiasioita, ja silmien sulkeminen niiltä ei johda mihinkään hyvään. Se ei johda kuin tällaisiin perusteettomiin, kummallisiin lakiesityksiin. Jos biologisia, todellisia sukupuolia ei tunnisteta, miten ylipäätään tehdään tasa-arvotyötä? Miten jatkossa tehdään naisten ja miesten tasa-arvotyötä, kun sukupuoli on pelkkä ihmisen omaan ilmoitukseen liittyvä asia? Eikö tämä hankaloita sukupuolten tasa-arvon eteen tehtävää työtä? Entä mitä jos sukupuolia on lukemattomia, mitä se merkitsee sukupuolten tasa-arvon eteen tehtävälle työlle?

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

19.37 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti tasa-arvovaltuutetun kertomukseen:

Tehtävienjako tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun välillä on ehkä keinoitekoinen sekä epätarkoituksenmukainen ja voi estää tehokkaan puuttumisen tapauksiin, joissa henkilöä syrjitään sukupuolen lisäksi jollakin muulla perusteella. Olisiko tarkoituksenmukaista yhdistää tasa-arvovaltuutetun tehtävät yhdenvertaisuusvaltuutetun yhteyteen sekä yhdistää tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki, jolloin epäselvää toimivaltajaa ei olisi ja valtuutettujen resurssit voitaisiin hyödyntää tarkoituksenmukaisesti?

Itse valtuutetun kertomus ei ole tasapainossa nais- ja miesnäkökulmien käsittelyn suhteen, vaikka valtuutetun tehtävän mukaisesti pitäisi. Asianmukaisesti toteutettuna arviointi kattaisi nais- ja mieserityiset näkökulmat symmetrisesti. Kertomus itsessään on kuitenkin nyt esille nostetuissa teemoissa varsin vahvasti kallellaan naisnäkökulman huomioimiseen.

Kertomuksesta puuttuu teemoja, joita miesjärjestöt nostivat puutteina esille jo lausueensa valtuutetun kertomuksesta 2018. Miesten useimmiten esille nostamaa ongelmaa liittyen isyyden huomioimiseen ja erojen huoltajuskysymyksiin ei käsitellä tässä ollenkaan. Lisäksi kertomuksessa jäävät käsittelemättä muun muassa sosiaali- ja terveystalveluiden ongelmat miesten tukemisessa. Miesjärjestöjen sukupuoliperusteinen syrjintä valtionrahoituksessa olisi myös korjattava. Tähänkään tässä ei ole puututtu.

Sitten, niin kuin Olympiakomitea huomautti asiantuntijakuulemisessa, tässä tai aiemmassa kertomuksessa ei ole käsitelty liikunnan tai urheilun tasa-arvoasioita käytännössä lainkaan, vaikka se puhuttaa tosi paljon urheilupiirejä nykyään, kun on transnaisia tullut mukaan sinne naistensarjoihin.

Tämän lisäksi tasa-arvovaltuutetun oman lausunnon mukaan uskonnonharjoitus on jätetty kertomuksen ulkopuolelle. Olisikin perusteltua arvioida naisten asemaa uskonnollisten yhdyskuntien jäsenenä ja tasa-arvon toteutumista uskonnollisissa yhdyskunnissa yleisemminkin, vaikka varsinaiseen uskonnonharjoitukseen tasa-arvolakia ei sovelleta.

Perussuomalaisen valiokuntaryhmä teki valiokunnan mietintöön 11 kappaletta muutosehdotuksia, ja nehan eivät menneet läpi, ja sitten tehtiin kannanottoihin muutosesitys. Elikkäs esitänkin vastalauseen 1 kannanottoehdotusta seuraavanlaisesti: eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää tasa-arvovaltuutetun toimivallan laajentamisen risteävän syrjinnän tilanteisiin sekä vaihtoehtona tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistojen yhdistämisen, ja kohdat 2—6 kuten valiokunnan mietintö, elikkäs valiokunnan mietinnön lausumaan 1 tulisi muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.41 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Käsitelin tätä asiaa periaatteellisella tasolla laajemmin jo lähetekeskustelussa, joten tässä nyt tyydyn lähinnä siihen, että kannatan edustaja Lehdon tekemiä muutosehdotuksia ja otan muutaman muun yksityiskohdan esille.

Edustaja Aittakumpu äsken puhui poikien päivästä. Kun nyt hallitukselta kysytään, niin tuolla mietinnössä käytetään sellaista termiä kuin ”poikaoletettu”. Sellaista termiä perussuomalaiset ehdottivat poistettavaksi sieltä, ettemme lähtisi liikaa olettamaan poikia vaan pojat saisivat ihan olla poikia. Eli hallituksen mielestä se on varmaan sitten poikaoletettujen päivä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

On sinänsä mieltä lämmittävää kuunnella näitä edustaja Aittakummun tervehenkisiä puheita, mutta samalla jäi sellainen hämmentynyt olo, kun tämä hallitus, enemmistö hallituksesta ja keskusta kuitenkin osallistuvana puolueena, tuo yksimielisesti eduskunnan käsitteilyyn tällaisen translakiesityksen, joka sisältää todellakin nämä edustajan puheessa mainitsemat epäkohdat.

Yleisesti ottaen meidän pitäisi rohkeammin todeta se, että sukupuolia on vain kaksi. En tiedä, missä vaiheessa senkin sanomisesta tulee rikos. Siihen ei ole enää pitkä matka, että tällaisten ilmaisujen käyttäminen tullaan kriminalisoimaan. Nyt voin turvallisesti mielin tässä salissa sen sanoa, kun on hieman vaikeampaa saada syyte siitä kuin tuolla jossain muualla. Mutta on se erikoista, että tällaista joutuu miettimään, onko sukupuolien lukumäärän kaksi mainitseminen rikos. Tarvittaisiin laajempi remontti arvoihin ja paluu järkeviin perusarvoihin tässä yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom.

19.43 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun kertomus on monipuolinen ja antaa hyvän ja kattavan kuvan tasa-arvon nykytilasta ja kehittämistarpeista Suomessa. Otan tässä nyt esiin vain muutamia asioita kertomuksesta.

Ensinnäkin sukupuolten välinen palkkaero on Suomessa edelleen vaikea ja pitkäkestoinen tasa-arvo-ongelma. Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat kaventuneet hitaasti. Ero on tällä hetkellä keskimäärin 16 prosenttia säännöllisen työajan ansioista laskettuna. Palkkakysymyksessä erilaisten töiden samanarvoisuuden arviointi olisi tärkeää.

Toiseksi, iso teema tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa on väkivalta. Väkivallan, vihapuheen ja häirinnän sukupuolistuneen luonteen ymmärtäminen on edellytys sille, että väkivallan eri muotoja ja siihen liittyvää valta-aseman väärinkäyttöä voidaan torjua kunnolla. Suomessa suurin osa väkivallasta on miesten keskinäistä väkivaltaa, ja merkittävä osa Suomen henkirikoskuolleisuudesta liittyy syrjäytymiseen tai päihteiden ongelmakäyttöön. Naiset puolestaan kokevat enemmän lähisuhdeväkivaltaa. Tasa-arvovaltuutettu toteaa, että naisiin kohdistuva väkivalta on vakava ihmisoikeusongelma.

Me valiokunnassa pidämme tärkeänä, että lisätään eri viranomaistahojen, kuten poliisin sekä Rajavartioston, toimijoiden osaamista ja ymmärrystä siitä, miten naisiin kohdistuva väkivalta näyttäytyy, miten uhreja tulee kohdata ja miten varmistetaan heidän oikeusturvansa toteutuminen. Valiokunta katsoo tasa-arvovaltuutetun tavoin, että väkivallan vastaiselle työlle pitää saada riittävät resurssit.

Kokonaisuudessaan tasa-arvovaltuutetun kertomus on hyvä ja kattava, mutta muttia kuitenkin myös on. Kokoomuksen valiokuntaryhmä katsoo, että se ei voi yhtyä valiokunnan näkemykseen tasa-arvovaltuutetulle annettavasta itsenäisestä kanneoikeudesta eikä kanneoikeuden antamisesta ammattiliitoille ja muille järjestöille. Kanneoikeus muuttaisi merkittäväällä tavalla nykyistä oikeustilaa, eikä valiokunnan asiantuntijakuulemista tasa-arvovaltuutetun kertomuksen yhteydessä voi pitää riittävän laajana, jotta tähän asiaan voitaisiin perustellusti ottaa kantaa. Näin ollen teen kokoomuksen vastalauseen mukaisen kannottoehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 108/2022 vp

19.45 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan Sjöblomin tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

19.45 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä tuossa kokoomuksen puheenvuorossa esitettiin huomioihin tästä miesten ja naisten palkkatasa-arvosta: Joskus äskettäin, kun taas puhuttiin näistä palkkaeroista, jotka eivät perustu tosiasioihin, nämä väittämät, esitin kysymyksen, että jos oletamme, että meillä on kaksi henkilöä, jotka tekevät aivan saman työn, heillä on aivan sama pätevyys, ja toinen heistä vaatisi palkkaa 3 000 euroa ja toinen suostuisi töihin 2 520 eurolla, joka on siis 84 prosenttia 3 000 eurosta, niin millaiseksi kuvittelisitte tämän 3 000 euroa vaativan henkilön mahdollisuudet päästä töihin. Sama työpäanos 500 euroa kuussa isommalla palkalla — kuka hänet palkkaisi? Miksi kukaan palkkaisi miehiä, jos miehille maksettaisiin todellisuudessa samasta työstä korkeampi palkka kuin naisille? Älkää väittäkö naurettavia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustelu on päättynyt... — Anteeksi, edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

19.46 **Ruut Sjöblom kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Totean tähän näin, että tämä on nyt näissä kaikissa tutkimuksissa ja myös tässä tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa aivan selkeästi osoitettu, tämä palkkaepätasa-arvo, joten siitä meidän ei tässä varmaan tarvitse kiistellä. Kyllä kaikkien pitäisi saada samasta työstä sama palkka, huolimatta sukupuolesta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 13.10.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetetaan klo 20.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen